

חוּבָרָת אַדְ"י

לִלְלָה
וּלְבָשָׂר
קְרָמָנִים וּשְׁוֹמְדָנִים

בְּעִזָּאֵל וּבְתִפְצּוֹת

ע מ ו ז

67	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	מ ז ל ט ו ב
70	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	ת נ ת ו מ י מ
72	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	אַרְגָּנָזִינָעָר אַפְטִיכִילְוָנָג
77	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	המַזְעֵן הַכְּסָפִי

ה מ ע ר ב ת :

מ. גולדנברג, י. רוכל, י. גולדברג, צ. ברנשטיין, ש. סקולסקי, ש. ויסמן, א. מזרדיש,
מ. אוות-יקר, י. סובול.

עיצוב ארכיטקטוני: א. ארמן.

מחיר החוברת כולל דמי חבר - 50 שקל, בחורף 15 ₪

בג

בג

בג

בג

כתו^בת המערכת: ארגון יוצאי קרמניץ ושותפה, רח' לה-ארדייה 67, תל-אביב,
מיקוד 672213, טל: 399062-03.

בג -

William Kogan, 6828 Juno Str.
Forest Hills, N.Y. 113375 U.S.A.
Cesylia Katz, Pasteur, 235 3e A. Buenos-Aires, Argentina
Max deser, 158 Anderson Ave, Winnipeg 4, Man, Canada.

ההפקה בחורף:

תּוֹכֶן הַעֲבֵרִים - אַינְהָאַלְעַטעַמְוֹד

דְּבָר הַמּוֹרְכָּת	1
<u>פֿוֹן רַעַדְקָצִיעַ</u>	4
יעקב שייפר - מ. גולדנְגְּבָּרָג	6
געשלאלטן פֿוֹן אַמְּאַל - מאנוס גולדנְגְּבָּרָג	11
אמא - ב. גוּרוֹן	13
בריווֹן פֿוֹן לִיבְּבָּן בִּיבְּרָמָּן	17
שומסק, מחוז קרמניץ, פֿלְרָן וְאַהֲלִין - מרדיי גורבייך	19
מיין הארציק שטעהלע פֿיטְשָׁאַיְעָוּן - יצחק סובול	22
טָאָרָק שאָגָאַל - מאנוס	26
פארשיידענעס - מאנוס	29
מיט זַיִי (שיר) - הדסה רובין	35
באחת מסיבות חנוכה של ארגוננו בתל-אביב	36
מִזּוֹכֶט קְרוּבִּים - קָאָרְגְּבָּלִיט	37

66 - 38

הַלְּכָה לְעוֹלָמָם

1. יצחק וקמן זיל - מנוס גולדנְגְּבָּרָג, דוד רפאפארט;
2. מאיר שווארצעפל זיל - מנוס;
3. אברהם ביברמן זיל - י. אבידר;
4. יוסף שרון (שוורצפל) זיל - י. שרון;
5. בריגינה קוּטְלָר זַיִל - ס. ולברג;
6. י. פִּיקָּס זַיִל - מ. גורבייך;
7. שרה פִּיקָּס (ברנסטִין) זַיִל - מ. גורבייך
8. לאה זיל - אריה מורדיש;
9. אברהם שפִּיר זַיִל - המשפחה;
10. מ. חרש זַיִל - מנוס;
11. דִּנְגִּיה בְּרוּסְטִין (ברמן) זַיִל - י. גולברג;
12. א. יַרְדָּנָסְקִי (שיַבְּמָן) זַיִל - מנוס;
13. ד. מנוסייבִּץ' זַיִל - המשפחה;
14. ברוניה קרפל זַיִל - תמר וניצחה בנותיה;
15. יצחק גִּיכְזְבּוֹרָג זַיִל - בעמי גִּיכְזְבּוֹרָג;
16. בוריס (ברל) שטרן זַיִל - מ. אות-יקר;
17. אריה קוּטְלָר זַיִל, עשר שנים למותו - מ. גולדנְגְּבָּרָג;
18. בופרָה זַיִל, ראש העיר קרמניץ - י. גולברג;

ד ב ר   ה מ ע ר ב ת

בני עירנו היקרים. הקיץ מלאו 35 שנה לייסוד ארגוננו.
היה זה בשנת 1946, כאשר השמועות המעוורפות והנוראות על כל מה שקרה לביתנו הישן
התאמטו.

היוזמה לייסוד הארגון באה מצד אנשי קרמניצ' אחים, בראש ריבת ברנסטיין ויעקב
שפיר זכרונם לברכה. הפגישה הראשונה של היוזמים, בה הוקם ועד הארגון, התקיימה
אצל שפיירזון גם ישיבות אחרות. פגישות מאולתרות של אחים מחברי הוועד התקיימו
בבתים של בריננה ואריה קווטלייר שכון במרכז תל-אביב.

אחדים ממייסדי הארגון כבר בעולם האמת. אחרים הפסיקו מסיבות שונות את פעילותם,
ואלה שנשארו על משמרתם עשו את הכל שבאפשרותם, שקרמניצ' היהודית תחיה בלבותיהם
של בני-עירנו אשר הם שם.

כאשר מביטים אנו אחורה ורואים את כל מה שעשינו למען השגת המטרה הזאת, יכולים כל
אליה מאמין שהשקיינו בכך כל כך הרבה عمل, זמן ומרץ, לפחות בחלקו, להשקיית את
מצפונם השואל אותנו לעיתים קראבות, כמה טובים אנחנו מיקירינו, שדיכנו להמנע
מגורלים המר.

ראש האשמה הזאת קיים אצל כל אחד מהנשאים בחיים, וזה אשר מביא את רזבם של בני
עירנו, מדי שנה בחום הגדור מכל צורך הארץ לזכרות השנתיות בסמינר.

שם באזכורות מפרקדים אנו למספר שעתות את הנוסטלגיה המקוננת לנו כל השנה. זה מתבטא
בפגישות המרגשות בפי בני העיר, ואם זו תופעה הקיימת אצל כל האנדסאנשאפטים
באזכורות השנתיות, אזי הגאגועים לבייחנו הישן, לנעורינו, לאורת החיים הפשט,
לאנשי העמל המקוריים של שם, חזק פי כמה על ידי חברות "קול יוצאי קרמניצ'" שאנו
מושאים לאור כבר 4 ימ.

כבר 14 שנים, אנחנו יצרנו קשר הדוק בינוינו ובין בני עירנו כאן ובחוץ הארץ על ידי
חברות.

ההדים המגייעים אלינו מחברינו כאן ומחוץ הארץ אחרי כל חוברת חדשה שם מקבלים,
מרגשים ומעודדים ביותר, וזהו הכוח העוזר לנו להתגבר על כל המכשולים והמתחרים
הקשורים בהוצאה כל חוברת חדשה.

בחוברת מספר 3 וחוירויות אחדות אחרי זה נוחנים אנו רק קטעים מההדים שמביעים חברינו אחרי שקיבלו את החוברת מספר 2. זה הם עושים גם אחרי החוברות הבאות.

אחד מההדים האלה הוא של חברנו היקר י. וקמן ע"ה:

"... כן בני עיר היקריטו

כאשר ראייתי את הכותרת קול יוצאי קרמניצ'ז, נתגלתה בפניי קרמניצ'ז שלו עם האותיות המוזהבות מעל בית-הכנסת האדול "בית קדשו ותפארתנו", ויתר-בתיה הכנסת וכל אותם הפרנסים העוסקים בצרבי צבואר וכן יוורגייסקוי אוטשיילישטשע (בית הספר הממלכתי היהודי) ומדרגות ר' נחמן השען שעלה מדרגות ביתו ישבו להם ברוחה העגולונים, ועוד הרבה תМОנות אחרות הקרוות ללבבי".

חוירות חדשה תישא את הכותרת יקול יוצאי קרמניצ'ז ח"ג 18.

נקווה שהמספר כסימבולי ח"ג ישמר עליינו וימנע מאיתנו את האבדות הקשות שפקדו אותנו בשנה שפURA.

אם זל!

ל כל חברינו ולכל ישראל - שנה טובה

חוירת הדעת אמרה היתה להופיע ערב ראש-השנה בשם' זהנה כבר עברו 8 חדשים מאז. ורק עשיינו נעשים הצעדים האחראוניים להוצאתה. העיבוב הממושך והמצער הזה לא באשנתנו נגרם. מתוסרי ישע מדנו מול האורות לבך. לא נוכל לעמוד כאן על הפרטים נגיד רק, שהוא ריפה אם ידינו, שיבש את עבודה המערכת וגרם לנו הרבה דאגות יעוגמת נפש.

במשך הזמן היה נפטרו, לצערנו, אחדים מבני עירנו. את הנקרולוגים לזכרם נוכל לחת בחוברת מס' 1. על זה אנו מודיעים במדור "תנחותומי" בחוברת. אורום לא נוכל שלא להזכיר כאן את חנוליה שפיר (פולטורק) זיל.

בהזמנויות זוניות ובפריטים שלנו ציינו את תלוקו החשוב של יעקב שפיר זיל בחוי החברה היהודית בקרמניצ'ז, ביחוד באביב המהפכה הרוסית ויוטר מאוחר בראשית שלטונם של הפולנים שם.

חנוליה הימה שותפה לפעלויותיו הללו. בדירותם הקטנה, שמעל לחנותו של אביה, איצי פולטורק זיל, התקיימו הפגישות של פעילי הנוער-היהודי הלומד, לשם הכנת אספה

וחחלוכות, שקשריות היו לאירועים ההיסטוריים, בהם הייתה כה עשירה התבונעה הציונית בעה ההיא.

בכל הפגימות האלה זכינו לקבלת פנים כמה מצד חנוליה והכבוד הביתי שלא הוסיף להן אופי חגיגי.

במרפסת הצרה שלהם, שהיתה צופה לישירוקה"ה הובח היסוד لكن "השומר הצער" בקרמניצ'ז. והנה אחרי שנים רבות, בהגיעו הבשורה על שותם עירנו ישבנו שוב, קבוצת בני עירנו, במרפסת של השפירים, אולם הפעם, המרפסת לא הייתה צופה לישירוקה", אלא לרחוב כרמיה בתל-אביב, ליד "הביבמה".

נרגשת עד דמעות הייתה הפגיטה הדאת. האסון הגדול, שפקד את יהודי עירנו חי היה עוד, במלוא חריפותו, בקרוב כל אחד מאיינו. באותו ערב של קיץ 1946 ובמרפסת הדאת החלטנו להקים את "ארגון יוצאי קרמניצ'ז", התozilla התקופה של 25 שנים לקיומו, כפי שצינו בראש דברנו כאן.

את ישבותינו בשנים הראשונות היינו מקיימים בביטם של השפירים. גם כאן יצורה חנוליה אוירה ביהדות, שהזכירה את חום ביתם בקרמניצ'ז. וכך היא המשיכה, כשיעקב הפר לישוב בית עקב מחלתו הממושכת ואנשי קרמניצ'ז מכאן ומחוץ הארץ היו באים לבקרו.

את חנוליה ראיינו, כוחב השורות האלה, ואשתו בפעם האחזרנה בבית החולדים, בו הייתה מאושפצת. היא קבלה אותנו, צמודה לכטא האגללים שלה. היה זה שבועות אחדים, אחרי מות בנה יחידה, אברהם זיל. אותו אנו מטפידים בחברות הדאת. הסברת הפנים שלה הייתה אם כן כבכל השנים....

זָכַרְתָּ בָּרוּךְ

פָּנִים רַעֲדָאָקְ צִיָּע

טיעערע לאנדסלייט, היינטיקן זומער וווערט 35 יאר זינט מיר האבן אונרינדעט דעם ירגון יוצאי קרמאניץ' אין ישראל. דאס איז געווין אין 1946, ווי נאר די בעפלדייקע, שרעקליבע, אומאלזיביקע זיעוות ווועגן דעם ווואס דארט, אין אונדער אלטער היילט, איז געשן האבן, זיך ארוויס געוויזן פאר אומרחהונגוטדיקן אמרת.

די איניציאטיוו איז געקומען פון אייניקע, נאר דעללאט יונגען קראמעבייצער, בראש פון דיבע בערנטשטיין זיל, יעקב שאפיר זיל, אונ מאנוז. א טיל פון די אונדער פון ארגון זיבגען שוין אויפן עולם האמת א טיל האבן, צוליב געוויסע סיבות, אויפגעעהרט זיעער טענקייט. אונ די ווואס זיבגען געליבן ביז היינט טוען אלעס, כדי דאס יידישע קראמעניז' זאל לעבן אונ די העצעער פון די לאנדסלייט אונדער. אומעטום. ווי זיינט אונ מאיר קוקן. צוריק אונ זען דאס אלעס ווואס מיר האבן אונריגנדעט פאר דעם צוועק, קענען די ווואס האבן, איזוי פיל מי, צייט אונ בערגאי איזיף דעם געוויזמאט, כאטש טילויזיז שטילן זיעער געוויסן, ווואס פרעלס בא אונדז, אפטמל, מיט ווואס האבן מיר זוכה געוווען אויסצווימיגן זיעער שרעקליבן גויל.

אט דאס געפיל פון שלד אונ חוב איז פאראן בא יעדן פון אונדז. אונ דאס ברעננט די גרעסערע טיל פון אונדער לאנדסלאט, יעדעס יאר אין די ברענאנדייקע היינט פון די ווינטשטער עהן-פון לאנד, צו די אזכרות פאר די קדושים אונדער.

דארט-אויף-די אזכורת-ווערט אויסגעלאדן אויף אייניקע שענן די נאסטאלגייע ווואס באהערשט אונדז א גאנץ-יאר. דאס דרייקט זיך אויס. אין די רידנדע, לאגעאנישן פון די לאנדסלייט-אווי סעמיגאר, אויף אויניקע שענה זבען מיר אין קראמעניז אונ ווינדר גויג.

אונ אויב את די דערשיינונג איז געמיינדאם בא אלע לאנדסמאנשאפט אויף זיעער אזכורות. איז די ליבע, די בענשאפעט צו דער אלטער הייס. צו די יונגע יארן אונדער, צו דעם פשותן ארט לעבן פון די אייניגעהארטיקע, הארעפאשנע קראמעבייצער ברודער אונדער, פילאכיק פארשטארקט דורך די העפנן יקול יוואאי קרמניץ'. ווואס מיר גיבן ארויס שווין 14 יאר.

שוין 14 יאר ווי מיר זענען ענג געביגנדן מיט אונדער לאנדסלייט דורך די העפנן די אונ באזונדערס מיט די אין אויסלאנד. די אפרופן פון זי אונ די חבריהם די אויף יעדער באקומענער העט איז רירנד אונ דערמוועיגענד, איז א כוח, ווואס עלפע אונדז בייצוקומען אלע שועעריקיט אונ אנטראנגונגאגען, פארביבנדען מיטן ארטאגען פון יעדער נייע העפט.

איינ "יקול יוצאי קרמניצי" נומער 3 איגבן מיר נאר א טיל פון די אפרופן פון די חבריעס.

איינ אויסלאנד אויף דער ערשטער העפט, "יקול יוצאי קרעטניצי" 1 אי, וואס זיין האבן באקומען. ענליך אפרופן האבן מיר באקומען נאר יעדער נייער העפט.

איינבער פון די אפרופן איינ העפט ג' פון 7 אוגוסט 1968 אייך. וואקמאכיס עייה:

"... טיעערע ליבע לאנדסלייט ווען איך האב דערצען אויף דעם שער-בלאט די ווערטער: "יקול יוצאי קרמניצי" האט זיך פאר מיר אנטפלעקט מיין - אונדזער קראטניצ מיט די באגילדעטע אותיות אויף דער גרויסער שלל יבית קדשו ותפארתנו" מיט אלע איבעריקע בת-הכnest, מיט אלע טיבטייקע עוסקים בزرבי-ציבור.

די "יעורעיסקאויע אוטשיילישטער", די טרעפ פון ר' נחמן זיגאערמאכער, וואו די איזואדשיקעס פלאגן זיך איזוי ברײטעלער זיצן, און פיל אנדערע היימישע בילדער...". עס איגיט נאר א ריי אפרופן איינ דעם איגיסט איינ דערזעלבער העפט.

די נייע העפט נומער 18 ווועט טראגן אויפן שער-בלאט דאס קעפל "יקול יוצאי קרמניצי"
חוৰת ח'י, 18.

לאמיר האפען, אט דער סימבאלישער נומער ווועט אונדזער ארגון פארהיטן פון די
צ'ו גרויסע אבדות, וואס מיר האבן געליטן דאס לעצעע יאר. אמונ!

לכל חבריינו וכל בית-ישראל שנה טובה

די העפט האט געزالט דערשיינען ערבע ראנש-השנה תשמ"ב, אבער צוליב געווייסע סיבות,
גענץלייך אומバラנגט אין אונדז, אייך געשין אם די איזוי לאנגע אונ שטארק
פארדרוסלייב פארשפערטיקונג.

די רעツאקייע

יעקב שייפער

עיר וועניך פין אונדז, קראמעניצער, וווײסן איז דווישן די פערזענעלירקיטן,
מייט וועלכע מיר שטאלצורךן, געפונט זיך אויך דער
בארימטער און אייגענהרטיקער יידש פאלקסטי-
מליכער קאמפאזיטאָר יעקב שייפער.
וועגן זיין שאפן שריביט ד"ר ל. זשיטניצקי אינ אינ עסוי אינ דעם זיבור
בוק, וואס די קראמעניצער לאנדסליט האבן אַרויסאגאגעבן, אינ אַרגאנטינטה
מייט רזיסער התלהבות.

צ'ו שיפערס 20-טן יארציזיט, וואס איז אויסגעפאלן אין 1956 איז אינ דעם
חובבן חודש-שריפט "יידישע קולטור", דאן רעדאגירט דורך נחמן מייזל
ז'ל, פובייצרט געווארן אַרייכע עסוי פון זاري גאטפריד, קאליפאָרנייע,
אינ דעם עסוי אַבליזיט דער מחבר אויף אָר אַבריטן פֿאָרנעם
שייפערס מוזיק – שאפונגאגען.

מיר וועלן דא ברענאגען נאר אייניקע ציטאָן פון דעם דאָזִין עסוי: "וועניך איז די דאל קונסטולער
פי אונדז, וואס מירן זאט אַזוי אָפט רעדן וועגן זיי מייט אַזוי פֿול ליבשאָפּט אַון פֿאָרערונג, ווי עס
אוֹז דער פֿאל מייט יעקב שייפער, וועלכער איז שווין צוֹוָאנֵצְיך יָאָר אָפּן "עוֹלָם הָאָמָתָה", אַון דא
האנדלאָט זיך ניט אַזוי פֿון רעדן וועגן אִים, ווי וועגן זיין רַסְדְּרַדְּיק רעדן צו אַונדז דורך זיינע מוחזיק
– שאָדוֹנָגָען. עס רעדט צו אַונדז שיפער דורך זיינע בָּאָרָלִיר וּוּרְק, וועלכע האָבָן די לעבענס –
קראָפּט, די פֿרִישְׁקִיט, דעם קִינְסְטְּלָעְרִישְׁן, אַמְתָה אַון אַידְיָאִיש אַנגָעָלָדְּקִיט, וואס זייבען אַין
אַהֲפָּשָׂעָר מָאָס אוֹיך גִּילְטִיק צִיְּטָמָעִסִּיק אַין די הַיְּינְטִיקָע טָעָג".

און אויף אַין אַנדָּעָר פֿאָלֶץ זָאָגָט דער מחבר: "וַיְיִנְיַיק יִזְדִּישׁע קִינְסְטְּלָעְרִה האָבָן אַין זיך פֿאָרְמָאָגָט
דעם אַרוֹיסְּסָן טָאָלָאנְט, דעם שאָפּוֹנָגָס – פֿוֹנְקָמִיט דער פֿיְאָעְקִיְּסָט אַון ווּילְן צו פֿרָאָקְעִישָׁעָר אַרְגָּאָנִי –
זָאָצִיע – בָּוַיְאָוָג וּנוִי יעַקב שייפער. אַיבָּעָר דעם אלְעָם אַיז שיפער גַּעֲוָעָן באַהֲיָכָת פֿון טִיפָּן
אַידְעָאָלִיזָם אַון גָּלוּבָן אַין אַוּלָט פֿון פֿרִיהָיִיט אַון שְׁלָוָם . . .".

אין איינעם פֿון זיינע מאָנוּמָעָנְטָאָלָע אַראָטָאָרִיעָס, צוֹנוֹיָפָּגָעָשָׁטָעָלָט פֿון צו באַזְוָנָדָעָרָע דִּיבָּטָעָרִישָׁע
שָׁאָפּוֹנָגָעָן, פֿאָגָוְרִירָן מִיט זִיעָרָעָ פֿרָעָרְטִיקָע פֿערְזָן דָּרָד האָפָּשְׁטִיְּן, אַהֲרָן קִישְׁנִירָאוּ, אַיצְּקָעָ פֿעָפָּעָר,
אשר שׂוֹוָאָרְצָמָאָן אַון לִיבָּ קָוְוִיטָקָא.

אין אַזְוִיִּיטָר אַראָטָאָרִיעָס פֿאָגָוְרִירָן אַרְיִי באָוּוֹסְטָע אַמְעָרִיקָאָנָעָר יִזְדִּישׁע – פֿאָעָטָן.

באמ סוף פון עטוי באדויערט זיינער, דער מחבר וואס שייפער איז איזוי פרי אוועק פון דער זועלט און פרעגט. " וויספיל לידער און קאנטאטעס וואלט יעקב שייפער געשאפען אויבער איזעלכע טעםעס, ווי דער יידיישער חורבן אונטערן היטלעריזם, וועגן דעם טראגיישן גורל פון די פאעתן - דוד האפשלין, איציק פעפר, פרץ מארקיש און די אנדער אדער וועגן דעם אויפקום פון מדינת ישראלג"

ガָר אַינְטָעֶרֶעֶסְאַנְט אָוֹן אַינְהָאַלְטָס - רַיֵּיך אִיךְ דֵי מַאנָּגָרָאָפָּע אַיִן 2 טִילְלָן, וּוְאָס אִיךְ גַּעֲשְׁרִיבָּן גַּעֲוָאָרָן דָּוָרָךְ יַ.ב. בִּילְלִין מִיטְן נַאֲמָעָן: "יַעֲקָב שִׁיְּפָעָר זַיִן לְעַבְּנָן אָוֹן שָׁאָפָּן" אַיִן דֵי 350 זִיְּבָּן פָּוֹן דֻּעָם בּוֹק גִּיט דָּעָר מַחְבָּר וּוֹפָּא בְּרַבּוֹדִיקָּן פְּלָאָץ שְׁמַפְּרָירִיס קִינְדָּעָר - יַאֲרָן אָוֹן פְּרִיעָר יוֹגָּנָט אַיִן קְרֻעַמְעַנִּיךְ.

דָּא וּוְעָרָן פָּאָר אָוֹנְדָּז אַנְטָפְּלָעָקָט אַיְנִיקָּע אַסְפָּעָקָטָן פָּוֹן דֻּעָם לְעַבְּנָס - שְׁטִיגָּגָעָר אָוֹן קְרֻעַמְעַנִּיךְ אָוֹן סּוֹף פָּוֹן 19-טָן יַאֲרָהָנוֹנְדָּעָרָט אָוֹן אַיִן אַנְהָוִיָּב 20-טָן.

שייפער מיט א גרוועע חברים אומגעפער אין 1910
פָּאָר זַיִן אַפְּפָאָר קִין אַמְּעָרִיקָע אַיְנָמִיטָן מִיטְן
קַאַמְּעָרְשְׁתְּשָׁעָקָה הַוְּטָל זִיכְשׁ חִימָם גּוּבְּלַבָּנָק
מִיטְן דֵי זַוְּאַבְּדִיקָע הַוְּלָ-

"שייפער אִיךְ גַּעֲבִירָן גַּעַ-
בּוֹרָן אַיִן יַאֲרָ 1888 זַיִן
פָּאָטָעָר אִיךְ גַּעֲוָעָן זַיִן
גַּאנְץ לְעַבְּנָן אַסְטָלִיעָר
אוֹן אַגְּרִוִּיסָעָר קְבִּצָּן.
אוֹן אַלְיָין אוֹיר אַרְוִיסָּט
גַּעַשְׁטָמָט פָּוֹן אַ רַיִ-
דָּוָד שִׁיְּפָעָר וְאַדְעָר טָפָר
וּוְיַיְדָה הַאָט זַיִק גַּעֲרוֹפָן
יעַקְבָּס פָּאַטָּעָר, אִיךְ גַּעֲוָגָן
אַיִד אַחֲרִיכָּן אָוֹן אַמְּגָן
בָּאָמָּרְדָּן טִיש אָוֹן אַיִן
חַסְדִּירְשָׁן שְׁוּלְעָכָל
שְׁטִיעָנְדִּיק בָּאָמְסָטָלִי-
אַרְסְקִין וּוּאַרְשְׁטָאָט אַיִן-
הַוּבְּלָעָנְדִּיק, אַדְעָר זַעֲגָן-
דִּיק, הַאָט זַיִק זַיִן מְוִיל
נִיטְזָוָעָמָכָט. הַיְּילִיקָע
נִיאָוָנִים זַיִנְעָן גַּעֲפְּלוֹיָגָן
אַיִן דָּעָר לוֹפְּטָן צַו זַעֲמָן-
צָעָרָן סְטוֹרְזְשָׁקָעָס אַדְעָר

גערוען סיי פון דיזעגן, האמערס אין הובלען אונן סיי פון זיין פאטערס חסידיעש ניגוניס.

אווי הוויבט אן ביילין דאס קאפאיטל קראעמעניז אין שייפערס ביאגראפייע.

פונן דער קראמעטניצער חלמודז תורה.

נאנַן אָומְקָעָרָן זִיךְ אֲהֵיָם פְּרוֹוֹסְטָן זִין טָאַטָּע אֲרַעְדָּע טָאַן מִיטָּן זָוּן וּוּעָגָן לְעַרְנָעָן צָוּזָוּרָן אָחֶזְזָ-

אונטערעדישע טעטיקיטי. איןקל איז דורול זיין צוועציאגן געויאדרן צו זיעער קרייזל.

ערי האט זיך אונגעווין באקענען מיט דער יונגעער פאלקס-אינטעליגענץ, וואס האט זיך גראופירט אין קרייזלעך פון צעלבסט-ביבלזונג אוון געשטאנגען נאענט צום "בונד". עס איז פאר אים דא אופיגאעkomטן עפֿעס א נײיע ווולט.

ווען יאנקלס פאטער איז געשטארבן האט ער איבערגענוןומען די סטאלעררי, און איזוי ארכום איז ער געוווארן א סטאליאר. אבער ער האט פראגעגעצט זיין זעלבסט-ביבלודונג מיט גרויס דערפאלג.

געווארפַן, אומצעותם בייגעט – אגן עטליבע מאל ארגאניזירט באָרְן.

שיפער געטט בעזונ איגנטיליכן קרייזל, וואס קמטע זיך צוזאמען אין דעם הויז פון א יונגעער אקשער ערקע (וועם ווייזע אומיס זיגאלבוים פרול).

דארט בא דער אַהוּשָׁעֲרָקָע באַקָּאנְט זִיךְיַּאַנְקָל מֵיט אַשְׁילָעָרוֹן פֿוֹן לְעַצְּטָן הַלָּאָס גִּימָנָזִיָּע, וּואָס
הָאָס בְּאַלְאָנָגֶט צַו דִּי יְחֻסְּדִיקְסְּטוּ דָא מַולְיעָס אִין שְׂטָאָט אָוֹן בִּידָע וּוּאוֹרָוּ פָּאַרְכָּאָפָּט אָוֹז דָעַר
נְעַז פֿוֹן אַפְּיְרָלִיכָּעָר לִיבָּע

פְּיאַנְיָעִים עַלְטָעָרָן הָאָבָו זִיךְיַּאַנְקָל מֵיט אַשְׁילָעָרוֹן פֿירְט זִיךְיַּאַנְקָל עַפְּעָס מֵיט
אַפְּרִיאַסְטָן סְטָאַלִּיעָר - יוֹנָגָג, וּואָס אַיז אַמְּאָל גַּעֲזָעָן אַשְׁוּרָר בָּאַחֲנִים: " וְיָאָס פָּאָר אַשְׁרַעְלִיכָּעָר
בּוֹשָׁה פָּאַרְלִיכָּעָר "

אָוֹנְטָעָרָן דָּרָוק פֿוֹן דִּי עַלְטָעָרָן אִירָעָ, הָאָט זִיךְיַּאַנְקָל מֵיט יְאַנְקָל עַלְנָעָן
עַפְּנְטָלָעָק. זִיכְיָרָעָ בְּאַגְּעַגְנִישָׁן פְּלָעָגָן פָּאַרְקִוְמָעָן שְׁפָעָט אִין אָוֹנָט אַוִּיפָּ דָעַר "בָּאַנְעָן"

אִין אַיְינָעָם אָוֹנָט אַיז סְאַנְיָע נִישְׁטָע גַּעֲזָמָעָן צַו דָעַר גַּאֲגַעְגִּישָׁן. יְאַנְקָי הָאָט לְאָנָג גַּעֲזָוָרָט
זָו אַיז אַוִּיךְ נִשְׁטָע גַּעֲזָמָעָן אָוֹפָן צְוּוֹיִינְטָן טָאָג. דָאָן הָאָט עַר זִיךְיַּאַנְקָל מֵיט
גַּעֲשָׁעָפָט פֿוֹן סְאַנְיָעִים עַלְטָאָרָן, אַז מַהָּאָט סְאַנְיָע מֵיט גַּעֲוָאָלָט אַוְעַקְגָּעָפְּרִיט עַרְגָּאָץ אִין אַצְוּוֹיִינְטָר
שְׁטָאָט דָעַרְזָעְלִיבָּר אַנְגַעְשָׁטָעְלִיטָּר הָאָט זִיךְיַּאַנְקָל
בִּידָע גַּעֲהָאָלְפָן זִיךְיַּאַנְקָל אָוֹן אִין אַיְינָעָם
שְׁיִינְעָם פְּרִימָאָרָגוֹ הָאָט זִיךְיַּאַנְקָל דִּי שְׁטָאָט
דָעַרְזָעְלִיבָּר, אַז סְאַנְיָע אַפְּרָתָמִיט אַיר גַּעֲלִיבָּטָן
זְעַנְעָן אִין גַּעֲהִים אַוְעָקָק קִיְיָנוּ אַמְּעָרִיקָע
שְׁוִין אַוִּיפָּ דָעַר שְׁוֹזָה הָאָבָן זִיךְיַּאַנְקָל גַּעֲהָאָט.
אַוִּיסְצּוֹפִּירָן דָעַם פָּלָאָן פֿיְנָן אַנְטָלוֹיְפָן הָאָט זִיךְיַּאַנְקָל
מַאְטָעְרִיעָל גַּעֲהָאָלְפָן סְאַנְיָעִים שְׁוּעוּסְטָעָר
רוֹסְיָע.

שִׁינְפָּרְעִיסְטָעָרָן פְּרָויִ. סְאַנְיָע (שָׁרָה)

גַּעֲזָעָן אַיז דָּאָס, בְּעָרָר. אִין 1910 אַנְקָומָעָנְדִיק
קִיְיָנוּ אַמְּעָרִיקָע. הָאָט זִיךְיַּאַנְקָל שִׁינְפָּרְעִיסְטָעָר גַּעֲשָׁעָפָט
אַרְבִּיכְיָתָן אִין אַסְטָאַלְעָרִי
עַר אַיז אַבָּעָר בָּאָלְד אַרְיִינְגָּעָצְּוִיגָּן גַּעֲוָאָרָן אִין
דָעַר מַזְּיקָאַלִּישָׁעָר וּוּעָלָט. פְּרִיהָעָר אִין דָעַר
לִיטְוֹרָאִיגְשָׁעָר - בַּיִּי בָאַוּוֹסְטָעָר חַזְנִים אָוֹן
נָאָכָעָר מֵיט רִיזְקָעָר שְׁרִיטָהָר עַר גַּעֲנוּמָעָן
שְׁפָאָנָעָן פָּאַרְאָוִיס אָוֹן דָעַרְגְּרִינְכָּט דָעַם מַעְמָד,
וּוּגָן וּוּלְכָן מִיר הָעָרָן אִין אַנְהָוִיב פֿוֹן דָאַזְקָן
אַרְטִיכָּל.

נאך זיבן יאר פון אליקיליכן צווזאמעלעבן מיט סאניען, טרעפעט שאפערן אָגרויסטער אַמְגָלוֹק זיין ליבע סאנוע אִיט אויס אָונטער דעם מעסער פון אַכְירָוָרָג בשעת אָן אָפְּעָרָצְיָע, וואָס אִיז באָטראָבָט געווען אלָס מינְדָּעָרוּוּרְטִיקָע. געשען אַיז דאס אַין 1919 פון דער וואָנד האָט זיך שיפער קיינמאָל ניט אויסגעהיילט.

יב. בילוּן, דער אויטאָר פון שיפערס ביאָגָרָאָפִיע, שרייבֶּט - צו זיינע רֵיכַע מְזִיקָּאַלְיָשָׁע חִלּוּמוֹת צו די וואָנדָעָרָבָּרָע לאָנְדָשָׁאָפָּעָן פון קְרָעָמָעָנִץ. בְּילִין שְׁרִיבֶּט. "דָּאָס שְׁפָאָצְרָן אִינְעָס גַּעֲגַעַנְתָּן פון דער באָנָע אָוָן די אָנְדָעָרָע בערג אִיךְ פָּאָרָן יוֹנָגָעָן שִׁיפָּעָר גַּעֲוָעָן נִיט בְּלוֹז אַשְׁפָּאָצְרָן ... אִין אָזָעָלְכָּע פְּלָעָדָעָר, אָרוֹם שְׁפָרִיזְעָנְדִיקָּע מַעֲרָסְטָנָס אַלְיָין, פְּלָעָגָט עָר אָוִיסְטוּעָבָן זיינע מְזִיקָּאַלְיָשָׁע חִלּוּמוֹת. די אַינְדרָוקָן פון קְרָעָמָעָנִץ אָוָן אִיר אָמְגָעְבָּוָנָג האָבָּן זִיךְ בָּא שִׁיפָּעָרָן נִיט אָפְּגָעָוָוִישָׁט בֵּין די סָמָעָ לְעַצְעָט יָרָן. אָף אַשְׁפָּאָדוֹר, וואָס מִיר האָבָּן צְוָזָעָמָעָן גַּעֲמָאָכָּט אַין 1936, עלְטָעָרָע מַאְנָאָטָן פָּאָר זִיךְ טּוֹיט, אַין "קיַינְדָּעָרְלָאָנד" האָבָּן מִיר זִיךְ אָף אַוְיִילָע צְוָזָעָט אָפְּדוֹרוּעָן. וּמוֹן שִׁיפָּעָר האָט אָף אַמְּינָוּט פָּאָרְמָאָרָט די אוֹיגָן, האָט אִים דער שְׁרִיבֶּט פִּין די שׂוֹרוֹת גַּעֲפָרָעָט אַין אַשְׁפָּאָס:

- יאנְקָל, וואָו בִּזְטוּ עַס אִיצְטָעָגָעָעָן - רבִּין גַּעֲוָעָן אַין קְרָעָמָעָנִץ,
- האָט עָר זִיךְ פָּאָרְשָׁעָמָט, אָוָן זיינָע גְּרוֹיסָע פּוֹלָע אָוִיסְגָּעָדְרִיקָּט עַפְּעָס אַמִּין פָּאָרְשָׁוֹל-
- דִּיקְטָקִיָּט דָּאָס דַּרְעָמָאָט אָוָנדָז דָּאָס וּוָסָמָּאָקָשָׁאָל, האָט אוּבָּרָגָעָלָעָבָט אַין דעם אַינְטָעָר-
- וּוֹיָוָג, וּוּלְכָן מִיר גַּעֲבָּן אַין דער אַיְצְטִיקָּעָר חִוְּבָּרָת מָג.

שִׁיפָּעָר אִיךְ אַין דַּעַמְצָעָלְקָן יָאָר דעם עַרְשִׁיטָן דַּעַצְעַמְבָּעָר 1936, פְּלוֹצָעָם גַּעֲשְׁטָאָרָבָן אַין עַלְטָאָר פָּוּן 42 יָאָר זִיךְ לוֹיה, אִיךְ פָּאָרְגָּעָקָומָעָן דעם 5-טָן דַּעַצְעַמְבָּעָר אַין נִוְיָאָרָק דָּאָס אִיךְ גַּעֲוָעָן אַרְזָחִיקָּעָ- דַּעַמְאָנְסְטָרָאָצְיָע פָּוּן פִּיל טִיְּזָעָנְטָעָר יִדְּזָן פָּוּן אַנְצָאָמְרִיקָּעָ פָּאָר זִיךְ קוֹנָסָט אָוָן צְוִיבָּעָרְנָדָע פָּעָרָזָע- נְלִיכְקִיָּט. בְּמַשְׂדֵּר פָּוּן 6 שָׁעה זִיךְיָעָן דַּוְרְכָּגָעָגָאָנָגָעָן פָּאָרְבִּי דעם אָרָוָן וְאַין דעם גְּרוֹיסָן זָאָל פָּוּן אָפְּעָרָא הָוִיָּז טִוְּזָנְטָעָר אָוָן טִוְּזָנְטָעָר מַעְנָשָׁן. אָרוֹיסָע 20 - טִוְּזָנְטָעָר - קְעָפִיקָּע מַאְסָע, וְאַסְתָּוּרָה נִיט גַּעֲקָעָנָט אָרִיָּין אַין פּוֹל גַּעֲפָאָקָטָן זָאָל בָּעַת דעם הַסְּפָּד האָט שָׁהָן לְאָנָג גַּעֲוָאָרָט אָפְּנָאָנְהָוִים פָּוּן דער לוֹיה אָוָנטָעָר אַגְּזָס - דָּעָגָן.

כָּאַטְשׁ שִׁיפָּעָר אִיךְ אָזָוִי יוֹנָג גַּעֲשְׁטָאָרָבָן, אִיךְ זִיךְ מְזִיקָּאַלְיָשָׁע יְרוֹשָׁה קָאַלְאָסָאל זִיךְ מְזִיקָּבָּאָגָלִיָּט לִידְעָר פָּוּן די באַרְיָמְטָע יִדְּיָשָׁע דִּיכְטָעָר וּוֹיָג: א. רִיאָזָן, מ. רָאָדָעָנְפָּעָלָד, י. פְּרוֹגָג, א. לִיעָּסָיו, מָנוֹן לִיבָּן, בְּרָאָדָעָזָאן, מ. האַלְפָעָרָן, פֿרְץ הִירְשָׁבִין, פֿרְץ מַאְרָקִישׁ, הַאַפְּשָׁטִין אַיְצִיק פְּעָפָר אָוָן אַנְדָעָרָע.

זָאָל אָוָנדָזָעָר בָּאָרוֹמְטָעָר אָוָן אָזָוִי בָּאַלְבָּטָעָר בֵּי צו יִדְּיָשָׁע אָרְבִּיְּטָעָר - מַאְסָן לְאַנְדָסָמָאָן יְעָקָב שִׁיפָּר אָוִיךְ דָּזָרָן אָוָנדָז קְרָעָמָעָנְצָעָר וּוּדָרָן פָּאָרְאִיְּבִּיקָּט.

געשטאלטן פון אמאָל

(בערט - דב קראמענטשואָגאָס)

ו די אומבעקאנטע זעלגעַר אַין
די מפוץות, וואָס אַ דאנְק זיינְעַר
איבעַר אַגעבענְהַיִיט, אוַיסְדוֹרְיעַר
אוֹן לוּבוּ צוֹם ציונִיסְטִישָׁן גַּעֲדָאָבָּק
אַיז דערמַעְלוּכָּט גַּעֲוָאָרָן די³
גרַינְדּוֹנָג פָּוֹן מִדְיָנָה יִשְׂרָאֵל, האַט
הערט אוֹיך בְּעֶרֶל דָּבָּר קְרַאַמְעַנְטְּשָׁוָגָסְקִי. אַ יַּיְד
אַמְשָׁבָּול, וואָס אַז אַנְגַּעַזְעַפְּט גַּעֲוָעַן מִיט די
אַינְגַּעַן פָּוֹן דָּעַר הַשְּׁכָלָה בְּאוּגָוָנָג, האַט עַד זַיְק
מִיט לְזִיב אַוְן לְעַבְּן אַפְּגַּעַעַבְּן דָּעַר צִוְּנִיסְטִישָׁעַר
טַעַטְיקִיַּיט. גַּעֲוָאָן אַקְטִיוֹו אַוְיכַּפְּט אַלְעַגְּבִּיטַּן פָּוֹן
דָּעַר פָּאַרְצְׁוּזִיגָּטָּעָר צִוְּנִיסְטִישָׁעַר אַרְבִּיאִיט אַין
קְרַאַמְעַנְטְּשָׁוָגָסְקִי. פָּוֹנְקָט וָוי בַּיִי בּוֹזִיעַ לְאַנְדְּעַסְבָּעָרָג אַוְן
בַּיִי זִין שְׁוֹאָגָעָר, מָאיַר גַּאֲלַדְּרִינְג, האַט אוֹיך בַּיִי
אַירְקָעַר דָּעַר דָּאַנְיָזָם פָּאַרְפּוֹלָט זִין אַבְּצָעַן זָנוּעָן.
עד הַיּוֹם זָנוּעַן עַס וּוֹעַרְטָ דָּעַרְמָאַנְטָ דָּאַס וּוֹאָרָט "צִוְּנִינִי", שְׁטִיעַת פָּאַרְמִיר אַיְפַּט דָּאַס גַּעַשְׁטָאַלְטָ פָּוֹן
קְרַאַמְעַנְטְּשָׁוָגָסְקִי אַזְוִי, וָוי מִיר שְׁעַמְּן אִים דָּא אַוחְזִין בּוֹלְד. וּוֹיְיל נָאָר אַדְעַלְכָּעַ וּוֹיְיעַר, בּוֹזִיעַ
לְאַנְדְּעַסְבָּעָרָג, מָאיַר גַּאֲלַדְּרִינְג, יַעֲקֹב שָׁאָפִיר אַוְן די אַנְדְּעַרְעַה האַבָּן אַט דָּעַם טִיטָּול "צִוְּנִינִי"
פולשטענדִיק פָּאַרְדִּינְט.

קְרַאַמְעַנְטְּשָׁוָגָסְקִי האַט מַעַר, וָוי אַנְדְּעַרְעַה צִוְּנִיסְטִישָׁע טַוְועַר אַין קְרַאַמְעַנְטְּשָׁוָגָסְקִי, גַּעַהְאַט אַ
פָּאַרְשְׁטָעַנְדִּנִּישׁ פָּאַר די פָּרָאַבְּלָעַמְעַן פָּוֹן דָּעַר צִוְּנִיסְטִישָׁעַר יוֹאָגָט אַין שְׁטָאָט. עַר האַט פָּאַרְדּוֹנְט
זַיְעַר פָּוֹלְן צּוֹטְרַזִּי צּוֹרָךְ זִיְינָעַ קִינְדָּעָר, וּוֹאָס האַבָּן אַלְעַגְּהַעַרְטָ צּוֹ דָּעַר "הַשּׁוֹמֵר הַצְּעִיר"
בְּאוּגָוָנָג.

אוֹן סָאוֹד אַ שָׁאָד בּוֹזְגָּבָּאָבָּ, וּוֹאָס דָּעַר אַומְבָּעַקְיָונְטָעָר זַעַלְגָּעָר, קְרַאַמְעַנְטְּשָׁוָגָסְקִי האַט, פָּוֹנְקָט,
וָוי דָּעַר גַּרְעַסְטָעַר טִילְל, פָּוֹן אַט צּוֹ זַעַלְגָּעָר, נִישְׁטָ נָאָר דָּעַרְלָעַבְּטָ צּוֹזָעַן די פָּאַרְוִיְּלָקְלָעַכְוָנָג פָּוֹן
זִין לְעַבְּעַנְסָ לְאַנְגָּעַן חָלוּמָן, נָאָר אַפְּיָלוּ נִישְׁטָ צּוֹ עַרְן וּוֹעָגָן דָּעַם. אַיְינָא גַּרְוִיסְעַ נְחַמָּה אַיז דָּאַס,
וּוֹאָס זִיְינָעַ קִינְדָּעָר אַוְינְבִּיךְלָעַר זָעַן פָּאַר אַוְן יִשְׂרָאֵל.

מיט דערצעלגןער איבערגעגעבנההייט, זואר זיינער פאטער און זיידע. א פארצוווייגטע געצל-
שאפטליךע טעטיקייט, ווער אין קיבוץ, און ווער אין שטאט. אלע זעמען זיין געלביבן טריי די-
פרינציגן פון דער באוועגונג, צו וועלכער זוי האבן פון זיינער יונגה ואָרְן אַנגָעָה עֲרֵת.

קרעמענטשוגסקי זיל אוֹז געשטארבן אין 1941, ווען קרעמענטשוגסקי איז אובערגענומען געווראָן
דורך די פאויעטן. אין כאטש זיין טויט איז נישט געוווען קיין לִיְירֶטָעֶר (אַ רקָּק), העט צאָק דער
గוּרְלָרְ רְחַמְנוֹת גַּעַהַט אַרְיָף אַיִּם. אָן פון אִים פָּאָרְמִינְטָן דִּי שְׁרַעַקְלִיכְעָד אַובְּעָרְלָעְבָּעְנִישָׁן אַוְנְטָעָר,
די נָאְדִּישָׁע מָעָרְדָּעָר,

א מ א

בוקר. أما התעוררה כבר משנה אבל טרם ירדת המיטה. היא שוכבת על גבה, לצדה האחיד ילד בן ארבע, לצדה השני תינוק רך. למטה מגיל שנתיים, שהוא ישן עם אמא לסרוגין. מטהו הקבועה היא בעристת הזדרדים היורדת מן התקורה בחבליהם, ובצדיה התינוקות הוא לעיתים בוכה בלילהות מי נוחות או ממחושים שונים ואז אמא מעבירה אותו אליה ומניקה אותו ולא חשובה השעה ולא חשוב הזמן.

ילד שלישי מעל גיל שנתיים ישן במשינה שרגליה קבועות על שני חצאי קשתות, בדוגמה הבסיס של כורסום הננדנדה, המאפשרים לנענו את המיטה ולעוזד הרדמה התינוק הישן בה בשעות הבוקר רגיל גם הוא להחגנש למיטה ולשכב על יד אמא. שוכבת אמא בין המינקות. פניה הבהיריים, פניה מלכה לאים עם חיוך של סיפוק על פניה, כששעורותיה הארכוכות בצלב זהב לא מסודרות בצורה קווקו, כבמשר כל שעות היום, אלא מפוזרות סביב פניה הבהיריים.

אהבתי להסתכל לעבר הפינה האפלה לפניה של אמא, הנראים כציור של ראש מלכה במסגרת זהב, ובשני צידי פניה שני ראים מיניטוריים בהירין פנים ושער, איזה מראה של יצירה אלוהיתו התמונה והשקט כל כך שונים ממה שתרחש סביב בחרובת החדר המאכלס בצפיפות עם תשעת ילדים. עכשו, בשעות הבוקר נהנית כולם מהשינה, איינס רגילים לריחות הרעים, לליקלוך כלי המיטה והគותנותם שהם לובשים, כל מי שלא נמצא בחדר זה בשעות הבוקר לא יכול להגוט מיופי דמות עילאית זאת, כי מי שפותח את דלת הבית מבוזע נתקל באוויר הדחוס והריחות המתפרצים בדחף החוצה, חושיו מתקפים ועיניו כהות מלראות ולהבדיל בין היופי שביצור האלוהי זהה בין כוור עלי אדמות.

اما קמה מהיטה, החמונה של ראש מלכה במסגרת זהב עם שני ראשי מיניטוריים בהיריים נעלמת, החמונה משתנה עתה, אמא לובשת שמלה דהוויה מטולאת נועלה יפאפץיסי (החלק החתוון גזר ממאפים או נעלים שייצאו משימוש) בלי גרבים, מגלאת את השער בצדקה קווקו, שמה מפעחת על הראש, -תינוק אחד הכיב קען על זרועותיה, שניהם שלושה ילדים מכל הגילים נשכבים אחריה כשם מחזיקים בידיהם בשימלה אמא, מהרת היא לשוק לקנות בקבוק חלב, כמה תפוחי עץ רקובים למחצה לארוחת בוקר לילדים, זאת אמא של יום יום, אמא היולדת, המגדלת, המיניקה, המאכילה, המלטפת, הנזופת, הרוחצת, המהפרצת, המנסחת, הצועקת, המבשלה, המתקנת, האופה, המנקה, המכחה, המרפא, התרואה, העמלת, מהבוקר עד הערב.

ובערב באשר רגליה כואבות והיבלות משימוש הפאפץיס צורבות את רגליה כמו אש, מתישבת אמא על הספה העשויה קרשים עבים אסימ עם שתי משענות בקצוותיה ללא ריפוד כאשר כל גופה גם קצוות הרגלים על הספה הרחבה, והתינוק בחיקת יונק או טם משחק בשדה ועל ברכיה מתרפקים שניים שלושה פעוטים ומהויר גдолים נדחפיים בצדדי גופה ומשתדלים

لتפוס מהוں יותר קרוב על יד אופה של אמא, האורח המה הרר, לזכות בלטיפה, בנשיקה, בחיבוק, במילת חיבה. זאת לא אמא הנראית כראשה מלכה במטגרת זהב, זאת לא אמא שרצה עם הפאציס לרגליה לשוק, זאת לא אמא של כל היום, זאת אמא עם קצחות המטפח על הראש קשריות לאחרו. שבע עור פניה הבاهירים אדרודם, עתה שעיניה הקחולות מעורפלות מביעות ספק עיפוח טב לב ואולי שני הדברים ייחד. זאת מומנת אמא של דוגרת עם אפרוחים הפוחת את בוניה באינה של ערבות על אפרוחיה הרכבים, הפלוטה מחום אופה עליהם, ולאט לאט הם מפסיקים את צחוקם, את הקונדסנותה זה עם זה זנרדמים שכתם ישרים ומעבירים אותם ליצועינו, וכר מתחילה החלק השני של יום העבודה של אמא היא מכינה את התבשיל למתה, מתкарר, מטלאה, מכבשת, מנקה ובשעות המאוחרות של הערב היא לא שוכבת לישוץ כי אם נופלה למיטה ונרדמת.

זה היה בימי הקיץ כאשר כנופיות פטולורה זרו הרס וחורבן בעירות היהודיות באוקראינה ובליכיה שדרו, גזו, חמסו ורצחו, האנשים פחדו אפלו לצאת מהבטים החוצה כי בכדי רגע עלולים היו הרוצחים להופיע על סוסיהם, ובמצב זה מי יוכל להסתכן לצאת לדרכם בענייני פרנסת ולדאוג למייצרכם ואפלו הכבי חיוניים.

זה כבר יותר משבוע ימים שאמא לא אופה לחם, כי אין לה קמח, היא אם לא ממהרת לשוק כאשר לרגליה הפאציס, וכמה ילדים מתחזקים בה בשמלת גוניסטים אחריה, כי אין לה הפרוטות لكن תבקבוק חלב ומפוחית עץ רקוב. זאת אמא שונה, לא אמא שוניה, לא אמא משעתות הבוקר השוכבת נמיito, זאת לא אמא המהרת לשוק, זאת לא אמא היושבת על הספה בשעות הערב, זאת אמא עם פנויים לאים חיזוריים, זרים, עיניהם חצי עצומות וטבות, אג כפוף. ביראת היא יותר נמכתה מתמיד, אמ' קולא שוניה, לא הקול הבורז בעל התוקף והבטחו של כל הימים, כי אם קול של אדם שבור. לדרישת הילדים "אמא" אובל, אמא לחם היא עונה בקול חנוננים שבוי. "מה אתה לכט את נישתי?" זה כבר יומאים שהילדים שוכבים מחוסר בחלהן הימנעו מלהתדרר הם נחלשו מהצום, אמא אוזרת עוד ויוצאת לשוק. העונה היא עונת הדזובדניים, השדים, הש ק מלא עם פרי שהగויות הביאו למכירה, האנשים קוניים, אוכלים וירוקים את הרצנים מהפה על האדמה כמנגה הרוסים, בשוק מסתובבים גם חזיריים של התושבים הגויים האוסף ומפצחים בין שניהם בקהל את הרצנים ואוכלים את מוכנם. אמא חוזרת הביתה מצידן את הילדים עם כלים ומצוות עליהם לאסוף מהאדמה את הרצנים מהפרי, לפנות ערב מחשבת כל המשפה על האדמה בעיגול עם פטישים ואבניים ומפצחים חריצניים ואוכלים את התיכן, מעודדת מהרעיוון הזה, יוצאת היא עם הילדים היותר גדולים לגני הירק בסביבה וזאת בשעות החושר, חופרים גם בידים בציפורי נים באדמה עד מנת למצא תפוח אדמה, סלק או ירק אחר, בלי מזרא ופחד. אמא שוברת לווחות עץ מהגדרות על מנת לבשל את הירק, היא לוחמת כלכלה המאגנה על גוריה, לוחמת היא באובי הרגע ומצילהה להחזיק בחיקים את ילדיה חוץ מהתינוק היונק, שיאנו מסוגל לאכול את תוכן הרצנים וגם לינוק אינו מסוגל כי חולה הוא.

אם אמא חולבת חלב משדייה ומשקה אותו ומתזיקה אם את התינוק בחיקם. היא מצליצה להציג אותם מLAGOU מרעב עוד יומם ועוד יום והנה בא הצלחה. מתארגן בקהילה ועוד לעזרה לרעבים, מחלקיים כמה קייג'ים לכל משפחה. ריח של מאפה מלא שוב את חלל החדר, ריח מפתחה, מושך את הלב, מגירה את החושים ואת התאבורן. ריח של לחם שנאפה בתנור האפייה, זאת אמא שונגה במקום הפנים הלאיים החיוורים, עתה פניה רציניות שופעים מראץ', החליטות. דיבורה צלול, חזק צליל של פקודה נשמע בו, המראה שלה הוא בטוי של ערוכה לקרב, גופה אבהה היא לא כפופה עוד, זאת אמא הלביאת הערוכה לקרב, להגן על גורייה.

זאת אמא הלביאת הלוחמת על חייו גורייה. הבן הבכור עומד להנשא, איזה נחת, אושר. להוביל לחופה את מטבחם. הילדים אדילים, הבן הבכור עומד להנשא, איזה נחת, אושר. להוביל לחופה את בנה. אשרי אמא שדכתה לבך. יש לה אפיקו שמלת שחורה ארוכה הדוקה לגוף, שימלה גברת לפיה אופנת שנות המאה המשע'-עשרה שאחיה מארצוות הכרית שלח לה בחגילה בגדים ישנים, אמא לובשת את השמלה, עומדת לפני הראי המקולקל שרובו מכוסה בכתמים שחורים, זאת לא אמא הלביאת הלוחמת, זאת אישה ממשפחotta האצולה עם גוף הדוק, גב דק, שמלת ארוכה שחורה. פנים בהירים, אצילים, ראש עם קוקו גבוה בעבע זהב, רק הרגלים אינם ממאימים לגוף זה כי הרגלים נעולות נعلي בד כי חסרו האמצעים הכספיים לקנות נעלי עוזר מתאימים לשמלת ולחותונה. רוצחה המזל ובעת החופה יוריך שם, אמא גאנילה, ראה זהב. מובילה את בנה הבכור לחופה. שמלת שחורה הדוקה. עיניה יבשות אינן בוכות רק רגלייה רטבות בוכות, זאת אמא הרואה נחת מילדה, רוב הילדים גדולים עז

מלחמות העולם השנייה פרצה, ממלכת פולין הפסיקה להתקיים, והעירה תחת השלטון הסובייטי, המצב הכלכלי של המשפחה השתרף, הילדים האדולים עובדים, הקטנים לומדים, שנגים מהבניים עולים לאדולה במשטר הסובייטי. עתה אמא היא אמא של מעמד העובדים. לובשת היא שמלת נקיה מבד פשוט בלי טלאים, נועלת נعلي עור פשוטים לא אפצייס, ולא נعلي בד, עתה גם עיניה וגם רגלייה יבשים היא אמא ביןותה שקטה, ובטעחה במחר שלה ושל משפחתה, כר היא חושבת, והנה האסון המתרחש. גרמניה הנצית התקיפה את רוסיה, אמא מתהננה לפני הבנים לברות עם הרוסים ולא ליפול בשבי הנאצים היא לא רצתה לראות איך הנאצים ירצו אותם, כאילו ניבא לה ליבת העולם להתרחש, שניהם מהבניים ברחו והצילו את עצם.

הנאצים ירצו אותם, כאילו ניבא לה ליבת העולם להתרחש, שניהם מהבניים ברחו והצילו את עצם. יתר הילדים נשארו. את כולם הובילו לבור ששימש כבר אחיהם של כל תושבי העיר, אחרי שהתפשו לפי פקודת הרוצחים, הפקה אמא לגור חומר, היא אבדה את הבינה, וחושם והקשר להפעיל את אבריה. הרוצחים האוקראינים עוזרי הנאצים פקדו להתקדם לבור. אמא לא הagineה ולא דזה, כדי לחסוך ממנה סבל ועינויים של התעללות בה על ידי הרוצחים שבחו אותה הבנות שלה איתן לבור הפעור

לא, שונאי ישראל, אתם לא רצחים את אמא, אתם יריהם בגוש חומר, בפסל ערום של אשא, אתם רוצחי יהודים, שונאי אנווש, איןכם מסוגלים ואיןכם יכולים לרצוח אמא יהודיה.

האם היהודיה מיה וקיימת לעולם.

א בריוו פון ליבב ביבערמאן

כפר סבא 24.1.1929

פון דעם נישט זוויגיטן אמאָל אין אַרְצַ-יִשְׂרָאֵל. נאָר אַיִינְגֶּר פון דער שְׁעִירַע בְּרִיאֹו זָוָס
לייב בִּיבְּרָמָן שְׁרִיבְּרָט דָּאָן זִיגְיָנָע עַלְתְּעָרָן קִיְּין קְרֻעְמָעְנִיצָּא.

מיינע טַיְיעָרָע, אוַיְר בֵּין אָוְנְדָּז אַיְז שְׂוִין זָוִינְטָעָר. עַס כְּרוֹשְׁטְשָׁעַט טַאְקָע נִיט דַעַר שְׁגַּי
אוֹנְטָעָר דַי פִּיס, עַס רִינְטָט נִיט פָּוָן דַעַר נָאָז, קִיְּין פָּאָרָע גִּינְטָט נִישְׁטָט פָּוָן מָוִיל, אַבָּעָר
קָאַלְט אַיְז. עַס זָוִינְטָט דַעַר הִימָּל מִיט בִּיטְעָרָע טְרָעָרָו. אַט האָט זִיךְרָמָחָם גָּעוּזָן אוַיְיף
דַעַר אַיִינְגָּעָדָרָעָר, דָּאָרְשְׁטִיקָעָר עַרְד. שְׂוִין דְּרִי וּוְאָכוֹן, אַז אַיְרָבִּין אַיְוָן כְּפָר סָבָא.
אַומְעָטִיקָעָר הַרְעָכָץ טְרָאָגָט זִיךְרָפָן דַי פָּעַלְדָּעָר, אַפְּינְצְּטָעָרָרָר דְּרוֹיְסָן הַרְשָׁט, אַזְׂזִי
בָּאָגָּעָנָט מִיר זָאָס דָּאָרָפָ. מַאֲכָט זִיךְרָאָבָעָר פָּאָרָט אַשְׁיְינְגָּעָר טָאָג אָוָן מִיד גִּיְעָן אַיְן פָּעַלְדָּ
אוַיְיף דַעַר אָרְבָּעָט. אַנְיִי שְׁטִיקָה וּוּעָלָט. נִיְּיָע בָּאָגְּרִיפָן פָּוָן אָרְבָּעָט. נִישְׁטָא מַעַר קִיְּין חַצָּא,
קִיְּיוֹן שְׁטִינְגָּעָר. שְׁלוּם זִיךְרָמִיר, דַו שְׁטִינְגָּרָנָע אַבָּעָר דָּאָרָהִימָּעָכָע יְרוּשָׁלַיִםָּו דַעַר
בָּאָדוֹן אַיְוָן דָּא פּוֹל מִיט פָּאָרָאָזִיטִישָׁע גָּרָאָזָן "אִינְגְּשָׁעָלִי" הַיִּיסְטָדָם. מָוָז מָעַן דָּאָס פָּאָרְנוּיכָטָן,
עוֹker מִן הַשּׁוֹרֶשֶׁן זִיכְרָוּ נִישְׁטָלָאָזָן. חַלְילָה, קִיְּין אַיְיָו בְּרָעָקָל, וּוּיְילָפָן אַיְיָו "אָוִיגָּאי"
וּוְאָקָסָן אוִיסָּט צָעַנְדְּלִינְגָּעָר אָוָן דָּאָס צִיטָאָס דַי גָּאנְצָעָפִיכְטָקִיָּט פָּוָן אוֹנְטָעָר דַי
בִּימְעָר. שְׁטִיְיָעָן מִיר דַי גָּאנְצָעָחָר אַיִינְגָּעָבָוִיגָּן אַיְן דְּרִיְיָעָן, קְלָאָפָו אַוְיְפָהָעָר מִיט
דַי מְעָדרִים אַיְוָן פִּיכָּטָן וּוּיְיכָן בָּאָדוֹן שְׁטָאָרָק פָּאָרְטוֹן אַיְן דַעַר שְׁוּוּעָרָר אַבָּעָר אַינְטְּרָעָסָגָנְטָעָר
אָרְבָּעָט וּוּאָס הַיִּיסְט "בְּתָרְיָ". אוַיְיף דַעַר נָאַעַטָּעָר בָּאָנוֹ-לִינְגָּעָ לְוִיפָּט צִיְּטָנוֹוִיזָּד דָוָרָן דַי
רְכַבָּת אָוָן מִיר אֲלִיכָּן אוִיסָּט דַי פְּלִיְיָצָעָס אָוָן פָּאָרְקוֹן זִיךְרָבִּין בִּינְזָעָר אַפְּנְדִּיקָעָר לְאַקְאָמָטִיוֹ
מִיט דַי קְרָעָכָנְדִּיקָעָו וּוּאַגְּנָעָס פָּאָרְשָׁוּוֹנָדָן עוֹגָע זָוִינְטָאָס אַיְן דַי בָּעָרָג אַס קְלִינְגָּט אַפְּ
פָּוָן זָוִינְטָאָס דַעַר מַוְשָׁבָה-צְהָרִיםָן (מִטָּאָג)

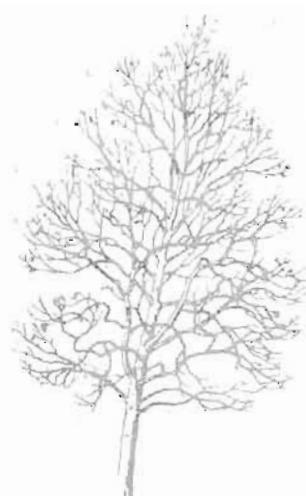
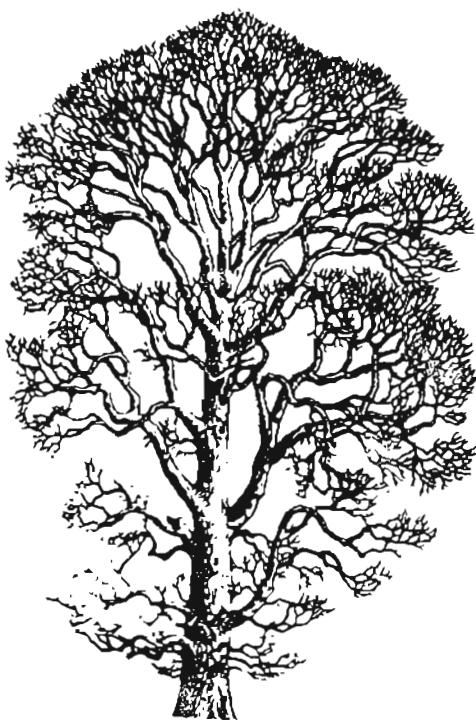
אַיְז אָוְנְדָּזָעָר גְּרוּוֹיסָן חַדְרָ-הַאֲוָכָל צָעַדְעָצָט זִיךְרָבִּים לְאַנְגָּן טִיש אָוְנְדָּזָעָר קְלִיְיָנָע מַשְׁפָּחָה
פָּוָן צָעָן מָאוֹן. דַעַר אָפְעָנִיט אַיְז גְּרוּוֹיסָן אָוָן גְּרוּוֹיסָן דַעַר טָעַם פּוֹנְגָּעָם מָרָק קִיְּצָלָט אַיְז נָאָז. הַיִּינְטָ
בִּינְזָעָר אַיְרָבִּין דַעַר דָּעַדְשָׁוּרָנוֹעָ. אַיְרָבִּין שְׁנִינִיאָד אַיְז גְּרוּוֹיסָן שְׁטִיקָעָר בְּרוּוֹיט. נִשְׁקָה דַי חַבָּה הַאֲבָן
בְּרִיְיָטָעָמִילָעָר. נָאָר דַי סָאָלָאָטָן אָוָן מָרָק-נוֹ דָעַרְלָאָנָג אַיְרָבִּין תָּהָה. דָאָס טְרִיְ-נְקָשָׁט מָעוֹן בִּינְזָעָר
בְּוִירָבִּין וּוּעָרָט גַּעַשְׂזָוָאלָן. אַיְן אָוְנוֹת הַאֲבָן אַיְרָבִּין אַפְּרִישָׁ שְׁטִיקָל אָרְבָּעָט. אַיְבָעָרוֹוָאָשָׁן דָאָס
גַּעַפְּעָס, פָּאָרְפָּאָלָן, אַיְוָבָן דַו בִּיסְטָא דָעַדְשָׁוּרָנוֹעָ. עַרְגָּעָר אַיְז וּוּעָן אַיְרָבִּין זָאָרָפָ אַוְיְסָוָאָשָׁן דַי
פָּאָרְלָאָגָעָ. אַלְעָמִינְגָּעָ שְׁוֹנָאָים זָוִינְטָשָׁ אַיְרָבִּין דַי אָרְבָּעָט. צָו דָעַס פָּעַלְטָמָר פְּשָׁוֹט טָאָלָאָגָעָ

אַבָּעָר גַּעַנְגָּא וּוּעָגָן דַעַם. אַיְרָבִּין זָאָר וּוּיְלָט זָאָר זָוִינְטָן זָוִיְיָ פָּאָרְבָּרָעָנָג אַיְרָבִּין דַי

כפר סבא איז א קאלאנייע. דער גייסטייךער צענטער איז די קליביט, מען קרייגט דארט אוירר שרדיינעם. דער לאוואטשניך רעדט פא רוסקי, אין בערדיטשעוו האט ער זיכער גערעדט זידיש. כפר-סבא-ר מײידלעך גיינען אין טרייקאטאצשנע זאכן, דערמייט וווערן זייז און מײין אונצע אימפאטיע. סאדע וואמער קרייגט מען דא דרייך גלעזער פאר א פיאסטער. איצט מאכט דעם חשבוּן צי עס לווינט קומען קיין ישראל. מען בוויט דא אויך א סיינעמא (קיינא) בקיזור - כפר סבא שטיגט ניט אפ אפיילו פון תל-אביב. נו, גענוג זיך געוויצלט.

ישראל, רײיס ניט איבער מיטען שיק דעם יהיגנטיע. אין די לאנגע ווינטערדייך בענט איז עס זיכער געוזונגשן פאר מײין קבוצה.

שלום! גרייסט באקאנטע. איכער ליב.

شומסק, מחוז קרמניץ, פלך ווהלין(רב היה בה האור, דער האור ומקומו ירש הצל)

העיר שומסק נזכרת לראשונה בשנת 1149 (אנציקלופדיה פובשכנה הוצאת 1867), שוכנת על גדות נהר הויליה הנופל להוֹרֶן, בצפון מזרח מתחשיים יערות עד של עצי אורן וליבנה בואבה פרגרי אוסטראה ועד רובנה העיר, ובצד הדרום מערבי - ערבות אוקראינה, ברוככי התבואה, צאן ובקר פלאגי מים ודגה.

מספר האוכלוסייה הקרוב לשואה היה כ-5000 נפש, מרבית תושביה היו יהודים, היתר אוקראינים ופולנים.

קיבוצים יהודים קטנים חיו והקימו משפחות בכפרי הסביבה זビיניהם הכפר הגדול רחמנוב עם בית-כנסת ושויב. (המהלכו שמוות כי הכפר רחמנוב הוקם לפני שנסודה שומסק, ומכאן הקיבוץ הגדול של יהודים).

עיקר פרנסתם של היהודי שומסק המבוסס על מסחר עזיר, קיימים היה מספר קטן של בתים מלאכה בגודל בינוני. כגון: בית מלאכה לייצור בד אס מצמר (משחת בודר) בבית מלאכה לייצור לבני בניין, בית מלאכה לריפוי מלט, שתי טחנות קמח ממונעות עיי מים, בתים בד, ייצור אריסים, עיבוד עורות ומינסраה בעלות שליטה נסורת בדרך לנוף סורזי.

יום השוק (יריד) השבואי (ביום-בי) היווה עיקר הudeauן בחנויות, במסעדות ובסתי מהה, נהרו אליו אברוי הסביבה עם תוכרחות החקלאית ובתמורה רכשו את המוצרים החיוניים הדרושים לצרכי המשפחה.

כימי שוק אלו הציעו את מרכולתם גם סוחרים יהודים מהערים הקרובות לשומסק, כגון: קרמניץ, אוסטראה, וישנבייך, לנובצה וכו', וכן גם חלק מסוחרי שומסק הגיעו עם מרכולתם לערים הסמוכות.

ככל עיירות ווואליין, עברה שומסק חילופי שלטון בשנים שלאורי מלחמת העולם הראשונה - וכשהתייצבו הגבולות בשנת 1919-20 עברה העיירה שלtron רוסי לפולני (בתקופת פילסודסקי) והאוכלוסייה המהילה לשקם את ההריסות וכן לשקם את עצמה מבחינה כלכלית ותרבותית.

לא בمرة המאוששו היהודים מלחמת העולם הראשונה וספיקיה - והמצב הכלכלי לא היה שפיר (שומסק הייתה אם עיר ספר וקרובה לאבול הסובייטי 5 - 10 קילומטר). המצב הורע בשניות השלושים עם הכבדת נעל המיסים (תקופת ארבסקי, שר האוצר) מצד אחד, והקמת צרכניות פולניות, כמתנות בסוחר היהודי, מצד שני.

האנטישמיות שהיתה בכיכול רדומה ועטופה במעטה רך, המזורה באירופה עם הבחרו של היטלר כקנצלר גרמניה והפצת תורתו הנאצית בעולם, ואשר נקלטה במגוון אם אצל האוכלוסייה האוקראינית ובכליוך עיניים צפו לבואר של "הגואל", שייאלים מעול הפולנים והיהודים.

בר בוד עם שיקום ההריסטות והכלכלה, בא אם מזור שיקום חי תרבות וחברה, שמצוין את ביטויו בהקמת בית ספר עברי "תרבות", השלטוניות הפולניות הערימות קשיים בהקמתו - ולהלמודים המנהלו במחתרת (עיי' מורה ספרו - ספרים) בייעדרת הנשים של בית הכנסת האגדל - ולאחר השתדלויות מצד פרנסי העיר נתן הרשיון, בתנאי שבראש הנהלת בית הספר יעמוד מורה עם הסמכה בשפה הפולנית.

בוגרי המחזוריים פנו לבתי ספר טיכוניים בעיר לבוב ורובנה, וחלק לביה ספר "יאורטי" בקרמנץ ולישיבות בשנוביץ וקוריצ'.

עם הקמת בית הספר הילך ונעלם בהדרגה מהאפק "החדר", בית אולפנא לחינוך היהודי מסורתית.

בעת שהיהודים היו טרודים בארגון הקהילה ופרנסיה, הילך לעולמו אחד ממנהגייה הרוחניים של העיירה, הרב ר' עברניו לרניר צצ'יל, תקצר היריעה מלගול את כל מעשייו המופלאים לטובת הדזילם ובראש וראשונה הצלחת יהודים מידי הרוצחים, מורד הקבוצה עצמית, ביחס היה בית ועד לחכמים ופתוח לכל.

את מקומו על כס רבנות חפס הרב ר' יוסילי רבינו בןו של הרב ר' אהרלה מלנוביצה, בן שמש בקדש גם רב שני בשם ר' משה ויינוקור הלוי.

עם הקמת הקהייה, המרכזו פעילותה במסגרת ארגונית - וכל כלי הקודש למיניהם פעלו בחסותו.

הקהילה דאגה לחלקה קמชา דפטא לנזקקים, הוקמו קופות אמידה, לינמת צדק, ניקור חולים ותלמוד תורה, בה קבלו התלמידים ארומה Thema אחת חינם ביום.

כן הוקמה המאחזות הסוחרים (סוחרים פראאיין) והמאחזות בעלי מלאכה, "האנדווער��ער פראאיין", ואשר נציגיהם הביאו את עירות שולחיהם בפני השלטון המקומי והמחוזי.

הרעיוון הציוני קם והפתח בשומסק ובמהירות הבדיקה הלאומית מנהיגות מקומית בಗזע: ה. מילמן אידאולוג התנועה, מרדכי סגל, קופל צורף, יוקלסון, האחים אקרמן, ניימן, קנפר, לרנר, רוייכמן, ברנסטינ.

הנווער הציוני היה פעיל בשתי התנועה והקרן הלאומיות - נוטדה גם ספריה למפארת שכנה בבית משפחת רוייטמן עם מטען עשיר של ספרים בעברית וביבידיש.

נוסד חוג דрамטי - ואחר כך תיאטרון ואשר הדמויות הבולטות והחשובות היו בני משפחת מירומשלשטיין.

אחד הפרקים היפים והמרתקים בחיה העיירה נרשם עיי' החלוץ, שנוסף באופן רשמי בשנת תרפ"ד (1924).

התנועה החלוצית הייתה קרן אור לנוער השומסקאי, אשר מס בחיה הגלות ומשאת נפשו הייתה חיים פרודוקטיביים ועליה לארץ ישראל להגשה חזונו - ואמנם לפני עליתו ארצה יצא הנוער למקומות הכשרה לשם הסתגלות לעבודה פיזית.

כל מה שהוזכר ותוואר לעיל נמשך עד פרוץ מלחמת העולם השנייה - עת עלתה הכוורת על יהודי שומסק.

על אלה אני בוכיה, עיני יורדת מים.

ניסיתי בקווים קצרים למאיו כמעט מן המעת את דיוקן עיירתנו ואת יהודיה, פעלם ופעולתם בשתי החיים. יהיו שם זכור לנו לעד, וזכרם יירשם בספר החיים של עמנוא הנצחי, כי במוותם צוינו לנו את החיים ~ וחבל על דבידין ולא משתכחין.

לדור המקומה אגיד: זכור ואל תשכח את אשר עולל לנו עמלך.

יכחן סובול

מיין הארץיק שטעהלע פיטשאייעו

די ערשות יארן נאך דער ערשות ווועלט מלחה

עם איז שוין אוועק 41 יאר, ווי אין א ווינטערדייקער זאוועיררכע נאכט, נאך חצוחת, בין איך ארעסטערט געוווארן דורך דער אג. קא. ווע. דע. (באשולדיגט געוווארן אין אקטיווער ציוניסטיישער טעטיקייט) אוון מען האט מיך אוועקאגענומען פון מיין וואראמער הײם, פון מיין ליבער פרוי, המרציקע מאמע אוון 4 יעריך טעכטערל ווועלכע זענן פאר מיר געוווען דער רייכסטער אוצר פון מיין לעבן. פון דער שויעדר נאכט האב איך זיי מערנישט געדען, זויל זיי זענן אומגעקומן דורך די היטלער רוצחים.

אין די יארן 42-1941 איז מיט מיין שטעהלע געשן דאס שוידערלייכסע וואס קיבנער האט זיך אזונינס נישט פארגעשטעלט. די נאצישע אוון אוקראינייש רוזחים האבן אויסטאגן הרגש אלע מייבע שטעהיש. שרעלקלאר אזונינס צו בערגיפן אוון באבעמן, צונזיפגעטען לעבעדייקע מענד, עפנען אויך זיי פיער אוון אויסשיסן.

41 יאר זענן שוין אוועק, אבער איך שטיי נאך אלץ אין מיין שטעהלע א פארוועייטיקטער מיט אצבראכן הארץ אוון באוועיין מינע אייגענע אוון טיערטע.

דעם אמת געדאגט, דאס שטעהלע מיינס אלס פיזישער אביעקט אינטערעסיט מיך כל נישט. פון די דריי מסן קברים, פון זיי קען איך זיך נישט שיידן אזוי לאגא ווי איך וועל לעבן. דאריבער וויל איך אין דעם מאמענט שרייבן נאך פון מיין יידישן פיטשאייעו זוי איך געדענק עם אלט זיינדאך 11 יאר אוון אין לויף פון מיין עלטער ביז זיך יאר. (אין דעם עלטער האט מען מיך אזועק גענומן פון מיין הײם).

אין יאר 1922, איז פיטשאייעו אבגעשלאַסן געוווארן צו פוילן.

די ווונדэн פון דער ערשות ווועלט מלחה האבן זיך זוינט נישט פארהיגילט. זעט פאר די אויגן חרוביע הייזער. טיליל מער, טיליל וויננייקער. די ווירטשאפטלייבע לאגע איך געוווען בשפל המדרגה.

עם איז אוועק א יאר אוון א האלב יאר אוון די עקאָנאַמישע לאגע האט זיך פארבעשטערט. די וואס האבן אַפְּגַעַשְׁפָּאַרְט געלט האבן אַנְגַּעַהֲוִיבָן אַיְבָּרְצְּבָּוִיָּעָן זֵיִיעָרָע אַיְינְגָּעָפָּאַלְעָנָעָן ההיזער, אַנְדָּעָרָע וּוֹיְדָעָרָע זַעַנָּעָן גַּאוּוּעָן צַוְּרִידָן מִיט דֻּעָם וּוֹאָס זֵיִה האָבָן זֵיִי בְּלוּזִי רַעֲמָנִיטִירָט, אוֹן אַטִּיל זַעַנָּעָן גַּעֲלִיבָן וּוֹאַיְנָעָן אַיְן שַׂוּעָרָע בָּאַדְיָנָגָנוּגָעָן אוֹן גַּעַהְאָפָּט.

די שטוטישע, וועלכע האבן מיטגעםאנט די ערואקואציע יארך פון 18-1914 אין פארשידענע גבעיטן פון צער עסטריאיכישער מלוכה אוּן דארטן געדען אַ לעבעניש שטייגער פון אַ וועלטליכן באראקטער, האבן זיך אַנגעהויבן אַרגאניזירן. כדִ אַרְגִּינְצָוּפִירֶן ענדערונגאגן אַיְן דעם געוועזענען אלטן, לעבעניש שטייגער. זיך האבן אַנגעהויבן צוֹ מאָן דֵי ערשות שרייט אַיְן דער ריבטונג. אַגרופע יוגנטליך האבן געאָריבַֿדְּעַט אַ דְּרָאָמָּטִישָׁן קְרִיִּיד. די ערשות פארשטעלונג אַיְן געווען יַדְּאַס פִּינְטָעַלְעַיְיִיד.

די פראגע פון אַ טעאָט זאל, וואָס האָט אַיְן שטוטל קִיְּינְמָעַל נִישְׁתַּקְּזִיסְּטִירֶט, אַיְן גַּעֲלָעַט גַּעֲזָוָרָן דָּוָרָךְ רֵי חַיִּים קְרָאָסְּנִיסִּיאָר, זִיְּנָעַ הַיִּזְעָרְךָ דָּעַבְּעָן אַיְן דָּעַרְמָהָה, בְּמַעַט, נִישְׁתַּקְּזִיסְּטִירֶט גַּעֲזָוָרָן. ער האָט אַיְן הוּאָז פָּאָרוֹוָאנְדְּלָט אַיְן אַגְּרוֹזִיסְּן זָאַל אוּן פָּאָר אַגְּוֹטָן אַפְּצָאַל דַּאַס פָּאָרְדִּינְגָּעָן דָּעַם דְּרָאָמָּטִישָׁן קְרִיִּיד.

אוּן אָט אַיְן שְׂוִין דָּאַ זָאַל. פָּאָרְנָאָכָט, פָּאָר דָּעַרְמָעַלונגָא. יַיְדָעַן לְוִיפָּן קְוִיפָּן בִּילְעָטָן. פָּאָר זִיךְ, וואָס פָּאָר זִיךְ זָעַבְּעָן קִיְּין זִיךְ פָּלְעַצְעָר נִישְׁתַּקְּזִיסְּטִירֶט גַּעֲלָבְּלִיבָּן, האָט מָעַן דִּי טִירָן נִישְׁתַּקְּזִיסְּטִירֶט, בָּאיַן בְּרִירָה, אַיְן מָעַן גַּעֲשָׁטָאָנָעָן. דָּעַר עִיקָּר אַלְעַיְהָ האָבָן הנָּאה מַיְלָאָכָט, מַיְלָאָצָט אַטְרָעָר אוּן מַיְפָּאָטְשָׁטָן בְּרָאוֹוָא...

די פארשטעלונג אַיְן אַסְרָע מַעַר וּוְיָאָטָר שְׁפִילָאָס אַיְן גַּעֲזָוָן אַיְן יוֹסְמָ-טוֹב אַיְן שטוטל. אַסְרָע טָעַג האָט מָעַן זִיךְ דָּעַרְצִיְּלָט דִּי אַיְינְדָּרוֹקָן. וּוְיָאָיְךְ גַּעֲדָעָנָק האָט מָעַן נָאָכָעָר גַּעֲשָׁפִילָט, "חַסִּיה דִּי יִתְוָהָה", "אַגְּאָט מַעֲנָשָׁן אוּן טִיְּוָעָלִי" אוּן אַנְדָּעָרָעָ פִּיעָסָן.

דָּעַר דְּרָאָמָּטִישָׁר קְרִיִּיד האָט גַּעֲשָׁטוֹיסָן צוֹ נָאָר אַ וּוּבְּטִיקָן קְוּלְטוּרָעָלָן שְׁרִיטָה: מָעַן האָט גַּעֲאָרִינְדָּעָט דִּי "יִתְרָבּוֹתָי" בִּיבְּלָאָטָעָק מִיט דָּעַר הַיְלָפָה פון דִּי פָּאָרְשָׁטָעַלְוָנָגָעָן.

די בִּיבְּלָאָטָעָק האָט זִיךְ גַּעֲפָונָעָן אַיְן הוּאָז פון אַברָהָם רִידִיקָעָר. אַיְן אַיְינְצִימָעָר אַיְן אַזְוּבָעָן דִּי לְעַזָּע זָאַל, אַיְן וּוּלְכָעָר מִיהָאָט אַזְוִיךְ אַיְינְגָעָרְדָּעָנָט לִיטְעָרָאָרִישָׁע אַזְוּבָעָן, אַיְן אַצְוּוֹדִיט צִימָעָר האָט פָּוֹנְקִצְּיָאָנִירָט דִּי בִּיבְּלָאָטָעָק. יַעַד אַזְוָבָד זָעַבְּעָן דִּי צִימָעָרָן גַּעֲזָוָעָן פּוֹל מִיט בָּאַזְוּכָעָר. מָעַן האָט גַּעֲנוּמָעָן בִּיכָּעָר, גַּעֲלִיָּינְט צִיְּוָוָנָגָעָן אַיְן דְּשָׂוְרָנָאָלָן, יַיְדִּישָׁע אוּן העֲבָרִיִּיאִישָׁע.

די טוּעָר פון אָט דִּי קְוּלְטוּרָעָלָעָן אַנְשָׁטָאָלָטָן, וואָס האָבָן גַּעֲשָׁפְּעַנְדָּעָט אַסְרָע שְׁהָעָן אוּן טָעַג זִיךְ אַזְוְיכָזָהָלָטָן, האָבָן דַּאַס גַּעֲטוֹן פְּרִיְּוּוֹוִילִיק אַן וּוּלְכָן סִיאִיךְ אַגְּהָאלָט.

נאָכָן פָּאָרְלוֹוִיפָּ פון צָוּוִיִּי יָאָר האָבָן אַגְּרָופָע פון 14-12 יַעֲרִיקָעָה קִינְדָּעָר בָּאַשְׁלָאָסָן צוֹ אַרְגָּאָנִיזָּרָן אַ קִינְדָּעָר בִּיבְּלָאָטָעָק פָּאָר לִיְיָנָעָר פון 10 בִּיזְ 15 יָאָר. די קִינְדָּעָר בִּיבְּלָאָטָעָק האָט זִיךְ גַּעֲפָונָעָן אַיְן אַצְימָעָר וואָס רֵי יְשָׁרָאֵל סְקוּלָסְקִי (פָּאָטָעָר פון שְׁלָמָה סְקוּלָסְקִי), וואָס אַיְן טָעַיק אַיְן דָּעַר לְאַנְדָּסְמָאָנְשָׁטָאָפָט) האָט צְוָגָעָטִילָט צוֹ דָעַם צָוּעָק. די בִּיבְּלָאָטָעָק האָט זִיךְ עַנְטוֹווּיְקָעָלָט מִיט שְׁגָעָלָעָ טְרִיטָה. כדִּי צָוָן שָׁפָן גַּעֲלָט מִיטָּלָעָן צוֹ פָּאָרְגָּרָעָסְפָּרָן די

ביבליאטעך. האבן אירע גריינדער ארגאניזירט א דראמאטישן קרייז, וועלכער האט צו גאגעריט קינדער פארשטעלונגאגען. מאסן קינדער האבן זייג באזוכט. פון דער הכנתה האט מען אעקויפט נייע בעיכער. נאך עטליכט יאר טטיקייט, איז די קינדער ביבליאטעך אנטגעללאַסן געוווארן צו דער "חרבוחת" ביבליאטעך.

איין דער ציינט האבן זיך אנטגעההויבּן ארגאניזירן ציוניסטייש אָרוֹפִּירְוָנָגָעָן עַם זוערט אָגָּרִינְדָּעָט די ציוניסטייש אָרגָּאַנִּיזָּצִּיעָן אָוּן "יהָחֶלוֹזָן" אֵין וועלכּן די יָגָעָנְטִילִיכּעַ עַנְטוֹוִיקְלָעָן אַ זִּיכְיָעָר אַינְטָעָנְסִיוּוּעַ טַעַטִּיקִיִּיט. אַ טִּילְלָפָון זַיִּינְ פָּאָרָן אָרוֹוִיס אֵין קִיבּוֹצִי הַכְּשָׂרָה, כְּדִי זַיִּינְ מְכַשֵּׁר זַיִּינְ צַוְּדָר עַלְיהָ קִיִּין אַרְץ-יִשְׂרָאֵל.

איינגע פון די עכשע טטיקייטן פון דער ציוניסטיישער אָרגָּאַנִּיזָּצִּיעָן אַיז גָּעוּוֹעָן דָּס אוֹיסְטוֹוִילָן פָּוּן אַ קְרָז-קִימָתָה קָמִיסִיעַ, וועלכּעַ האט אַין אִירָעָ ערְשָׁעָ שְׁרִירָתָ מְצָלִיחָ גָּעוּוֹעָן אָרִינְצָוְרָעָנָגָעָן די בְּלוּ-וּרְוִיסִיעַ פּוֹשָׁקָע, כְּמַעַט, אֵין יַיְדָעָר יִידִישָׁר שְׁטוּבָ. מִהָּאָט גָּעוּזָמָלֶט גָּעַלְטָ דּוֹרָךְ פָּאָרְשִׁידָעָנָעַ אִימְפְּרָעָזָן, צָוְרָכָעְפִּירָט בְּלִימָעָל טָעָג, באזוכט אלָעַ חֲתוּבָות, חֲמִישָׁ-עָשָׁר בְּשָׁבָט גַּעֲבָרָאָכָט אֵין יַיְדָעָר שְׁטוּבָ אַרְץ-יִשְׂרָאֵל פִּירָות.

איין יאר 1928 אַיז עַנְשָׁטָאנָגָעָן די יָגָעָנְטָ אָרגָּאַנִּיזָּצִּיעָן "יִבְּחָרָה". די אַינְטָעָנְסִיוּוּעַ טַעַטִּיקִיִּיט פָּוּן "יִבְּחָרָה" האט צָוְגָּעָאַיִילָט דָּס אָרגָּאַנִּיזָּצִּיעָן פָּוּן הַצְּהָיִיר (הַסְּתָדָרוֹת צִיּוֹנִים רְבִיזְיוֹנִיסְטִים).

זוּוִי מִיר זַעַעַן האט דָּס קְלִיְינָעַ פִּיטְשָׁאִיִּיעָוּוֹ גַּעֲמָאָכָט אָרוֹוִיסָעַ פָּאָרְשָׁרִיט, עַנְדָעָרְנְדִיק אָוִיָּחָ פִּילְ דָּעַם אַלְטָן שְׁטָעַטְלָשָׁן לְעַבְעַבִּיס-שְׁטִיגִיגָעָר.

דער ערְשָׁעָר עַולָּה קִיִּין אַרְץ-יִשְׂרָאֵל אַיז גָּעוּוֹעָן יְהֻשָּׁע טָרָעָן, (אַצְּינָד תָּוָרָן) חָוְרָנִיס פְּרוּזִי אַיז דּוֹרָה פְּעַלְמָאָן פָּוּן קְרָעָמָעָנִיז. עַר אַיז עַולָּה גָּעוּוֹעָן אֵין 1920. אֵין יאר 1922 אַיז עַולָּה גָּעוּוֹעָן מַעַנְדָל זְלָעַצְעָר מִיט זַיִּינְ אָרִינְסָעָר מְשָׁפָחָה. עַס גַּעַדְעַקְטָן זַיִּינְ מִיר דָעַר קָאלְטָעָר שְׁנִיאַיְקָעָר טָאָג פָּוּן זִיכְיָעָר פָּאָרְלָאָזָן דָּס שְׁטָעָל. הַוּנְדָעָרְטָעָר אַיְינְנוֹוָאַוִּינָעָר האַבָּן זַיִּינְ בָּאָגְלִיָּט מִיט גַּעַדְעָנָג אָוֹן מִיט אַטְרָעָר. עַפְעָס אַ קְלִיְינְבִּיקִיִּיט, מַעַבְדָּעָל זְלָעַצְעָר, דָעַר סְפָּאָרָאָסָעָ פָּוּן שְׁטָעָל, מִיט זַיִּינְ מְשָׁפָחָה האַבָּן זַוְכָּה גָּעוּוֹעָן צַוְּפָרָן קִיִּין אַרְץ-יִשְׂרָאֵל

איין שְׁטָעָל האַבָּן צַוְּפָרָן צִיִּינְטָ גַּעַרְוִוִּינָס עַפְעָס מַעַר וּוֹי 300 מְשָׁפָחָות. אַזְׂוִי אַרְוֹת האַבָּן זַיִּינְ אלָעַגְעַנְטָ פְּעַרְזָעַנְלִיךְ. סִירָוּב זַעַנְעָן דָּס גָּעוּוֹעָן נַאֲעַנְטָעָ אַדְעָר וּוֹיִיטָעָ קְרוּבִּים.

מִיט דָעַם אַרְטִיקָל האַבָּן אַירָגָרְגָעָן גַּעַשְׁפָּן די רָאָם אָוֹן אַוְיְגָעְצָוִיגָן אָוִיָּחָ אִירָדָעָם לִיְיָוָונָט די בְּיִלְדָעָר פָּוּן מִיִּין שְׁטָעָל אַין זִיכְיָעָר פָּאָרְשִׁידָעָנָעַ קָאָלִירָן דָאָרָפָן עַרְשָׁט גַּעַמָּלָט וּוּרָוָן: אַשְׁבָּת אַין שְׁטָעָל, יִמְמָס טָוּבִים, חַסִּידִים אָוֹן מַתְנָגָדִים, אַחֲתָוָה מִיט רַאֲדִיוֹזְוִילָעָר קְלָעְזָמָעָר אָוֹן בְּדָחָן, מַאְרָק טָעָג, וּוֹאָכָן יַרְדִּים, נַאֲר אָוֹן נַאֲר.

דאַס אָלֶץ אִז אֵין אלְגָעָמִינַן דָּעַר שְׁטוּפְּלָשְׁעָר שְׂטִיכִיָּגָעָר לְעַבָּן. טְרָאַץ דָּעַם הָאַט וְעַדְעַר שְׁטוּפְּלָשְׁעָר
זִיכְּיַן אִיְּגָעָנְהָארְטִיכְּן שְׂטִיכִיָּגָעָר. עַס אִז יְעַדְעָר וּוְיכְטִיכְּקַן דָּאַס אָלֶץ דָּעַרְמָאַבְּטָעַ צֹו בְּאַשְׁרִיךְיַּבְּן
וּוְיִילְּ דָּאַס אִז נְזָגָע דָּעַם עַבְּרַ פָּוּן דָּוְרוֹת וּוְאַסְּ הָאַבָּן אַזְוִי גַּעֲלָעַבְּט אָוֹן אִז, צֹו אַרְבְּדָעַר
גְּרִיכִיסְּן וּוְיכִיסְּקַן, גַּעֲקוּמָעַן צֹו אַדְאָ טְרָאַגִּישְׁעָר עַנְדָּע.

מְאַנוֹן

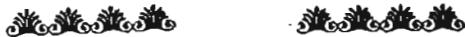
מָאַרְקָ שָׁאָגָאָל

=====

מיר איבן דא אין א פרייער איבערצעונג פון רוסיש א ליד פון באזוזטען שאזעטישן זיכטערברט ראנדזעטעןונגקי, וואס איז פקטיש איבן אינטערוועו: מיט מאrk שאגאלן. די ליד איז אפגעדרוקט געוווארן דעם 15.10.1980. אין דער צייטונג ילייטראטוריינאי גאנדעטאי.

אין דעם אינטערוועו דיזקט שאגאל אויס אוף א רירבען אופן זיין בענchapט צו זיין געבורט-שטאט וויטבעס, וועלכע ער האט פארלאט צוריק מיט מער, ווי זעם צענדליךער

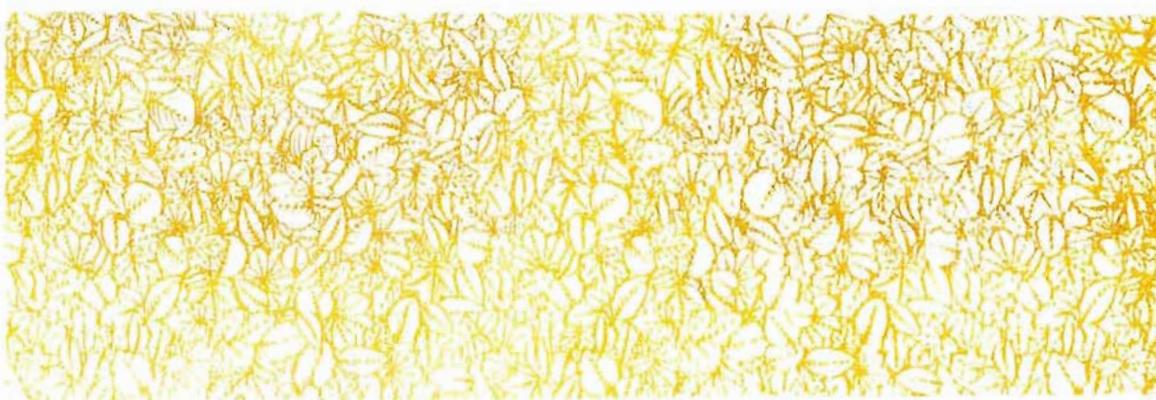
יארן.

יעדר פון אונדז, וואס ליגענט אט די שורזט פון שאגאלן פילט דאס צעלבע, וואס שאגאל פילט צו זיין אלטער הימ. עס אלוטט זיך צו פארבייטן די נעמען, וואס ער רופט אויס מיט די נעמען פון די פלאער, וואס צעבען פארבונדען מיט אונדזער קינדהייט אין יונגענט... מיט אלעס און אלעמען וואס לעבן אין אונדזער הערעער. מער ווי תמיד קומט דא אויפע געדאנק, דאס וואס שאל טשערניחובסקי האט געדאגט "האדם הוא חבנית הנוף של מקום הולדתי" וואס מיננט, דער מענטש איז איבן אפשפייגלונג פון דער לאנדשאפט פון זיין געבורט-פלאץ... די ליד - אינטערוועו-אייז א פרייער איבערצעונג אויף עברית פון מיר, מאנוש.

דיכטער ראנדזעטעןונגקי, וואס איז פקטיש איבן אינטערוועו מיט מאrk שאגאלן.

Литературная газета № 42 15.10.80

РОБЕРТ РОЖДЕСТВЕНСКИЙ

МАРК ШАГАЛ

Он стар
и похож на свое одиночество.
Ему рассуждать о погоде
не хочется.
Он сразу — с вопросом:
— А вы не из Витебска?..
Пиджак старомодный
из плацканах вытерся...
— Нет, я не из Витебска...
Долгая пауза.
А после — слова
монотонно и пасмурно:
— Тружусь и хвораю...
В Венеции — выставка...
Так вы не из Витебска?..
— Нет, не из Витебска...
Он в сторону смотрит.
Не слышит,
не слышит.
Какой-то нездешней палекостью
дышит.
Пытаясь до детства
дотронуться бережно...
И чуету ни Канн,

и машет по-детски
прозрачной рукою...
— Так вы не из Витебска...

Надо прощаться.
Прощаться.
Скорее домой
возвращаться...
Перевья стоят
вдоль дороги навытяжку.
Темнеет...

...И жалко,
что я не из Витебска.

ни Лазурного берега,
ни нынешней славы...
Светло и растерянно
он тянетесь к Витебску,
словно растение...
Тот Витебск его — пропыленный и жаркий
приколот к земле
каланчью пожарной.
Там свадьбы и смерти
моленья и ярмарки.
Там зреют
особенно крупные яблоки,
и сонный извозчик
по площади катит...
— Так вы не из Витебска?..
Он замолкает.
И вдруг произносит,
как самое-самое,
названия улиц:
«Смоленская»,
«Замковая».
Как Волгою,
хвастает Витьбой-рекою

Радиом Родзественский
 (Литературная газета № 42 - 15.10.80)

טַלְמָז

וְאֵלֹהֶיךָ יְהוָה
 וְאֵלֹהֶיךָ גּוֹבֵה
 אָגִזִּי הַמְּשֻׁבֵּח בְּבָנָה
 כְּלָמִידָה, 18/11/4
 מְכִינָה וְרִיחָדָה.
 כְּלָמִידָה דְּפָעָה,
 כְּלָמִידָה דְּנוּאָה.
 18/8/1 כְּלָמִידָה
 בְּלָבִבָּה אֲכִיכָּה.
 "בְּלָבִבָּה גַּם בְּלָבִבָּה אֲכִיכָּה...?"
 כְּלָמִידָה נְהָרָה.
 כְּלָמִידָה אֲכִיכָּה,
 כְּלָמִידָה חָלָה כְּלָמִידָה:
 אֲכִיכָּה כְּלָמִידָה:
 "סְאִיגְרוֹדִיךְ",
 "בְּנִימָה",
 כְּלָמִידָה,
 כְּלָמִידָה אֲכִיכָּה כְּרָבָבָה כְּרָבָבָה.
 כְּלָמִידָה אֲכִיכָּה כְּרָבָבָה כְּרָבָבָה.
 תְּנַרְפֵּת אֲכִיכָּה כְּרָבָבָה
 כְּרָבָבָה כְּרָבָבָה.

הַלְלוּ לְפָנָי
 הַלְלוּ לְפָנָי
 גּוֹבֵה כְּלָמִידָה כְּלָמִידָה
 18/11/4 כְּלָמִידָה
 הַלְלוּ לְפָנָי
 "הַלְלוּ לְפָנָי כְּסָדָה?"
 בְּלָבִבָּה כְּלָמִידָה
 "בְּלָבִבָּה כְּסָדָה".
 כְּסָדָה כְּלָמִידָה,
 כְּלָמִידָה - הַלְלוּ לְפָנָי
 כְּלָמִידָה אֲכִיכָּה אֲכִיכָּה:
 ...
 "בְּלָבִבָּה, אֲכִיכָּה אֲכִיכָּה..."
 הַלְלוּ לְפָנָי - מִתְּשִׁיבָה...
 "בְּלָבִבָּה גַּם בְּלָבִבָּה אֲכִיכָּה!"
 "בְּלָבִבָּה אֲכִיכָּה אֲכִיכָּה..."
 הַלְלוּ לְפָנָי הַלְלוּ לְפָנָי
 סְאִיגְרוֹדִיךְ
 כְּלָמִידָה כְּרָבָבָה, גּוֹבֵה כְּרָבָבָה,
 רְבָבָה כְּרָבָבָה.
 כְּרָבָבָה גּוֹבֵה כְּרָבָבָה, גּוֹבֵה כְּרָבָבָה...
 רְבָבָה גּוֹבֵה כְּרָבָבָה כְּרָבָבָה
 כְּרָבָבָה הַלְלוּ לְפָנָי כְּרָבָבָה...
 זָהָבָה אֲרָמִיךְ
 הַלְלוּ לְפָנָי כְּרָבָבָה,
 ...
 כְּלָמִידָה גּוֹבֵה כְּרָבָבָה,
 גּוֹבֵה כְּרָבָבָה.

מ א ב ו ס

כָּרְבָּאַבָּאָס

די יערלייכע אזכורה

אויף דער יערליךער אזכורה פאר די קדושים פון קראמענבייך אוון שומסק פאריקעס יאר טשמייא. זיינען אונזועצענד געווען מער חברים, ווי די לעצטעה פאר יאר. דאס איז געווען דאס צווויטע יאר, וואט די אזכרות אונדזערע וווען אפגעהאלטן צויאמען מיס די שומסקער.

די ווארמען באגענישן צוווישן די שומסקער אוון קראמעניצער חברים אויף די בשותפודהיקע אזכרות אוון אנדערע באגענישן, וויביזן ארויס אד ביידע לאנדסמאנשאפטן זיינען גאר נאענט איינע צו די צווויטע אין זין פון קראובושאפט אוון פרינדשאפט.

דער פראגראם פון איינד איז געווען אפאיקער אוון גענטפערט אויף די פאדערוונגמען פון מאמענט. דער עולם האט זיך ניט געאיילט פונאנדערצואגיינן אויך נאר דעם אפיקיעלן טיל פון דער אזכורה. סייאט זיך גאלוסט צו ווילען אביסל לענガער אין דער אויסגעבענטער אטמאספער פון קראמענבייך אוון שומסק...

פאטשייעו גיינט זיך מיט ארבץ פאראייניקו

די אונטערהאנדלונגען צוווישן אונדזער וועט מיט די פארשטייער פון פאטשייעו וועגן אפאראייניקונג מיט די צווויי קהילות אונדזערער אינייען אן. די פאטשייעווער פארשטייער באטיליקון זיך שוין אקטיוו אין דער ארביזיט פון וועט פון אירגון אוון פון רעדאקטיע יקול יוצאי קראמעניזי. דאס זיינען די חברים יצחק טובל אוון ש. סקולסקי, דער לעצטער איז א פולער שוחף אונדזערער שוין עטליבע יאר.

א פיערליךער צוטייל פון פיכמאן פריז דער זי כטערין, אוובדער לאנדסמאנקע,
הדסה רובין.

"א פיערליךן פארגעם האט געהאט דאס איבערגעבן דער דיכטערן הדסה רובין אונ דעם
שריבער חיטט האכמאן די פריזן פאר ליטערטור אונ קונגסט א.נ. פון יעקב פיכמאן".

אזני הויבט זיך אן דאס ארטיקל אין דער תעגליךער צייטונג "לעצעט נייעס", וואס
באאנדולט די שאפונגען פון ביידע לאורהטען.

מיר וועלן דא געבן נאר אידייניקע אויסצוגן פון דעם וואס טאייז אוף דעם פיערליךן
אוונד געזאגט געוווארן בנוגע הדסהיס דיכטונג. אין נאמען פון העברעאישן שריבער
פאראיין-האט גערעדט דער דיכטער ק. ברתיני מיט באווננדערונג וועגן דער פאעדיע
פון הדסה, וועגן די גרויסע בענשאפטן אין איר ליד, וועגן דעם פיער פון אויפרייכטיקן
דיכטערישן געפיל אונ די מחשבהדייק טיפקייט וואס דענען באראקטורייסטייש פאר איר
פאעדיע... אין נאמען פון. ייידישן שריבער פאראיין זאגט דער שריבער אונ קרייטיקער
شمוען קראאנץ צוישן פול אנדרעס, ווען ער רעדט וועגן הדסהיס פאעדיע:
... מיר האבן ליב הדסה רוביניס ליד אונ זאל דא געזאגט ווערן-איר גרויס ליד, דאס
תפלתדייק אונ דאס טרויעריך, וואס איז פאראון אין איר געדאנג..."

شمוען קראאנץ זאגט אויר, איז "פון הדסה רובין זינגעט ארויס גרויס פאעדיע" אונ
איז זי געהרט צו אוונדזער וויבטיקסטע דיכטעריבנס, איז א דיכטעריש פערזעבליךקייט
אין דער יידישער ליטערטור". דער רעדגער פארענדיקט זיגנע ווערטער מיט אין
אושצואג פון הדסהיס א ליז: "אלויב נישט מיין קינד, איז דאס צוויזיגל וועט ווייאגען
מיין אנקום פון דער נאכט, איז נאר אין דער הויך זענען שטערן פאראגען. דאס האבן
אומעטיקע מענטשן אויסגעטראכט".

א ענלייכע, באגייסטערטע אפשרונג פון הדסהיס דיכטונג, אין צוזאמענאג מיטן
פריז, איז דערשיינע אין "על המשמר". עס בליבט אוונדז צו וואונשן הדסהין נייע
ליטערארישע פריזן צו דער קאלעקצייע פריזן וואס די האט באקומען ביז איצט.

אויסצ'יכונגאגען פאר חוליו קאופמאן (שייבמאן) און זיין פרוי

איין אימפאנטע צערעמאנייע אייז איינגעארדנט געוווארן און רחבותדיין זאל פון דער רעליגיידער פרויען ארגאניזאציע "אמונה" איין צודאמעהאנג מיטן צוטיל פון שעצונגע באשטעיקונגאגען פאר איניגיקע פערזאגען דורך דעם אבסארבצייע מיניסטעריום פאר זיעיר פריייזוילקער טעמייניט לטובה די נייע עולימ, כדי צו העלפן זיין בייצוקנמען די שועערקיינט פון זיעיר אבסארבצייע.

די עטביבה הונדרט נייע עולימ, וואס זיינען געדען, צוזאמען מיט די פרײיזוילקע טוער זיעירער ביי געדעקטע טישן. האבן מיט גרויס התלהבות אפלאדירט דאס צוטילן פון די באשטעיקונגאגען יעדן איניגעם פון די פרײיזוילקע. אָרויסער טיל פון די אפלאדיסמעגען אייז אויסגעפאלן אויפֿן חלק פון קאופמאן און זיין פרוי וואס יעדער איניגער פון זיין באזונדער האט באקומען א באשטעיקונג, סייאז געווען צו דען. אָז זיין בידע האבן דורך זיעיר איבערגעבעגענער ארבײַט דערווארבן פיל הייעט פרײינט צויזישן פיל פון די אנוועזנדע נייע עולימ,

לאמי זיין ביידן וואונטשן ווינטערדייקע דערפאלאגן אָן זיעיר גבענטשער טעמייניט.

זריג מסיבות לכבוד געסט פון אויסלאנד

אָנחויב מאה. ג. אייז אָן סעמינאָר איינגעארדנט געוווארן אָקבלת-פניהם לכבוד, דער ווינטערדייקר אוון ישראל, פאנִי רעדניך-דע אָרבער. ביי אָאר דערהויבעגען שטימונאָג זיינען אָרויףֿגעבראָכט געוווארן זכרונות פון קראָענְץ דורך אָיניגיקע פון די אנוועזנדע יֶהוּדָה חֶבְרָה אויך פון פאנִין אָן די יְהוּדָה פון זיעיר בשותפה-דיקער אָרבײַט אָז דער געסט פון "השומר הצער" אָן קראָענְץ.

אָנוֹ אָיר רײַיד גָּאָט פָּאָנִי אוּסְגָּעְדְּרִיקָט דָּעַם טִיְּפָן אָינְדְּרוֹק, וואס די באָגָעָנִיש האט אויך אָיר גָּעְמָכָּן.

די עטביבה וואכִי אָין יְהוּדָה האבן פָּאָנִי אוֹן אָיר טָאָכְטָעָר גָּעָאָסְטָ בֵּיִי די קאּוֹפְּמָאָן. באָם שלוס פון דער מסיבָּה, האט ח. קאּוֹפְּמָאָן אוּסְגָּעְדְּרִיקָט זיינעם אוֹן פָּאָנִיָּס רָוֶשׁ פון דעם אָוָונְדָּה מִיט פָּאָלָגְעָדָה וּוּעָרְטָה: "פָּאָר די עטביבה וואכִן פון פָּאָנִיָּס אוֹן אָיר טָאָכְטָעָרָס ווּיְיָלוֹ בָּא אָוָונְדָּה זיינען מִיר פִּיל אָרוֹמָגָעָפָּרוֹ אִיבָּרָעָן לְאָנְדָּ, פִּיל וּוּנְדָעָרְלִיבָּעָ זָאָכָּן גָּעָדוֹן אוֹן גָּעָהָרָט. אָבעָר זִיְּגָעְטִיקָּר אָוָונְדָּה. בֵּין אָין זִיכָּר, האט זִיכָּר בָּא פָּאָנִיָּן אִינְגָעָקְרִיכָּט אַמְּטִיכָּט...".

2. מוצאי-שבת, דעם 30 יוני ה.ג. איז דורך טובה (גייטעלע) און ליאווע רושטינ און פתח-תקוה איינגעארדנט געווארן א געדאגנונג אווננד פאר נוטע קופערמאן און זיין פרוי. זיין האבן זיך ביידע, די אונצע צייט פון זיינער וויבילן אין ישראאל עפונגען בא די רושטינס. פאר זיינער וויזיט אין ישראאל האבן די קיפערמאנס געהסט ביין זיינערן א פריינט אוון אמריקע. נוטע איז נישט לאנג פאר אט די ביידע ריבידעם געווען געפרליך קראנק. די מסיבה איז אויר געקומען צו מערכן זיין טיללווייזן געזונט-ווערן.

נוטע קיפערמאן האט געקומפפט קעגן די נאציס אין די ריביען פון דער רוּער אומליג. באלאד נאכן קרייג האט ער מיט זיין פרוי זיך אומגעערט קיין קוזין, וויל זיין האבן געוואוינט פארן קרייג.

אין קוזין האבן זיך באגענט א מיידעלע, ווועמנס עלטערן זייןען אומגעבראכט געווארן דורך די נאציס אוון זי אליען האבן גיטע גוים געראטעווועט: אט דאס מיידעלע האבן די קיפערמאנס אדאפטירט, אוון די איז פאר זיך וויל אין איגענע טאנטער. איר נאמען איז גיטעלע (טובה) רושטינ דאס האט די מיט איר זיינער איינגענומענען מאן, ליואווע, איינגעארדנט די זיינער געלרגענע געדענדונגס מסיבה. אין דער מסיבה האבן זיך באטיליגט די קראמעניצער וואס וואוינען אין פתח-תקוה, איניקע קראמעניצער פון תל-אביב אוון חיים מלער מיט זיין פרוי פון עפולה, ביין זיך האבן די קיפערמאנס פארבראכט עטליכע טאג. די פרשה פון גיטעלעם רעטונג איז זיינער א שפאנענדער. שפאנענד איז אויר נוטס ראל אין די קאמפפן קעגן די באבדעראוועצעס פון אונדזער געהנט אין דעם באטאליאן פאר אוסוראן אט די אוקראינישע באנדיטן. וועגן דעם וועלן די ליגענער אונדזער הערן אין העפטע.

ממוץ צוגען איז נוטע קיפערמאן איז פון די טיכטיקסטע חביבים אין דער ארגאנטיינער לאנדסמאנשאפט - נטעט אנטיליל אין יעדער אקצייע לטובחנו.

3. א קבלת פנים פאר חיים טיריש

דונטיק דעם 28 טן יוני ה.ג. האבן מיר מקבל פנים געווען חיים טילישער אוון זיין פרוי אין סטינגר הקיבוצים. זיין זייןען געקומען צום אלוועטליכן צוזאמנפאר פון די ניזולי השואה אין ירושלים, זייןדייך ביידע געראטעווועט פון דער שואה. צוליב דעם האט די קבלת פנים געטראגן א באזונדערן כארاكتער, די בילדער אוף די ווענט פון אונדזער צימער אין סטינגר, דער ספר הזיכרון, אין וועלבן חיים האט אויפן ארט ארינגעשרויבן זיין אומגעקומוועגע פאמיליע, האבן געהאט זיינער ווירקונג אווח אונדז אלע. עם זייןען ארויפא געבראכט געווארן זברונות פון וויביטן עבר. איך האב דערמאן

די געשטאלט פון חיימיס פאטער, יאשע טייטשער, וועלכער, זייןנדיק אליען אמטופל מיט קליגינע קינדער, א שערער, האט געדארגט פאר נויט-באדערפטייק יידן אוּן געשטען פאר זיי גאנץ אפט די מיטלען אוֹף שבת. אין האב זיי דערציזילט אָז אין אנהויב פון ערשותן וועטלט קרייג. ווען שאבן זיך באויזן אָז שטאַט די ערשות פארזונדעתן. צעלנער אוֹף די פוייערישׂ וואגענט באפלעקטע מיט בלוט, האט יאשע נישט אוִיסטאגעהאלטן. ער האט אוֹף שנעל צוּנוּפֿאָגרוּפֿן עטלייכע 12-13 יעריקע קינדער מיר צוּוַישַׂן זיי, אוּן זיי צוּשַׂיקְעַט אָזן די קליגיטן זיי זאלן זאלען געלט לטובות די פארזונדעתן. פארן געלט האט ער אָקּוּפֿט אָרוּסִישׂ שעַיְנִיקָעַס, צוקער, טיגּוּר, בִּיגּאַל, פַּאֲפִירָאַסּן, אוּן גלעדר. במישר פון אייניקע טאג ביז מיהאט דעם שפיטאל ערואקראייט, זיינען מיר מיט אַים, אין די נאכמיטאג שעהן אָרוּמָגָעָאָן צוּוַישַׂן די רֵיִינַן פון די בעטלאר פון די פארזונדעתן סאלדאָטן אָזן דעם פֿאַלְדַּ-שְׁפִיטָאָל אוּן גַּעֲטִילַט יעדן פון זיי אַלְאַז טִיגּוּר, בִּיגּאַל אוּן פַּאֲפִירָאַסּן. דער שפיטאל האט זיך צִיְּטוּוֹוִילְקָעַגְּפּוֹנְגָּעַן אָז דער קַאמְעַרְץ-שּׁוֹלָעַ.

מיר ייגאלער האבן מיט פרידיך אָוּפְּגָעָנוּמָעַן דוּ שְׁמִיכְלְדִיקָעַ פְּנִימָעַר פון די פארזונדעתן, יאשע אליען האט געשיגנט פון אליק. מיר האבן שפיטער דאסצעלבע געטאן, ווען מהאט דורך קראמעניז אָפְּרִירֶט מאָסַן גַּעֲפָנְגָּעָן עַסְטְּרִיבָעַר.

דאָס ווֹאָס כִּיְהָבָד דער צִעְדִּילְט, האט חיימִים קִיְּנָמָל נִישְׂט גַּעֲהָרָת אוּן ער אָז גַּעֲוָוָעַן גַּעֲרִירֶת בַּיַּצְאָה טְרָעָרָן.

די מסיבה האט זיך פֿאַרְצְּזִיאָן שפיטער, ווֹי מיר האבן פֿאַרְאָוִיסְגָּעָזָעַן. אוּן צוֹאָנָגָעַן זענען מיר זיך מיט אָוּרָעָמָעַן גַּעֲפִיל פון אָזין ענְגָּעָר פֿרְיִינְטְּשָׁאָפָּט צוּוַישַׂן אָוּנְדָּזָן.

אייזה פֿאַרט

קבלהות פְּנִים פֶּאָר די גַּעַט פון אָרְגָּעָנְטִיבָעַ אָזְנַחְיָה

אין חודש אפריל האבן אייניקע קראמעניזער אין חיפה אוּפְּגָעָנוּמָעַן פְּאַנְיָע רעדנִיק דע אָזְעָדָעַר מיט אַיר טאָכְטָעַר, וועלכע זענען גַּעֲקָומָעַן קִיְּנַן חִיפָה נָאָר אוּפְּיָאָפְּרָה אַהֲלָבָן טָאגְ. מהאט נאָרְבָּאוּזָן זיי צוּן זוּוַיְיָזָן די הוּאְבָעַדְעָרְצִיְּוָנְגָּס אַנְשְׁטָאָלָטָן, די שטאַט חִיפָה אוּן זיי בָּאָגָּעָנָעַן מיט אייניקע קראמעניזער.

אין יונִי הַיִּ. האבן דְּהַבָּה אוּן יונִתָּן רַאֲצָעְבָּעָרָג איינְגָעָרְדָּבָט אַקְבָּלָת פְּנִים פֶּאָר נוּטָע קִיפְּעָרְמָאָן מיט זִיְּן פְּרָוִי. מִיטָּן אַנְטִילְלָעַד פון די קראמעניזער אין חִיפָה.

א צוּוִיָּיטַע קְבִּלַת פְנִים אֵיךְ פָּרָגִיקּוּמָעַן פָּאַר דַי קִיפְעַרְמָאנָס אֹוֹן דַי קְרֻעַמְעַנְיכְּעַר אֵין
חִיפָה בָא אִיטְקָעַ שְׁטָעָרַן (רַאֲדַעְנְטָאַל).

אוֹפָבִיְידָע אַוִיפְנָאַמָעַס הָאַט גַעֲהָרְשָׁט אַגָּר וּוְאָרְעָמָעַ אַטְמָאָסְפָעַר, מֵיהָאַט צְוָזָאַמָעַן
אַרְוּפָגָעְבָּרָאַכְט אַיְנָגָעְבָּוּמָעַנְעַזְעָרְאִינְגָעְרָוְנָגָעַן פָוָן דַעַר הַיָּים אֹוֹן זִיכְרָעַבְיָיַן מִיטָאַנְפָאַר -
מַאֲצִיעַ וּוְעָגַן אַוְנְדָּזְעָרַע לְאַנְדָּסְלִיַּיס דָא אֹוֹן אֵין אַרְגָּעְנְטִיבָע.

א פְרָאַגְמָעַנְטַע פָוָן דַעַר בָּאַלְאָדָע "קְרֻעַמְעַנְיכְּז וּוְאַלְיַן". דָוד רַאֲפָאַפָּרֶט הָאַט אַנְגָּעְשָׁרְבָּן אַ
בָּאַלְאָדָע וּוְעָגַן דַי בְּלוּטְיָקָע אֹוֹן אַוִיךְ הָעָרָאִישָׁע טָעַג אֵין צִיְיָטָ פָוָן בִּירָגָעָר קְרִיאָא אֵין
קְרֻעַמְעַנְיכְּז אֹוֹן אַרְוּם, א פְרָאַגְמָעַנְטַע פָוָן דַעַר בָּאַלְאָדָע אֵיךְ דַעְרְשִׁיְינְגָעַן אֵין נָוָמָע 69
פָוָן חַשּׁוּבָן חַוְדָשׁ שְׁרִיפָט "אַוְנְדָּזְעָר אַיְגָעַן וּוְאַרְטִי", רַוִי רַאֲפָאַפָּרֶט אֵיךְ מִיטָּרְבִּיְיטָעָר
אֹוֹן אַוְנְדָּזְעָר זְוַאלָּף שְׁנִיְידָעָר - א מִיטְרָעְדָאַקְטָאַר. מִיר וּוּעָלָן אִיבָּן אֵיךְ נָעָנְסָטָן "קוֹל
יַוְצָאי קְרָמָנִיצִי" אַיְינִיקָע טִילְלָן פָוָן דַאַר בָּאַלְאָדָע.

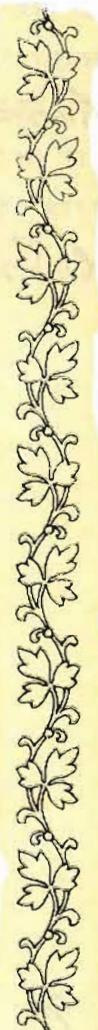

1956

באחת מסיבות חנוכה של ארגוננו בתל-אביב.

居士们有：阿扎利耶·波尔托拉，亚伯拉罕·舍皮尔（儿子是雅各·舍皮尔）
布罗尼耶·比伯曼。伊·米勒（他的妻子是基比雅·齐亚格）基比雅·齐亚格。
A. 戈孔。Ch. 卡普曼（希卡门）赫达·罗宾，以色列·奥特克尔，Rhal
奥特克尔。Aon Aier man.

קארנבליטמִדּוֹכָט קְרַוְבִּים

הארנבליט הארי זוכט זיינע קרובים פון
קרעמעניץ מיטן צוועק צו באקאנען זיך מיט
די פרטימ פון זיין אפשתאמ.

עס ווערט דא געלעבן די בילד פון זיין
עלטער-זידיע שלמה וויניק, וואס איז
לאווען, ווי מיאגט, צונרייך מיט יארן א חזוּ
איין קראמעניץ. די פרוי אויף דער בילד איז
זיין צוועית וויניב גאלדע-יענטע מיט
זיעערע 2 קינדר, דוד און סאס. גערופן
האט מען איין קראמעניץ וויניקן: "ישלמה לה
דער חזוּ".

ווער עס וויניסט עפיס וועגן זיין קען מוזיע
זיין אונדזער אירగון איין ישראל. ווי אוין
דער לאנדסמאנשאפט איין ניו-יורק.

דער אדרעס פון ה. קארנבליט:

Harry F. Cornbleet, 12105 Saratoga Drive
Saratoga, California 95070

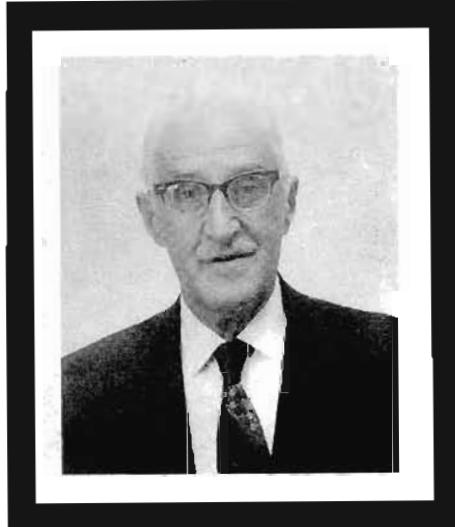
הַכְּגָלָאָק!

מנוס גולדנברג

צָחָק וְקִמְן זַיְל

יצחק היה אחד המוהיקנים האחוריים שלנו, המוהיקני, בהא הידעה, שאין לו מורה.

עם הגיעו לבני-יורק, אחרי בריחתו מפורטוגל עם שפחתו מפחד הנאצים עוד בטרם הוכתו בה שורש, החל וקמן לדאוג במלוא המרץ לבני-עירנו שבארהיב ומחוזת לה. הוא היה בין הראשונים יהודים אמריקאים שהגיעו למחנות-הפליטים בגרמניה ובאיטליה. בתוכם היה הוא הקרמניים הראשונים שראו לפניהם בני-עירנו, ניצולי השואה.

הוא העלה עליהם את חיבתו ואת מידת הרחמים האדולה שלו ואגילה להם את רוחב-לבו בהושיטה להם עדשה חמricht Nadirah, מטעמו ומעם הייסוסייתי בניו-יורק.

את המפגש הדרמטי זהה, שהוא מלווה בבלאי ובשמחה רבה, תיאר וקמן ב"פנקס קרמניצי" עמוד 439, ביחס לספר הזיכרון שהוציאו בני-עירנו בארגנטינה, במחבבו אלינו ובפגישתו אתנו ב ביקוריו הראשונים בארץ.

את ארגון יוצאי קרמניץ בישראל יסדרו בשנת 1946.

מאז עמד וקמן לצידנו, מוכן ומזמין לתרום בכל פעולה שארגוני הקים להנצחת זכרם של קדושיםבו. עדתו היתה לא רק חמricht, אלא גם מוראלית. במשך כל 35 השנים של קיום אירוגנונו עמדנו בקשר מכתבים הדוק אותו. בכל מכתבו אלינו נתן ביטוי לכאבו האגדל על אובדן קהילתנו והביע את אഗਊינו לייהדות, לאורח חייהם, להומר המקורי שלהם, שהוא עצמו ניחן בו במידה אדירה. מכתביו אלה ומפגישותינו עמו, בעת ביקוריו בישראל, שרבנו עידוד רב.

בשני ספרי הזיכרון שהוציאו ארגוננו בישראל והלאדסמאנשאפט שלנו בארגנטינה ובכתבת-העת "יקול יוצאי קרמניצי" שארгонנו מוציא זה 14 שנים, פירסם וקמן רשות מלאות הומר ושובעoth פולקלור. אלה יחד עם מכתביו, יכולים לשמש כחומר חשוב לחוקרי ההווי ואורה-החיים של היהודי העיירות שהוכחדו.

הצטערנו מאד לבן שראייתו הלטה ונחלשת בשנים האחרונות, עד כדי כך שכמעט לא היה מסוגל לקרוא מה שהוא עצמו כתב.

לפני חדשים אחדים, כשם הארץ ידידו בן עירנו, אברהם אביר (ביברמן) זיל, קיבלה מינו מכתב שצורף אליו גם מכתב תנהומים לאلمנת הנפטר. מה גדולה הייתה הפתעה לנו כשראינו את שני המכתביהם (אחד מהם אליו ואחד לאלמנה הנайл) והם טובים לקריאה, ביחוד מכתב התנהומים, שהיה כתוב ברוסית יפה, בכתב ידו הנאה והרחבה.

היה לנו יסוד לקוות שבקרוב יוכל להשתחף מחדש בכתבת-העת שלנו ולהעシリו ברישומותיו. המכtab שהזכיר כאן שהיה לדאובונו, מכתבו האחרון, בא מיامي, שבו התגורר עם אליקל (אגניה) אשטו במשר כל החורף. בכתבו זה סיפר לנו וקמן, בין היתר, שהוא מבקר בקביעות, יחד עם בן עירנו נחמן ליכט בשיעורי משנה, ואף מליץ לפני ולפניהם חברינו לעשו כן כן.

בתם של הווקנינים שagara עם משפחתה בישראל, ביקרה אצלם בעמ שאביה שלח לנו את המכtab ההוא. בהגיעה לארץ טילפנה אליו ומסרה של הוריה הולך וטוב ובדבירה הדדה אופטימיות רבה.

בוקר אחד, בשבועיים אחרי השיחה הדאת, צלצלה שוב הבת ומסרה את הידיעה העזובה על מותו של אביה. לפי בקשתו, לפני שניים, קברוהו בירושלים. בשדה-התעופה של ניו-יורק ליווהו לאוירון כמעט כל הקומנצאים החיים בעיר הדאת.

את כל מה שוויקמן סימל בשביבנו קשה להביע במסגרת הצורה הדאת. נעשה זאת בהזמנויות שונבות, מתוך רשיומותיו בפירטומים שלנו, של הייסודייטי בניו-יורק, ומתחור מכתביו אליו. רוחו, אהבתו ללא גבול את ביתנו הישן, את היהודי עירנו, ימשיכו ללוות אותנו בכל פעולותינו.

אבן לנו יגיד יקר, שאם מעלותיו ומעשייו הטובים ידענו ונידע להעיר.
חבל על דאבדין ולא משתכחין!

דָּוִד רַאֲפָאָפָּאָרֶט

א הספֿד רעדע צו די שלושים פֿוֹן רֵי יְצָחָק וּוֹאַקְמָאָן זִיל בֵּיִ דָּעַר קְרֻעַמְעַנְּצָעָר
סָאַסְיִיעַטִּי אֵין נֵיִו יָאָרָק.

זונטיך דעם 5 טן אפריל, ראש חודש ניסן תשמ"א האבן מיר זיך געיגענט אוֹן
ארוֹיס באָגָלִיט צו זִיְּן אַיְבָּיקָעָר רֹו אֵין יְרוּשָׁלָם - עִיר הַקוֹדֶשׁ אַוְנְדְּזָעָר גַּעֲטָרִיְּעָן
אוֹי אַיְבָּעָגָעָעָבָעָנָעָם קְרֻעַמְעַנְּצָעָר זָוָן, וּרְעַלְעַכְּבָר הַאט זִיְּן גַּאנְצָה לְעַבְדָּו גַּעֲוַוְיִדְמָעָט צו
קְרֻעַמְעַנְּצָעָר אָוֹן אִירָעָ יִידְזָן מִיטָּה אָוֹן טָעַט יְצָחָק וּוֹאַקְמָאָן צְבָרָנוּ לְבָרְכָה,
אַמְּעַנְשָׁת, אַז עַסְקָו וּוֹאָס הַאט זִיךְרָעָמָק גַּעֲיַע בְּצָרְבִּי הַצִּיבּוֹר בָּאַמִּינָה שְׁלִימָה
נָאָר דָּעַר לוֹיה אֵין נֵיִו יָאָרָק אִיז דָּעַר נְפָטָר אַפְּגָעָפִירָט גַּעַוּזָאָרָן צָוָם עַרְאָפָלָאָן, באָגָלִיט
פֿוֹן זִיְּן אַיְינִיקָל הַרְבָּא גַּרְשָׂוֹן קָאָרָאָסִיק.

אוֹיפֿן לוֹפְּטָפְּעָלָד אֵינוֹ יִשְׂרָאֵל, שְׁרִיְּבָטָ מִיר מְנוֹס אַלְדָּעָנְבָּעָרָג, האָבָן דָּעַם נְפָטָר
אַפְּגָעָוָאָרָט זִיְּן טָאָכְטָעָר אָוֹן אַיְיָדָעָם מֵר אָוֹן אַבְּרָתָ צָוָם נָלָ. אַגְּרוֹיִיסָעָ צָאָל מְעַנְשָׁן,
צְיוּוֹשָׁן וּוּלְיִכְּבָעָ סִידְיִבְּעָן אַיְיךְ גַּעַוּזָעָן קְרֻעַמְעַנְּצָעָר.

מְנוֹס אָוֹן שִׁיְּעָ אַלְדָּבָּעָרָג האָבָן זִיְּן אַרְוָן באָגָעָנָט אַוְפָּן בְּנָ-גָוָרִי וּ פְּלִי-פְּלָאָץ אָוֹן
בָּאָגָלִיט בֵּיִז יְרוּשָׁלָם. אוֹיפֿן יְרוּשָׁלָיִמְעָרָב בֵּית עַולְמָה הַאט שִׁיקָּע אַלְדָּבָּעָר צְוּוֹשָׁן
אַנְדָּעָר אִים וְסָפְד גַּעַוּזָעָן, אָוֹן בָּאוֹזִיְּנָט דִּי אַגְּרוֹיִיסָעָ אַבְּדָה. מְנוֹס שְׁרִיְּבָטָ מִיר, אָז
עַטְלָעָכָע טָעַג פָּאָר זִיְּן פְּטִירָה, עַרְבָּ פְּסָחָ, הַאט עַר נָאָר גַּעַשְׁקִיט 100 יְאָלָאָר מְעוֹת
חַטִּים גַּעַלְט פָּאָר נּוֹיְטָבָאָדָעָרְפָּטִיקָטָעָ קְרֻעַמְעַנְּצָעָר אֵין יִשְׂרָאֵל, וּוֹי עַר פְּלָעָגָט דָּאָס
טוֹן אלָעָ יָאָרָ.

אוֹיךְ בֵּיִ אָוֹ דָּז, בֵּיִ דָּעַר יְעַרְלָעַכְּבָר אַזְכָּרָה פָּאָר דִּי קְרֻעַמְעַנְּצָעָר קִיְּוִשִּׁים אִיז
בְּרוֹדָעָר וּוֹאַקְיָאָז גַּעַוּזָעָן דָּעַר גַּרְעָסָנָעָר בָּאַשְׁטִיְּיִעָרָעָר מִיט 501 דָּאָלָעָר פָּאָרָז יִשְׂרָאֵל
עַמְּרִידְזְּשָׁעָנָסִי פָּאָנָד, וּוֹאָוָן מִיר פְּלָעָגָן שָׁאָפָן מַעַר פֿוֹן טְוִיזָּנָט דָּאָלָר

לְעַצְעַנְסָה הַאט זּוֹאַקְמָאָן גַּעַלְיִיטָן פֿוֹן אַשְׁלָעַכְּטָעָר רָאִיה, הַאט נֵיִט גַּעַקְעַנְסָט לִיְיִעְבָּעָן,
אַדְעָר דָּעַן וּוֹאָס עַר הַאט אַנְגָּעָשָׁרִיכָּנוּ, אָוֹן עַר הַאט זִיְּיִעָר לִיב גַּעַהָאָט אָז לִיְיִעְבָּעָן אָז
צָו שְׁרִיְּבָן-אַוִּיסְטָרוֹקָן זִיְּגָנָע גַּעַדְאָנָקָן אֵין דִּי הַעֲפָטָן פֿוֹן יְקָוָל יוֹזָאִי קְרַמְנִיצָּי
מְנוֹס שְׁרִיְּבָטָ מִיר, אָז גַּרְאָז זִיְּגָנָע לְעַצְעַנְסָה בְּרִיוֹו זִיְּגָנָע גַּעַוּזָעָן מַעַר קְלָאָרָעָר אָז
סָה פְּאָרְבָּעָסְעָרָט גַּעַשְׁרִיבָּן.

וואקמאן זיל איז געוווען אַ פיל קאליגרפולע פערצענלאכקייט. אויף אַ סָר געבייטן זידינען זידינע טעטיקייטן געוווען אויסגעשפֿרײַיט. אַבער דאס כאראָק ריסטיישׁע ווֹאַס האָט אַים אויסגעצְיִיכְנֵט, אַיז געוווען דאס, ווֹאַס אַחוּז ווֹאַס עַר האָט זִיךְ געדייגט פֿאָר געדיישׁאַפְּטַלְעַכְעַ פֿרַאַבְּלַעֲמַעְן. קְהַלְשָׁע טַעַטְיִיכְיֵיטַן, האָט עַר **סְפַּעַצְיַעַל** זִיךְ מְשֻׂתְדֵּל געוווען אוֹז געהאלפּוֹ דַּעַם אַיְנְדִּיוֹדְוּלְן מְעַטְשָׁן - דַּעַם יְחִידָה. יְעַדְעָרָן, ווֹאַס האָט זַיְזַי אַים געווונְדַּט האָט עַר אויסגעשׁטרעקט אַ פֿרַיְגְּדַלְעַכְעַ הַאנְט אָזֶן אַים אויסגענְמוּעַן מִיט ווֹאַרְעַמְקִיְּט מִיט אַ סְבָּר פֿנִּים יְפּוֹת. צַו דָּאָס אַיז געוווען אַ פֿלִיט אַיִּי יְשָׁרָאֵל אַדְעָר אַ עַמְּגַרְאָבָּט אַיִּן אַמְּעַרְיקָע אַדְעָר אַיִּזְגַּזְעַלְעַד - אַ קִּילְעַכְדִּיקָע יְתּוֹמָה אַיִּן ווֹאַרְשָׁע, שָׁוֹנִיה֙ רִישִׁיס֙ אַ טַּכְטָעָר, זַיְיִ אַלְעָהָבָּן גַּעֲקָרָאָגְן שְׁטִיצָעָ אָזֶן דַּעַרְמּוֹתְּקָוְנָגָה פּוֹוּ ווֹאַקְמָאנְעָן.

ער אַיז אַפְּט אַרְוְמַגְעַפְּאָרָן אַיִּן אַמְּעַרְיקָע אָזֶן אַיִּן אַוְיְסָלָאָנד, אָזֶן ווֹאוּ ער אַיז געוווען האָט ער, אויסגעזַדְקָעט קְרַעְמַעְנִיכְעַר אָזֶן זִיךְ מִיט זִיךְ מְשֻׂתְדֵּל געוווען אוֹז געפרִיְּט: צַי סַיְאָז געוווען אַיִּן דַּי פֿלִיטִים קְעַמְפָּס אַיִּן דִּיְתְּשָׁלָאָבָּד אַדְעָר אַיִּן אַיְתָּאְלִיעָ, אַיִּן יְשָׁרָאֵל אַדְעָר אַרְגָּעָנְטִיבָּע האָט ער מְקַרְבָּ געוווען אַוְנְדָּזְעָרָע לְאַנְדְּסָלִיט אָזֶן ווֹעַן סִינְוִיטִיק געוווען גַּעֲשְׁטִיצָעָ מסְעַרְיִיכְעַל פֿאָר צַוְּגִי יָאָרָן אַיז ער געוווען אַיִּן אַרְיְזָאָנָה. דָּאָרָעָן זִיךְ גַּעֲטְרָאָפְּן מִיט אַוְנְדָּזְעָר חַשְׁבוֹן לְאַגְּדָסָמָאָן מְעַדְלָעָר. מִיט אַים זִיכְיָעָר גּוֹט פֿאָר בְּרַעֲנָגָט אַיִּן נַאֲסְטָאַלְגִּישָׁע קְרַעְמַעְנִיכְעַר דַּעַרְאַיְנְעַרְוָנָגָן אָזֶן דָּאָס זִיכְיָעָר שִׁיְּוִן בְּאַשְׁרִיבָּן אַיִּן יִקְ. גְּ. קְ. ווֹאַקְמָאוּ אַיז געוווען דַּעַר אַיְנְצִיאָטָר אוֹיְפְּצָוְשָׁטָעָלָן אַ גָּדָר אוֹיְפִּיְּזָה דַּעַם אַפְּעַנְעָם פֿעַלְד אַזְיִיפְּ דַּעַר דַּוְבָּנָעָר רַאְגָּטָעָ, ווֹאוּ דַּי בִּיְיָנָעָר פּוֹוּ אַוְנְדָּזְעָרָע אַזְיִסְגַּעַמְרָדְעָטָעָ קְרַעְמַעְנִיכְעַר יִיְדָן-קְדוּשִׁים זִיכְיָעָן אַפְּגַּשְׁוּעָנָקָט געווואָרָן אָזֶן אוֹוְעַקְגַּעַטְרָאָגָן געווואָרָן פּוֹוּ דַּי שְׁטַרְמַעְכְּדִיקָע פָּאָטָעָ ווֹאַסְעָרָן אַיִּן דַּי פֿרְלִילִינָגָס, ווֹעַן דַּעַר שְׁנִיִּי אָזֶן אַיִּיז אַיז זִיךְ צַעְגָּאָגָן פּוֹוּ דַּי בְּעָרָגָ. פֿאָר דַּעַם האָט ער אַיְנְטָרְוָעָנִיְּרָט בִּיִּי דַּי סָאוּוּטִישָׁע מְוֹשְׁלִים צַו קְרִיאָן אַ דַּעַרְלּוּבְּעָנִישָׁ צַו בְּאַשְׁיצָן מִיט אַ פֿאָרָקָן דָּאָס גַּעֲבִיְּיָן פּוֹוּ אַוְנְדָּזְעָרָע קְדוּשִׁים. ער האָט אַסְרָר לִיכְעָ געהאָט פֿאָר דַּי קְרַעְמַעְנִיכְעַר יִיְדָן אָזֶן בִּיִּי אַוְנְדָּזְעָרָע יְעַרְלָעַכְעַ אַזְבָּרוֹת פְּלָעָגָט ער דַּי בָּאוּוּיִינָעָן.

וֹעַן ער האָט זִיךְ דַּעַרְוּוֹאָסָט אַז אַיִּן פּוֹיְלָן לְעַבְטָ אַ פֿוֹלִישָׁע פֿרְוִי ווֹאַס האָט אוֹיְסָבָהָתָהָלָעָן אָזֶן גַּעַרְעַטְעָס 20 יְוֹדָן הַעַט ער אַיִּר גַּעַשְׁקִיט 500 דַּאֲלָאָר זִי זַאֲלָפָרָן קִיְיָן יְשָׁרָאֵל אוֹיְפִּיְּ דַּעַר אַיְנְגָלָדוֹנָגָ פּוֹוּ אַיְרָגָזָן יְוֹצָאִי קְרַמְבִּיצָאִי יְשָׁרָאֵל, אלָס אוֹיְסָדְרוֹקָ פּוֹוּ אַפְּשָׁאָז אָזֶן דַּאֲנְקָבָאָרְקִיְּטָ פֿאָר אַיִּר שִׁיְיָבָעָם מְעַנְשָׁלְיָ� טָאָט.

יכְחַק ווֹאַקְמָאוּ אַיז געוווען דַּעַר שְׁלִיחָמָה פּוֹוּ דַּעַר שְׁאָרִית הַפְּלִיטָה אָזֶן דַּעַר מְקוֹנוֹ פּוֹוּ דַּי קְרַעְמַעְנִיכְעַר קְדוּשִׁים.

וועגן אים קען מען פראפראזרן חיין נחמן ביאליקס ליד: געוווען אַמענטש-אוֹט צוֹ
אט אוֹן צוֹ לְיִיט אוֹן אֵיד נִישְׁטָא.

יצחק וואקמאן אוֹן, איר צוֹ לאנגאָו יארן, זיין ליבע פרוי גליקל האבן אוּיפֿאָבעֶרְעֶנֶגֶט אַשְׁיִינָן משפחה אין אמריקע אוֹן אין ישראָל, וואס אֵיד אַכְבּוֹד אוֹן אַשְׁטָאַלְץ פֿאָרְ-יִידָן.

יהיה זכרו ברוך!

חבל על דָּבְדִּין וְלֹא מְשֻׁתְּכָחִין.

בְּ מִזְמָרֶת כָּל־בָּאָדָר דְּלַעֲתֵרְבָּזָה סְפִירָה,
בְּנֵי שְׂרָאָן אֲכִילָה כְּלֹסְטָרָה זְיַצָּר בָּאָדָר כְּלֹא
כְּלֹא בְּזִיכְרוֹן בְּנֵי צְלָמָה גִּימָנָה כְּלֹא עַמְגָנָה כְּלֹא
עַמְגָנָה.

לְפָקָד || יְהִינָּה || בְּכָל־עַמְלָכָה

בְּרַאֲתָר לְפָקָד || יְהִינָּה || בְּזִימָנָה כְּלֹא בְּזִימָנָה
כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא דְּלַעֲתֵרְבָּזָה "בְּגָם"
כְּלֹא בְּזִימָנָה בְּזִימָנָה בְּזִימָנָה רְבָאָן,
וְזִימָנָה כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא
כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא
כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא
כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא כְּלֹא.

<p>בְּכָל־לְמִזְמָרֶת - כְּלֹא בְּזִימָנָה בְּלִגְמָד דְּלַעֲתֵרְבָּזָה - כְּלֹא בְּזִימָנָה בְּלִזְבָּחָה - כְּלֹא בְּזִימָנָה - כְּלֹא בְּזִימָנָה בְּלִזְבָּחָה - כְּלֹא בְּזִימָנָה.</p>	<p>בְּכָל־לְמִזְמָרֶת - כְּלֹא בְּזִימָנָה בְּלִגְמָד דְּלַעֲתֵרְבָּזָה - כְּלֹא בְּזִימָנָה בְּלִזְבָּחָה - כְּלֹא בְּזִימָנָה - כְּלֹא בְּזִימָנָה בְּלִזְבָּחָה - כְּלֹא בְּזִימָנָה.</p>
--	--

מ. אלדענברגמַאיָּר שׂוֹוָאַרְצָאָפֶל זִיל

אין יולי 1980 איז אין ניו-יאrk געשטארבן מאיר שווארצעפל, היינדעיס (פון דער הימס רויט) מאן. מאיר איז געבוייז געוווארן אין באדאליע לעבן אסתראג, ווי ער האט זיך געלערנט. וווען ער איז אלט געוווארן 15 יאר איז ער אוועק קיין זווארשע, ווי ער האט געארבייט אלס בוכהאלטער אין א געשפט פון פאפייר. אין 1919 אין דאס געשפט איבערגעפארן קיין מסקוווע. אונ פון דארט האט ער אין 1920 עמייגרייט קיין אמערייקע. דארט האט ער באלאד געקריגן א שטעלע אלס בוכהאלטער, אונ אין 1926 האט ער געעפנט א פאפייר געשפט פאר זיך. ער האט שווער געארבייט. ער האט אבער געדען פיל ברכה אין זיין ארבייט. דאס האט אים דערמעגליכט צו פירן א שיין לעבן, צו העלפן זיין משפה, פרײַנד, פֿאַרְשֵׁיַידְעַנְּבָּעָן יְשָׁרָאֵל פֿאַנְּדָן אָוֹן אַנְשָׁטָלָטָן. פֿאַר זיין האפענער האבען, האט ער געקריגן אייניגע אַוְיסְצִיְּבָּזְבָּגָעָן צוישן זיין פון די פרעדיידענען טרומאן אונ רוזזועלט אונ א מעדאל פון אמערייקאנער קאנגרעם פֿאַר זיין איבערגעבענער דינסט פֿאַר זיין לאנד אמערייקע.. אויר געפונט זיך א מעמאריאל לוח אויף זיין נאמען אין בתניה אונ איז דעם חיפער אוניזווערטיפטען.

מאיר מיט זיין פרוי האבען אייניגע מאל באדוכט ישראל. זיין דענען זיינער וווארען אויפאגענומען געוווארן דורר אונדער אירగון אין סעמינאָר אונ זענען דורר דעם טיען גערירט געוווען.

צו מאירס לוויה דענען געקומען 500 מאן. דער רעביי האט זיין הספֿד פֿאַרְעַנְדִּיקָט מיט די וווערטער; "מאיר שווארצעפל איז געוווען א מענטשי". יאון וואס פֿאַר טיטל קען זיין גרעער פון דעם?" פרעגט זיין פרוי אין איר בריבו צו מיר.

מאיר האט איבערגעלאָזֶט זיין פרוי, צויז אויסגעגבענע טעכטער אונ 5 אייניגקלער. זיין אלע האבען באדוכט ישראל אונ וויזין אַרוֹויַס זיינער אַפְּרִינְדְּלִיכָּעָן באציאוּנג צו איר.

יהיה זכרו ברוך!

א ב ר ה מ   ש פ י ר   ז " ל

아버ם שפיר נולד בקרמניץ ב-1922.1.3, בן בכור לייעקב וחנה שפיר. בשנת 1937 עלה לארץ, למד בתיכון "נורדיה" בתל אביב והיה חבר בתנועת הנוער "אורדונוביה". לאחר סיום בחינות הבגרות יצא להכשרה לדגניה א'.

בשנת 1943 הצטרף לפלוגת העוזה בחדרה, שהכינה עצמה לעלייה לקיבוץ גזר. בחדרה הכיר את רבקה לבית האוזנר. הם נשו בسنة 1946 בהיותם כבר בקיבוץ "גזר" שנCOND שנה קודם לכן ב-1945. ב-1947 נולדה בתם הבכירה אילנה ובעבור חמישה שנים נולד הבן דנורון.

במשך כל מקופת חייו בקיבוץ, עד 1961 מילא תפקידים שונים כגזבר הקיבוץ, כمدכיר ומכורה באולפן לעברית. כמו כן השתתף בוועדות תרבות וחינוך.

ב-1961 התפרק הקיבוץ וכל החברים הוותיקים עזבוו ועברו לאgor במקומות שונים בארץ. אברהם ומשפחתו עקרו לארון-לציוון. אברהם עבד במפעל "ニיאוטכנולוגי" בנס-צионаה כמנהל חברותות ראשי עד יומו האחרון.

אחרי העקירה לארון-לציוון התחיל לאסוף בולים ומחביבו הלך והתרחב. הוא המכוב עם אנשי ברוחבי תבל והשתתף בכמה תערוכות.

- ב-1976 השתתף בערוכת בולים לאומית בנימינה וזכה במדליה ארד. הנושא היה - "ספרנות וספרות" ..

ב-1979 בירושלים, זכה במדליה ארד. הבושא היה - "ספרנות ומגלי ארץות". בחיפה ב-1980 זכה במדליה ארד מוכסף. הנושא - "ימתקרים בקוטב הצפוני והדרומי".
בלוי שבת חמישי (ז.ב.ז) מת לפתע באתר שחש בלבו.

בדנרי ההספד שנשא אחד מחבריו נאמר:

"היה מאמין המור לחברה שלנו. כל תפקיד שהוטל עליו מלאת בנהנות, בחירות וביטחונות, תמייד עם חירות על שפטיך. ידעת לעודד אחרים והאופטימיות קרנה מלבר. הייתה להורים בן לופת, לרעיה בעל נפלא, לילדים אב מסור ולכולנו - למקרים לדיידים ולקרובוי המשפחה - חבר יקר ואהוב.

זכר לא ימוש מאתנו לעדי".

ת.ג.צ.ב.ה.

המשפחה.

מערכת "קול יוצאי קרמניץ" וחברי הוועד של ארגוננו שותפים מלאים לצערם האדול של משפחת אברהם זיל וקרוביו: אמו חנוליה, דודו שלמה זודתו אדליה פולטורה. אברהם היה בין המעטים מאוד מבני דורו, יצאי בני עירנו, שהיה לו קשר נפשי לארגוננו. הוא היה מבקר באזורי השנתאות לקדושיםינו ובמיסיבות חנוכה, שהיינו מקיימים בעבר. הוא היה מוכן לקבל על עצמו כל תפקיד שיוטל עליו... ייחסו זה לארגון, הדואג להנצחת זכרם של קדושיםינו וזיכרה של העיר שבה חי את 60 שניםיו הראשונות, הועבר לבנו, שמוכן להיות בין החלוצים של צעירים בנינו בפועל למען המשך קיומו של הארגון בעתיד.

מ. ג.

מתוך חמורנותו, שזה עתה קיבלה מأت אשתו הינדה, תיבdal לחיים, מביט bi משה בחיוoco הטוב והמייב. קשה מאד להוציאו לשם את שמי האותיות, שם מעותן הסופי לחיי adam זהה, שכרת פניו ענמה בו, כי איש אהוב חיים היה, טוב וננוח לבריות. איזה עול משוע גרם לו האזרל האכזרי, לו ולגבי משפטו, בהועידו לו מותם ביסורים כה קשים. הרוי רחוק היה מסוף דרכו, רק בן 62 היה, שופע מרצ וחדשות יצירה. העדרו מהזיכרונות השנתיים לקדושי קרמניצ'י גורASH מאוד זיעור כל פעם מחדש בלב כל אחד מתנו,אגועים עדים לדמותו היפה.

משה נולד ב-1919 להוריו אבי גדור ויוכבד. הם, אחיו יעקב וסניה ואחותו סימה ניספו בשואה עירנו. משה היה היחיד מכל המשפחה שנשאר בחיים והיתה זאת משפה ברוחם כשרונות, שבניהו הצטיינו במלאת הציור מקטנותם.

אחיו של משה, סניה, היה בין בא ייחנו. הוא היה חבר לפסל-הlimodim של אחותי, שפרינצה זיל, בבית הספר יתרכז. יחד עם לירוה גורביץ צייר את הפלקטנים היפים, שקרו בעקבות מעל חנותו של ויטלס את תושבי העיר למשחקי כדורה על הוודומקם. היה זה קשה, כשהספרט הדזה רק החל לחזור לעירנו.

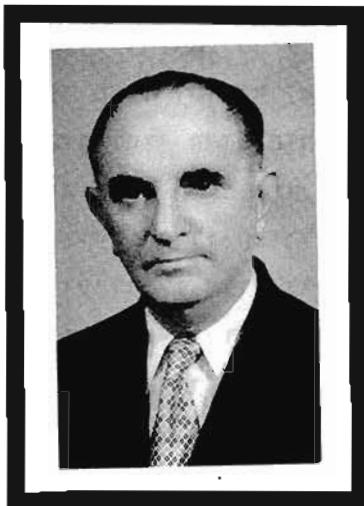
אחרי נדודים ותלאות רבות הגיעו משה ואשתו הינדה, תיבdal לחיים, בשנת 1949 לישראל והקימו בה את ביתם.

ב-1949 הנסים האחרונים עבד משה כגרפיקאי בחברת יאל-על". בעבודה זו את מצא סיוף רב ופורקן לכשרונו הציור שהוא טבוע בבני משפטו בקרמניצ'י.

משה נפטר באוגוסט 1980, אחרי מחלת ממארת, שהובילו אליו את אשתו, את בתו ואת בנו.

יהיה זכרו ברורו

ת.ת.ת

יוסף אבידרלזכרו של אברהם ביברמן

את אברהם ביברמן - אביר, הנני זוכך מימיILDOTMI. הוא היה בוגר מגני במלילה מעשר שנים. היה ידוע בחוגי המשפחה כנער שאמו בלה - דודתי, חושת מאד לביריאתו ורואה אותו כשביררי ולבן משגיחה עליו ושותרת צעדיו במיחזור. בימי מלחתת האזרחים, הפוגרומים באוקראינה, התארגנה, בידיע, בקרמניצ'ה הגנה עצמית תזקה למדוי. בזכרוני עולה תמונה של שלושה צעירים חסונים, חמושים ברוביים מכוננים, צועדים באמצעות רחוב "שירותקיה" במילוי משמרתם. היתה זו שלישיה מרשימה ביותר: אברהם ביברמן, חנוך רוכל וסלומון פולטורק. בעיניי הם נראו גבוזים מאד והכידונים הארוכים הרושים, האבירו רושם קומחתם.

הבית של משפחת ביברמן ברחוב קדנסטייסקייה והאגן הגדויל שליד הבית שימשו כמקום ריכוז של הנעור הציוני בקרמניצ'ה. הבן הבכור, משה, עלה ארצה עוד לפני מלחמת העולם הראשונה. לאחר זמן הוא חזר לקרמניצ'ה ונסע למוסקבה, שם הוא ארך עד היום יתר האחים והאחיות, 10 במספר, עלו אחד אחד תוך שנים אחדות. אברהם עלה בשנת 1921 כחבר בקבוצת תלוציסם, שהצטרפה לאגד העובדה בפלוגה ראש-הعين שללה את מסילת הברזל ראס-אל-עין - פתח-תקוה, אך החזקה מעמד שם רק שנה אחת. הם נמנו על מפלגת "הפועל הצעיר" וайлוי רוב חברי הגדויל נמנעו על מפלגת "אחדות העברודה".
בעבור זמן מה עברה הקבוצה לטבריה ויסדו שם תבורת בנין "בזלתמי" שבונתה שכונה חדשה במלילה העיר. הם עשו בטבריה שנים אחדות, ועברו לירושלים. שם התקדם אברהם כבונאי יוזם, מנהל עבודה בבניין האוניברסיטה, וקיבלו חלקיק בהקמת מלון המלך דוד. בעלותי ארצת בשנת 1925 מצאתיו בירושלים כמנהל עבודה בבניה בעל מוניטין. עם הזמן נתרפסם קבלן וכבונאה-יוזם המקימים גושי בניינים. בניינים אלו מכונים עד היום בתים ביברמן. ביהם של אברהם ומניה רעיתו, היה שוק אורהיים וביניהם רבים העולים מבית המועצת.

אברהם היה פעיל מאד באגודה "ליונס" וכיהן בה בחקידים נכבדים ורמיים. באחד הימים הוכתר בתואר "יקיר ירושלים".

בימי מלחמת העצמאות, כאשר נזקנו גם למומחים במלאת הבניין,agi istivo לאחד השירותים שכוננה איז "שירות האיחסון". השירות היה אחראי להקמת מתנות וمتפקידים צבאיים וכן להחזקתם. אברהם קיבל דרגה של סרן ונכמנה לאחראי על מחוז הנגב. הוא התמסר כל כלו למפקיד והשקייע בו כל נסיגונו המכספי וכושרו הארגוני. בין היתר הקים את אחד המחלקות הראשונות של צהיל מדרום לבאר שבע. הוא עשה זאת במהירות וביעילות מירבית. הוא שהה בנגב במשך רוב הזמן, וכשהייתי פוגש בו חשבתי כי לשוא חשבה אותו אמר לשברירי. אחר המלחמה שוחחנו לאפעם על מקופת שרתו בצהיל. הוא לא הזכיר אף פעם כי עסquito נפגעו לאמעט בזמן הוא - לעומת זאת היה חזר וואמר כי הייתה זו השנה המאורשת ביותר בחייו. לדעתי הייתה הרגשותיו זו בעיקר הוודות לאתגר שהועמד בפניו לתרום למולדת בשעת חירום לאומית, תרומה של ממש. היה זה אחד האתגרים הרבים שהיו בחייו והוא עמד בהם ויכול להם.

בשנת 1980 נתקף אברהם במחללה קשה, וכן גם אשתו מניה. הם מכרו אז את ביתם בירושלים ועברו לאגור בתל-אביב, בקרבת מקום לבתם לאה.

מלחתו של אברהם לא ארבה הרבה זמן וביום 23.9.80 הוא נפטר בגיל שמונים וחמש והובא לקבורה בחולון.

היא זכרו ברורו.

יצחק שרוןכו ס פ ש ו ו ר צ פ ל (שרון) ז י ל

אבי זיל, יוסף שרון (שורצאפל), נולד בקרמניץ ב-1903.5.25. קרמניץ הייתה קשורה אליו בהרבה ذכרונות נעימים של ילדות ונעורים ושל חברות נאמנה. זכורני שבאחד הביקורים האחוריים שלנו בקרמניץ בשנת 1939 עליינו על הר "הברונה", כאשר התקרכנו לצלב שבפיסגת ההר נזכר אבי בהתערבות שהיתה לו עם כמה חברים וסיפר לי, כי ביום חורף מושלג וסגריררי ישב עם חברים מבית-הספר בבית מוסק וーム. הם התבוננו בשלג היורד בחוץ והגיעו למסקנה שבמזג אוויר כזה אי אפשר לשוטט בחוץ, כל שכן להגיע עד לצלב שבפיסגת "הברונה" הוא נמצא ממש מעל התהום. אבי הודיעו לחבריו כי אין הוא מסכימם לדעתם והוא מוכן להתעורר כי יגיע לצלב וכך אמנס עשה זאת, למרות הסופה הנוראה שהשתוללה במעלה ההר.

לאחר מלחמת-העולם הראשונה מת סבי במגיפת הטיפוס והשאריר אחורי אלמנה עם שלושה ילדים צעירים. הם עברו לאgor בקרמניץ וחיו במצוקה חרמיטית, אך אבי, אף שהתחילה לעבד באיל צעיר, המשיך למדוד ועם השנים בהיה למנהל חשבונות מעולה.

לאחר מלחמת-העולם התחיל אבי להתunciין בתנועה הציונית ונניה חבר פעיל בפועל-ץיון-ימין ובלוז. באמצע שנות העשרים יצא להכשרה לצורך עלייה לארץ, ושם נפגש עם סוביה מבית פינקלשטיין, מרזבונו, שהיתה לימים אמי. לקרהת העליה לארץ התתנו השניים אך אז הייתה הפסקה כמעט מוחלטת בהוצאה סרטיפיקטים.

הוריו הקימו איפוא בית ברובנו. היה זה בית ציוני, שוקק פעילות ציבורית. אותו, בנס היחיד, שלחו לאגן ילדים עברי ואחרי כן לבית-ספר עברי "תרבותי"; נוסף על הפעילות בתנועה הציונית היה אבי פעיל גם באיגודים המקצועיים.

כאשר פרצה מלחמת העולם השנייה נכבשה רובנו על ידי הרוסים. הרוסים ידעו על עברו הציוני של אבי, אך שלחו לו, הודיעו לפעילותו באיגודים-המקצועיים במקומם שלטונו הפולני. כאשר פלו הגרמנים לרוסיה ביוני 1941 עמד אבי על כר שנברח לב רוסיה, הרחק מהגרמנים. על ידי כך הצליח את חייו אמי ואותי, כי מי שלא ברוח מרזבונו בימי המלחמה הראשונית, נספה בשואה.

בשערת מלחמת-העולם השנייה עברנו אלגולים ורבים עד שהגענו ב-1946 לפולין כדי להמשיך, כעבור שבועות מספר את מסענו לארץ-ישראל בדרכים לא לאליות.

כאשר הגיעו הורי לארץ הם התישבו בחיפה. חבל הקליטה היו קשים אבל נתקלנו בתבנה ובאהבה. אבי נתקבל לעובודה כמנהל شبוננות במועצת פועלי חיפה ולאחר שנים מספר עבר ל"תבוגה", שם עבד עוד שנים לאחר יציאתו לאימלאות. אמי עבדה כאחות בבית-חולמים רמביים.

בוסף על העבודה לצורך פרנלה היה אבי פעיל מאוד במפלגת העובדה (מפאיי דאוז); הוא וامي אהבו מאד חיי תרבות והירבו בביקורים בתיאטרות, בקורנצרטים ובהרצאות.

מות אימי ב-1975 היה מכח קשה מאוד לאבי, למשה הוא לא התאורש ממנו עד מותו ב-1980. 1.8.1.

יוסף המשאיר אחריו את בנו, נכד ונכדה. (המערכת)

יהיה זכרו ברוך

ס. וואלבערגבריגינע קאטליער (בעזנאסקי) זיל

בריגינע, די אלמנה פון אריה (לייב) קאטליער זיל אין נאר שוווערע ליידן געשטארבן סוף 1979, די און לייב צענען אעוווען זיינער גוטע און הארכיזיק מערטשן. אין זיינער ענגער וויזינונגאע, וואס איז באשטיינען פון איין צימער און האט אויר געדינט אלס ווארטשטאט וואו אויר פלאג אופנעםען זיינע קוונדן. האבן זיינ עריך אויגאגענומען יעדן ביינגעקזומען קראמעניצער, מיט וואס נאר מגאליך. און ניט איינער פלאג אויר בליביבן נעציקן, און נישט תמיד נאר אויף איין נאכט. מידארף וויסן איז סייאץ נאר דעלט נישט אעוווען קיין משרד קליטה און קיין מרכז קליטה....

בריגינע האט אייבורגעלאלזט איר זיינער איבערגעגעבעגעם דזונ און צוויי אייבניאלן.

יהיה זכרה ברורו

מ. גורביץ

ש ר ה ב ר נ ש ט י י נ - פ י ק ט ז י ל

(נפטרת ביינא אדר ב' תשמ"א 17.3.1981)

במותה, איבדו יוצאי שומסק בישראל, את אחת מבנותיה החשובות, נצר משפחה ענפה ומכובדת.

אביה יעקביה ברנסטינן זיל, אחד הדמויות הבולטות בשומסק, הנחיל לבתו אחרי מותו את התכוונות האנושיות בהן התבරר, והבולטת בהן היא הדאגה וייחם הטוב לזרלם - את זה עשה תוך סיכון והקרבה עצמית מפני השליטונות. כמווהו כן גם בתו המשיכה בדרך זו ואיפלו בחרה לשבת בית הסוהר, על מנת לעזרו ולהציל יהודים.

היתה אחת מיחידי סגולה של עירנתנו שכשנה השכלה מחוץ לאגודות שומסק - וגם בתקופת המימשל הפולני הרחיבה את השכלה, ומחר מדי הכירה ולמהד את השפה הפולנית - דבר שעזר לה להיות לפה ליודי שומסק בפניו שלטון הפולני.

במלחמת העולם השנייה, כרבים מהעירה, כך גם היא ומשפחתה נדרו עם זרם הפליטים לרוסיה - ומצבה ומצב משפחתה לא היה טוב - ואיפלו רעבו ללחם, כל זה לא השפיע עליה בהיותה אאה ביהדותה, ובאוונה נשאה את השם יהודיה, לא חסרו לה ויכוחים עדי נפש ומסוכנים עם אנטיישמיים ושונאי ישראל מושבעים, סלדה מהצדות העורור, תוך עקיפת האמת הטהורה.

כשם שבשומסק בית אביה וביתה היה פתוח לכל - והagation עזרה לכל פונה ונזקק - כך המשיכה בדרך זו גם בהיותה בנכר, ובהגיעה ארצה. כל עולה חדש מיווצאי שומסק וקרמניצ' שפקד את ביתה, נתקבל בסבר פנים יפות, ברוחב לב, והכנסת אורחים, ובזה הקלה עליו את חבלו הקליטה.

באرض ניהלה המכובצת ענפה עם שומסקאים מעבר לים ועם שרידים שנשארו עדין ברוסיה, ואיןם יכולם להגיאו אלינו מסיבות שונות.

מומחית הייתה ביצירת קשרים עם כל אחד ואחד ללא שום הבדל בגיל.

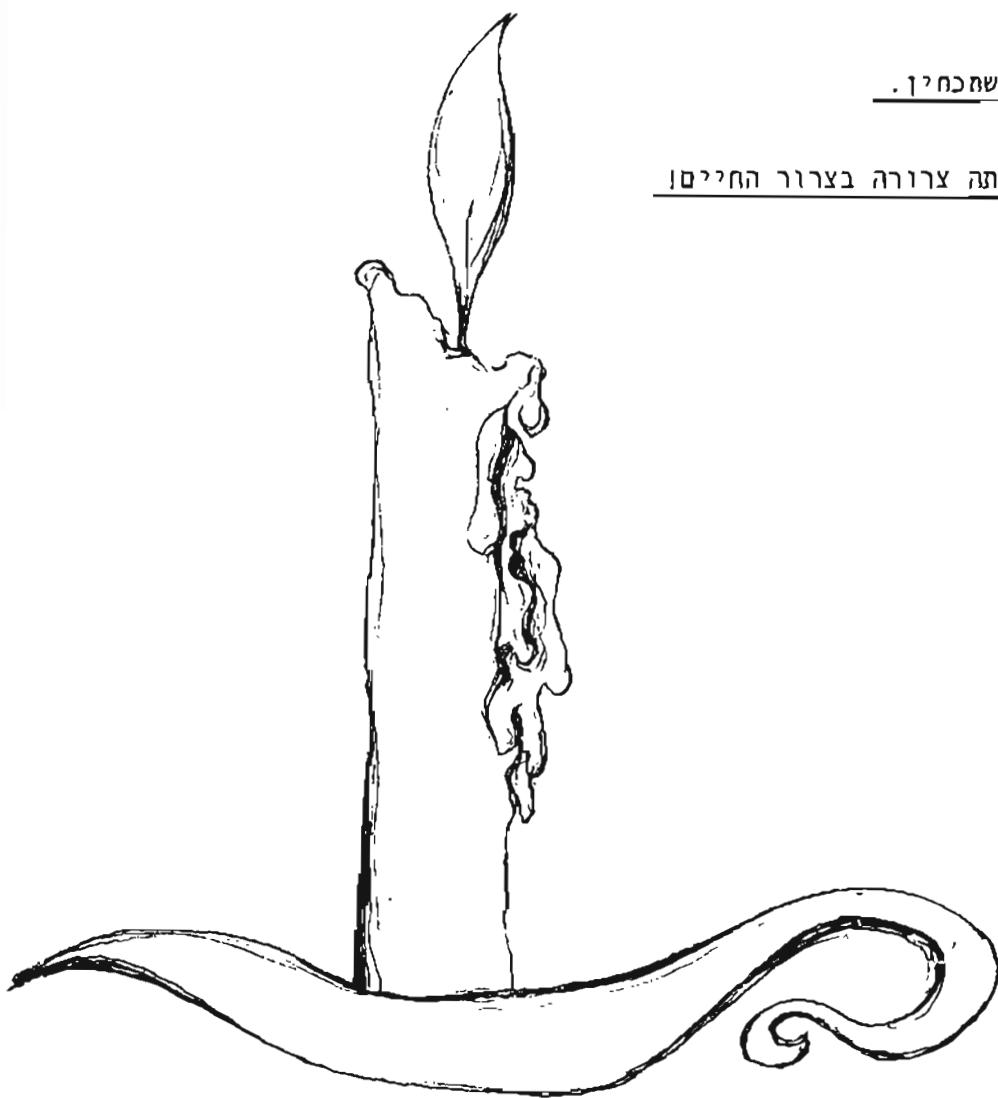
היתה אנטיקלופדייה מהלכת ובפני שומעה הימה דולה מנכבי הנשייה סיפוריים ועובדות מחיי היהודים בשומסק והסביבה, לא החסירה אף פרט קטן,/ca illo קרה הדבר רק אם מול וכל זה בנוסטלגיה עצומה לעירחנו שומסק.

אחרי המלחמה, תוך שכנת נפש, באשר כנופיות הבנדורונצ'ים (לאומנים אוקראינים) משתוללות בדרכיהם. יצא לשובスク לראוח במו עיניה את חורבן העיירה ולפקוד את קבר האחים, בו טמונה עצמות קדושינו ויקירינו, אשר שירת חייהם נקעה, ולא זכו לדרכו ולחופש ולראות במפלתה של החיים הנaziית וגרוריה ובתקומת ישראל החשית.

יזכיר שמה עם זכר איש שומסק שעסוקו למען הדולות והציבור שלא על מנת לקבל פרס ובזה גדורתה.

חבל על דבדין ולא שחכין.

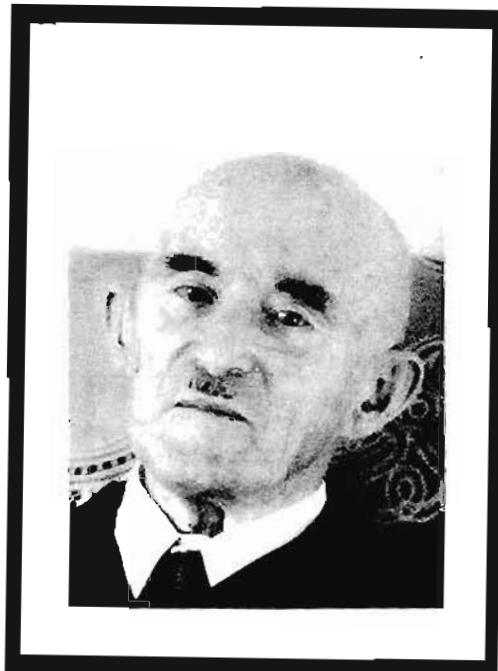
יהא זכה ברוך, ונשmeta צורה בצרור החיים

מ. גורביץ

רְהֹשָׁע פִּיקָּס ז"ל

(נפטר ביום טבת תשמ"א 1.1.1981)

אווצר השבחים דל מלדלות ממנו את המעלות הטובות בהן ניחן, עדין נפש, ישר, נוח לבrioת, מכבד את הדולח, בורח מהכבד, בשובה וונחת השמייע דבריו, ולכל מי שהזדמן בד' אמותיו האציל מרוחחו הטוב מזר אימון, חיבגה, וידידות.

מייצג בתוכו את הטוב משתי עיירות: ברדייצ'וב, מקום בו ישב על כס הרבנות סנייגורו של עם ישראל, רבי לוי יצחק מברדיצ'וב זיל, ומעירחנו הקטנה שומסק על רבניה, ראש קהילתמה, ומנהיגיה הציוניים והחלוציים.

היה פעיל בתנועה הציונית ובשתי הקרנות הלאומיות, זכורות לי לטובה הופעתינו באספה ובסמינרים מטעם התנועה.

עם נישואיו לשרת מבית ברנשטיין, היכה שורשים בעיירנתנו, ותקים משפחה לתפארת - ובה הוסיף ענף לאילן היוטשין של משפחת ברנשטיין.

פעילותו הציבורית ארעה לפעם אولي להזנחה המשפחה וככללת הבית, ועל נך רعيתו לא המרומה, להיפך - עודדה אותו להתרשם לעבודתו זו.

התלאות שפקדו את עם ישראל בשואה ובתוכם יהודי שומסק, הצרות שעברו עליו ועל משפחתו בהיותו בגטו לא העיבו על אישיותו ומהנאהות האנושית הטובה, ונשאר אותו יהושע פיקס הדכior לטוב לבניו, ואשר כל רואיו כבドתו והעריצווה.

עם אמר מלחמת העולם השנייה, לא חפש אחרי חיים קלים ותנאים טובים בגלות חדשה, אלא כיהודי שhone על ברכי הציווגות עליה ארצה - ופה נמנע מלאכל לחם חד, ולהינזות מהטבות - פנה לעסוק במקצועו (מנהל חשבונות) שכח אהב - ובכך המשיך לעבוד עד שבריאותו התרפופה.

כמו בשומסק כך בארץ, ביתו היה פטור לכל שומסקאי או קרמנצאי שהגיע ארץ כעולה או חמיר - ובהשראתו ובהשראת זוגתו הידק את הקשר עם - וכלם נהנו מחמיימות הבית ומסגר הפנים הטוב.

כזה הכרתיו.

יהיה זכרו ברוך - ובשנתו צורוה בצרור החיים.

ל א ה (אחותה מורדיש) ז י ל

אירגון יוצאי קרמניץ ושותק משתחף בצלע
העמוק של משפחת מורדיש אריה על מותה של
לאה אחותה אחרי מחלת קשה.

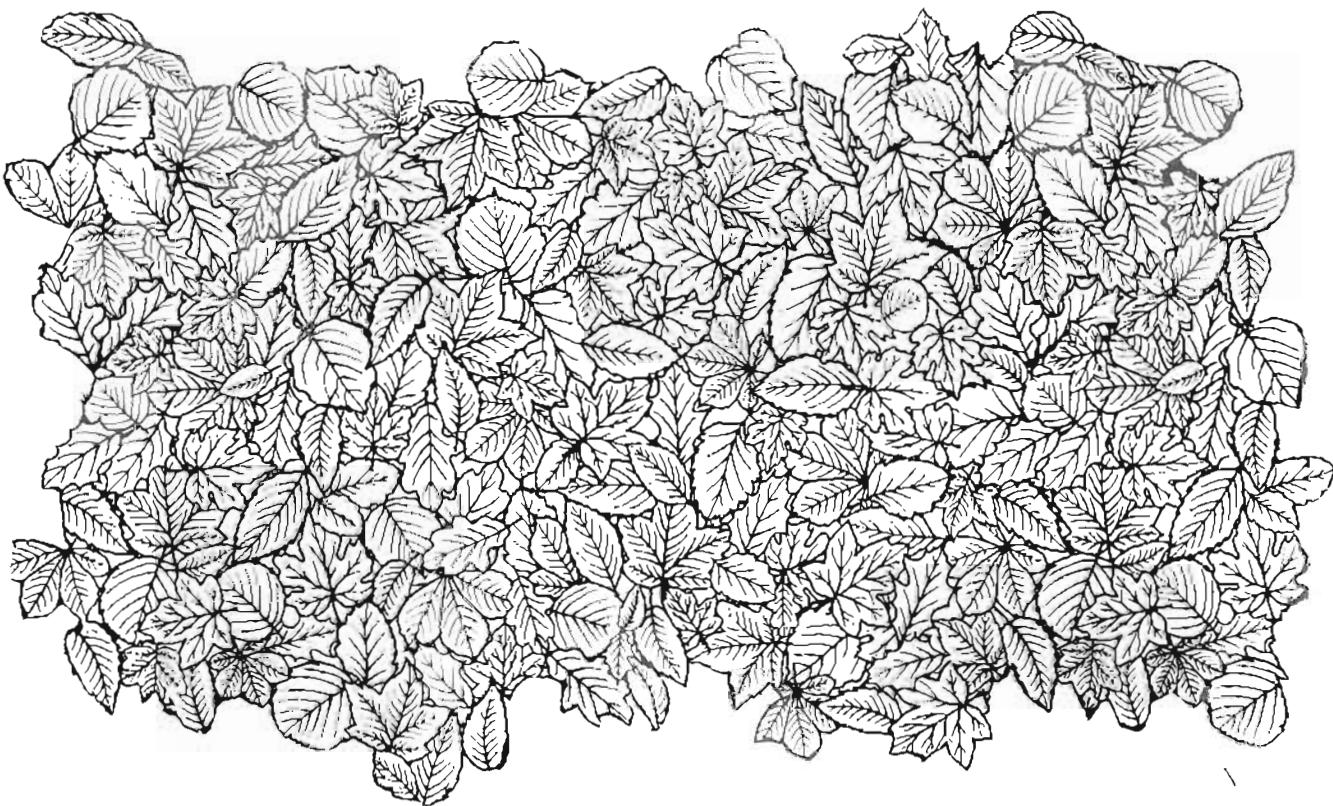

לאה נולדה בשומסק בשנת 1916, למדה בגיס
"תרבות" ובית ספר פולני אملכתי. היא
נישאה למליך אפרת מקרמניץ בשנת 1939.
עזבה את שומסק לפני כנסותם של הגermנים
ועד לשנת 1958agara בברית המועצות,
באותה השנה תזרה לפולין, ואחרי כמה
שנים הירה לארצות הברית.

נפטרה ב-80.11.7.

השאייה בעל, בת וஅח.

ת.ב.צ.ב.ת.

זִיְנִיה בָּרְמָן זַיְל

ז'יניה ברומניין מבית בת-אהרון ברמן גדלה ולמדה בעיר קרמניץ. כולם הכירו אותה בחורם בחורה טובה אמידה ועליזה.

עם פרוץ המלחמה עזבה את העיר יחד עם אחיה ובן-דודתה שניהם בני 15 שנה. היא טיפלה בהם ודאגה להם כל הזמן המלחמה, כמו אמא.

בזמן היוותה בגבירות המועצות היבירה את בעלה מרק, שם המתחנו ונולדה להם בתם ברכה. ב-1950 נפטר דרכו פולין ארצה. בעבודה משותפת הקימו בית ונולד להם הבן יעקב.

הבת נשואה ואם לשני ילדים, נכדים לzinija ומרק. לפני שלוש שנים חלה ממחלה קשה ועברה ניתוח ומאז סבלה עיגנוויים וכאבי חזה ונפטרת ב-21.5.1981. בת 62 הייתה במוותה.

יהיה זכרה ברורה

★ ★ ★ ★

אהרן ברמן, אביה של ז'יניה ויוסף זمبرג זיל היו תלוצי תעשיית=רטהייטים בקרמניץ. אהרן איש נדיב לב, בעל מרץ ויוזמה, היה עד לרעיון הציוני וביד נדיבת תමך בקרןנות הלאומיות. בכottage-החוות שלו קיבלו הכשרה לפני עלייתם ארצה במקצוע הנדרות חברי החלוץ ו"השומר הצעיר" ביניהם יונינה ברנסטליין ומנוס שלנו.

יהושע

אַבְרָהָם יִרְדָּנָק (שֵיכָמָן) ז"ל

ירדןסקי האט פארלאדס קרמניצ' אין 1919 צווזאמען מיט וויסבריגאן, ז. שביגידער אוון זי בריגידער הערליך. זי האבן זיך פריגויליק אנגאשלאסן אין די ריביתען פון די צ'יטוועיגיליק אפטערעפענדע בוחות פון דער רויטער ארמיי. דאס איז געווען אין דער ציינט, וווען די היינמאקייע באנדעס פון פעליוורען האבן פארפליגיט מיט א כוונאליע פון בלוט פיל הונדרטער יידישע ישובים אין אוקראינע.

פיל יידישע יונגעטליכע, סטודנטן אוון שילער, זענען פריגויליק צוועשטעבען צו די קעמפפונגדי רווייט=ארמייאישע אנטילוונגן מיטן צוועק זיך נוקם צו זיין אין די פעליווראווצעם אוון אין די פארשייעדענע באנדעס פון אלערליך בלוטיקע אטמאבען. דאס איז אויך געווען דער צוועק פון שיינע חברים, וווען זיין זענען צווגע טריינע צו זי ריביען פון דער רויטער ארמיי. זי האבן, צוגלייך מיט אלע יידישע קעמפער. אנטיליל גענומען אין די שווערע קאמפונג, וואז זענען אבגאגאן לאנגא חדשים. אוון האבן געהאלפן אויסרטאן די מערצערליך פאגראםשטיקעס.

אלע קרעמעניצער, וואס האבן אנטיליל גענומען אין די קאמפונג זענען פארבליבן אין רוסלאנד. אוון דארט זיך באזעט. נאר דער אנטשטייאונג פון מדינת-ישראל אית איבער זיין ברודער, א. קאופמן, האט ירדנסקי אבגעהויבן שריבין אפטע בריוו צו זיין ברודער, א. קאופמן, האט ירדנסקי אבגעהויבן שריבין אפטע בריוו צו זיין קרובים אין בויאנאס-איירעס, בריוו פול מיט המתלהבות אוון ליבע צו ישראל. איגנער פון די בריוו איז אריגנונגאָלן אין די הענט פון דער ק.ג.ב. אין רעדולטאָט דערפּון האט ער געמודט פארלאדזן זיין ארכיביטס פלאז. אוון צו 50 יאר זיך פארווואגדלען אין א שטנדיך פארצעטיקען פונסיאנעכ.

אין 1976 איז ער, צווזאמען מיט זיין פאמיליע, עולה געווען קיין ישראל, ווי ער האט געלעבט 5 גליקליכע יארן אין עפולה, בייז זיין טויט. פון עפולה פלאגט ער שיקן אפטע קראעספאנדענץיעס אין דער רוסישער צייטונג "נאשא סקראנא", וואס איגיט ארויס אין ישראל.

דעם 00.12.80 האט ער דערפילט א שטארקע שוואקקיט, אוון ער איז באלאד אנגענומען געוווארן איין עפולדער שפיטאל אויף אונטערזידיכונג. אופן דריינ אוננד פון זיין ווילן איין שפיטאל, האט ער, גיינבעדיק איין קארידאָר, זיך אונסגעאלטשעט אוון אראפאגעפאלן פון זיך טרעפ, וווע ער איז שטערבליך פארוזוונדעט געוווארן. ירדנסקי האט געלאָט נאך זיך א טאכטער (די פֿרּוֹזִי זַיְגְּנָעַ זַיְל אֵין גַּשְׁתָּרְבָּן צַוְּרִיק מִס אִינְיִקְטָּן מַאנְטָן) אוון צוועי דערוואָקסענע אִינְיִנְיָקָלָך.

זיין ברודער, וועלכער גיט זיך פֿיל אֶפְ צו דער קליטה (אַבְּסַאֲרְבְּצִיעַ), פון נײַע עולימ, זאגט אֶז די קליטה פון יַרְדְּנָסְקִין אֵין גַּעֲוָעָן אִין אִידְעָאַלְעָן קליטה. אוון אַשְׁדָּו וּוְאַס די עַנְדָּע אֵין גַּעֲוָעָן אַזְּרְוִינְדִּיקָע.

יהיה זכרו ברוך!

לזכרה של אמאלזכר ברוניה קרפל (ברשפ)

לכתוב דברי הספד על אמא שאידננה זה קשה. מה אם שעדין לא מלאה שנה לפוריידה.

אמא גילמה בדמותה את ארץ-ישראל היפה, ארץ-ישראל של החלוצים העוסקים בעבודה, בעלייה, נקליטה ובחינוך.

בראשית דרכה בארץ הייתה אמא שומרת יהודיה בגבורה זייד, היא עבדה בכוכרות, בחקלאות ובמה לא? העיקר לקיים מצוות עזות הארץ. היא העלה לארץ את סוביה אחותה וקלטה עולים - את אחיה אברהם ברשפ זיל, את אשתו ובנם הקטן.

בעבודתה כగננת חיינכה עשרה ילדים והעניקה להם חום ואהבה. מעל לכל הייתה אמא אשת שליבה פמוח לככל נזק ונוצר. ללא גבול ללא אותן עדות ליחומיים, לאלמנות, לחולמים ולנכדים, ותמיד ללא פרסום - בצדיעות האפיפינית לה.

לנו, הבנות, הנכדים והנכדיות, הקדישה את מלא החום והמסירות שבה והיתה בשבי לנו סמל האמהות וההקרבה. כל שהגענו אליו - בזכותו הגענו.

זכורה יהיה שתול לעד בלב משפחתה. מוקירה וידידה.

את גופתה הקדישה אמא למדע.

תמר ונייצה, בנוטיה

יהי זכרה ברור!

דְּבָרִים נְסֻכִּים

ביום א' בניסן תשמ"א אחרי מחלת קשה, נפטר אחינו היקר דב מנוסוביץ.

משחר געוריו התבלט דב בכשרונו למלאה שהיה מלאוה בחזרות יצירה.

בימי מלחמת העולם השנייה הצעיר כעובד מקצועי במחנה הבריטי בית-נאבללה והגיע עדרא מקצועית לפועלים שנקלטו אז בעורדה. באמצעות דלים הקים מפעל מתכת, שמננו התפרנסו בכבוד כמה וכמה משפחות.

בחייו היה איש צנוע, נחבא אל הכלים, חונן בפשטות ובישור אישי. את מלאכתו עשה באהבה ובמסירות. במוותו הניח אשה, בן רופא, בת ונכדים.

יהיה זכרו ברוך!

המשפחה

dag alayach reba hiteh gavot givat.
chala v'et hracha emgale etz.
legel alayim v'alayim hracha v'arayim,
ekam gavrik zayr etzot,
v'et zayr etzot v'et etzot.
et zayr etzot v'et etzot.

dag, dag arkla arug hah
etzot etzot etzot etzot etzot etzot.
etzot etzot etzot etzot etzot etzot.
et zayr etzot etzot etzot etzot etzot.
et zayr etzot etzot etzot etzot etzot.

חיבת (הארץ)

? צ ח ק א י ב צ ב ו ר ג ז י ל

(חמש שנים למותו)

בשחרור יצחק מברית-המועצות, שם עשה בימי מלחמתה-העולם השנייה, ננדד דרך פולין, אוסטריה וαιטליה והגיע בקשישים אדוליטים לארץ ב-1949. בארץ הכיר יצחק את נעמי, מעיררת שבמחוז וולין, חברת הקיבוץ המאוחד ומורה במקצועה. השנים התחתכו והקימו את ביתם בחיפה, שם עבד יצחק במוסדות ההסתדרות והיה מוכר כמורה לספרות ואנגלית. לימים להקה במחלה קשה שכאב עטה חמישה שנים. על אף יסורייו האדוליטים הצלית להחזיק מעמד בכורח רצונו ואהבת-החיים שלו, עד שהוזעיא נשמתו בחבונכה 26.12.76.

כאני מזכירה את שמו של בעלי היקר, ביצב הוא לעיני רוחי בקומתו הדזופה, שעופף מרץ והומור.acci נזכרתה במאנקינו השוניים על צדק ועל גושר, שהתבטאו עוד בהיותו בחוץ-לאرض בנכונותו להגן באגפו על יהודים מפני FAGIעות אנטישמיות. כשהכרתינו בארץ היה מוכן ודרוך תמיד לעזרה לדזות. כל מי שבא עמו במגע הילך שבוי אחר קסמו האיש. יפי-תארו, צניעותו, החן שקרן ממנעו, האינטיליגנציה שלו, טעמו הטוב, שיקפו את היופי הפנימי שלו. הוא אהב את הבריאות, אהב אמת ויזופי וסלד עמוקות מפני כל מעשה שלpletות ונבללה. המעשה והדיבור השלימו אצלו זה את זה.

הצורך הזה בשלמותו הוא שהנמה אותו להקדיש עצמו, בגוף ובנפש, לפעילות במוסדות שרגבים. לא היה אבוק למטסירותו בתקמידם שנטל על עצמו.

יחד עם רעייתו בעמי עשה יטיפות קלילות בפעילות ציבורית. כל שעשה למען הציבור, למען העם והחברה, בהתנדבות עשה. בדרכן זו המשיכן עד יומו האחרון. מותו של יצחק זיל היה אבדה קשה לא רק לאשתו בעמי, לאחים, לבני משפחתו ולידידיו הרבים, שרשו אותו בספר הזהב של הקרן-הקיים, אלא לבסוף הציבורى בישראל. נעלמה מחיי הציבור דמות מקורית וננדירה, שהתמזגו בה תרבות, במובנה הקלסי, עם השקפת-עולם יהודית ואוניברסלית; רגשות לצדק עם ההערצה ליזופי, תבורנה ואורך-רוח עם נכונותם להקרבה ללא אבוק למען הדזות. TABONATHO TABONATHO UND RAGUNAH.

בָּנוּ רַיִס (בָּעֶרֶל) שְׁטָרֶן זַיִל

בוריס (בערל) שטרן - אייננו. אך, אוליו לפחות, נלקח מאייתנו בוריס לבית שטרן זהלב ממאן להאמין. עוד לפני זמן לא רב היה בקיירבנזה, השתתף באורת פועל בכל האירועים באירגון, כשחיווך טוב נסורך תמיד על פניו.

הקטן בבני שטרן היה, משפחה ענפה בקרב יהודי קרמניצ'ז. הוא ברל, הנער הבלונדי וטווב הסבר, היה בחזקת נעים זמירות ישראל: מפליא היה לזרם ושימש כסוליסט במקהלה בית-הכנסת הגדול.

הוא הגיע לישראל עם משפחתו - אשה צעירה ושתי בנות קטנות - בשלהי 1957. עד מהרה הוא התעරה בארץ והיה לאחד מאייתנו. שניהם קשות עברו עליו בימי המלחמה - נדודים ברוחבי בריה'ם, בואכה פולין הנסוערת, הנשדדת והריקה מיהודים.

למשפחותו אבד בעל, אב, אח - ואין שייעור לגודל האבידה.

לי אבד רע בעורדים, שرك אחם בחמי אדם יכול למצוא כמותו.

על מות רعي, כאח לי, ברל לבית שטרן, נאבל קשות ואין לנו מנוח.

מרזכי אורת - יקר

מ. גולדנברג

אריה קוטלר ז"ל

(עشر שנים למותו)

עשרה שנים מלאו למותו של חברנו אריה (לייב) קוטלר. (עשרה שנים לפני מותה של רעיתו בריגינע) (ראה חוברת זי 7 "יקול יוצאי קרמניצי").

אריה הייתה בין מייסדי ארגוננו ובין הפעילים ביותר בו. במשך שנים רבות לפני התקרנותו לסמינר הקיבוצים, התקיימו ישיבות הוועד שלנו בbatis קפה או בbatisם של חבריינו. בתחילת אצל יעקב שפיר זיל ואחר בר אצל ריבקה ברנסטינן זיל. רבבות מהшибות האלה וסתם פגישות קצרות של חברים מאיתנו התקיימו בביתם של אריה ובריגינה, במרכז תל-אביב.

דירתם כללת רק חדר אחד עם מטבח ושרותים משומפים, כפי שהיא נהוג מאוד בשנים ההן. החדר היחיד הזה בו גרו הם ובונם הקטן, שימש גם כסדנא.

אריה הייתה חייט מעולה ולקוחות רבים צבאו על פתחו. אבל מסירותו לארגון ולאנשי קרמניצי, מהם עולים חדשים שזקוקים היו להמלצמו ולטיפולו, הגיעה עד כדי כך, שהיא הייתה לעיתים קרובות עוזבת את עבודתו ואת לקוחותיו באמצע היום, בכספי לטפל בענייניהם של אנשינו וסידורי הארגון. בריגינה הייתה שותפה לפעילויות הזאת, ובהעדרו של אריה, הייתה מ娥ישה כיבור נאה לחברינו המחכים לשובו.

בדירה הזאת הם גרו הרבה שנים, בהיותם קשורים ל��וחותיהם, ורק שלוש שנים לפני מותו של אריה עברו לדירותם המרwoות בצפון תל-אביב.

בדירתם הישנה גדל לעינינו בנים גדעון שהוא עכשו מנהל החברה לבניהול של דיזנגוף סנטר בעיימ.

את העדרו של אריה מרגשים אנו עד היום הזה.

בחוברת ה-7, מישנת 1970 עמי 21 עמדנו בהרחבה על אישיותו ועל פעילותו הענפה אצלנו ובארגון בעלי המלאכה בתל-אביב.

יהיה זכרו שמור אצלנו

J.Golberg

S . P.

Burmistrz miasta Krzemieńca Jan Beaupré

Gdy oczyma mej duszy wracam 45 lat wstecz do drogiego nam Krzemieńca widzę przed sobą szlachetną postać naszego burmistrza św.pamięci Jana Beaupre, widzę GO jadącego do pracy do magistratu, bryczką ze straży ogniowej , zaprągnietą w dwa kare koni ze stangretą na przednim siedzeniu.

Widzę Jego twarz dobrą i uśmiechem na ustach odpowiadającą na ukłony spotykanych mieszkańców.

Nazywaliśmy Jego "naszym" burmistrzem , to słowo "nasze" miało w stosunku do burmistrza Jana Beaupre, o wiele głębsze znaczenie bo był On "swojskim człowiekiem" nie "unosił" się i miał wspólny język i to same podejście do inteligencji naszego miasta jak również dla szerokich warstw rzemieślników i kupiectwa.

Był człowiekiem prawym i uczciwym i traktował sprawiedliwie każdego z obywateli naszego miasta bez różnicy wyznania i narodowości.

warto podkreślić Jego bliską współpracę z radnymi żydowskimi z Brodskim, Gersztejnem, Arzemienieckim, Ringierutem, adw.Landesbergiem oraz z inżynierami elektrowni miejskiej- Łysym i Dawidem Kacem z którymi był nawet bardzo zaprzyjaźniony.

Był On znakomitym gospodarzem , budował szkoły, sierocince brukował drogi, rozszerzył chodniki, dbał o rozwój szpitalnictwa i o potrzebach sanitarnych naszego miasta .

Z wielką czcią i szacunkiem odnosili się społeczeństwo żydowskie do "naszego burmistrza w myśl starego polskiego hasła

" każdy kto szlachetny - nie jest nam obojętny"

Niech mu ziemia lekka będzie - Sit terra levis

Żonie Pana Burmistrza , córce , oraz pozostałą rodzinie składamy tą drogą nasze kondolencje, oraz wyrazy głębokiego współczucia z powodu utraty , męża , ujca , Dziadka .

Ziomkowstwo Krzemieńczan w Izraelu .

S. t P.

JAN BEAUPRÉ

potomek rodziny powstańców, prawy i pełen dobroci człowiek, znakomity gospodarz-burmistrz ukochanego Krzemieńca w latach 1922-1939, więzień sowiecki, odznaczony Srebrnym i Złotym Krzyżem Zasługi, honorowy kawaler Znaku Pułkowego, zmarł w 94 roku życia 8 listopada 1978 w Anglii.

Mszka św. będzie odprawiona w sobotę 25 listopada o godz. 10.30 w Little Brompton Oratory.

Z głębokim żalem żegnają

KRZEMIĘCZANIE

KOŁO 12 PULKU UŁANÓW PODOLSKICH

Zamiast kwiatów prosimy ofiary składać na Dom Spokonej
Starości, Laxton Hall, Corby, Northants.

3163

1. להנהלת סמינר הקיבוצים, מאמץ קהילת קרמניץ, במלאת 40 שנה לקיומו המבורר.
מי יתן ויזכה הסמינר ליוובלות רבים נוספים!
2. לשנה רוכל במלאת לה 90 שנה
לי יצחק רוכל במלאת לו 85 שנה.
למשה רוכל במלאת לו 80 שנה
ליוסף אבידר (רוכל) במלאת לו 75 שנה.
3. לפליציה ושלמה סקולסקי להולדת הנכדיה הראשונה, אפרהム,
gebתיהם עדיך ובעה ישראל גלעד.
4. לאליקל (אגניה) וקמן לנשואי נכדתה דבורה עם דני סיינגר,
לבתה מרגלית ובעה, דוד צביבל, הורי הכללה.
5. לקלה וחיים טיטישר לנשואי בתם רחל - טמעע, עם ישראל - שלמה.
6. לפנינה וערגא איש - טוב להולדת הנכדיה עירית,
מחבת אורה ויורם סופרין.
7. לשפה והרצל וישנווב (קיבוץ שריד) לנשואי בתם רותי עם אורי עלימה
(קיבוץ בית-גিיר).
8. לי יצחק גולדברג להולדת הנכין החשיעי מהנכדה רחל ובעה - עמי שמואלי.
9. למייכאל קינצזיגור לנשואי בנו דוד עם בחיל רחל
10. לטניה ומוניה שטרן - להולדת הנכד מבנם דני.

11. לבלה בריטשטיין (זיגר) להולדת הנכדה מבתם בתייה.
12. לייעקב קרמאניצקי לנשואי בתו.
13. לחדסח רובין להענחת חפרט חטפרותי עיש פיבמן - מטעם אגדות חלופריות תאיידישאי.
14. לחוליו קאופמן (שייכמן) וריעיתו להענחת תעודות הוקהה מטעם משרד החקלאות על מסירוחם בעבודתם חתחנגבוותית להקלת קליטתם של עולים חדשים.
15. לבלה מנדלבלט, אלמנת אהרן (מרניה), להולדת הנכד ניב מבחנה שושנה ואילן אורוון.
16. לשлом מורדיש ומשפחתו בקיבוץ אפק - לנשואי בתו אריאלה עם דובי בנקיר, בנו של שלמה בנקיר מקיבוץ אבטה (חוונה בין קרמאנצאים).
17. ארגון יוצאי קרמניץ ושותפה מבורך את מושב חירות לרגל חג-היוון שלו ומחל לו היישגים נוספים בכל שטחי חייהם.
אננו אאים על כך, שבן-עירנו תיקר ותמסור, אברחות חסיד צייל וריעיתו עטיה, תיבදל לחיים, היו בין מייסדי של המושב הדזה ותרמו רבות לפיתוחו ולשיגשוו הכלכלי והחברתי.
18. לטובה וייעקב אפשטיין להולדת הנכד, אריה, על שם אחיו שניספה בשואה קרמינצ.
19. למנוס גולדנברג בהגיעו לאבوروות.
20. לשפה ולהרצל ויישנווב (קיבוץ שריד) להולדת הנכד, עוז, מבתם רותי ואורי עלימה (קיבוץ בית-גינר).

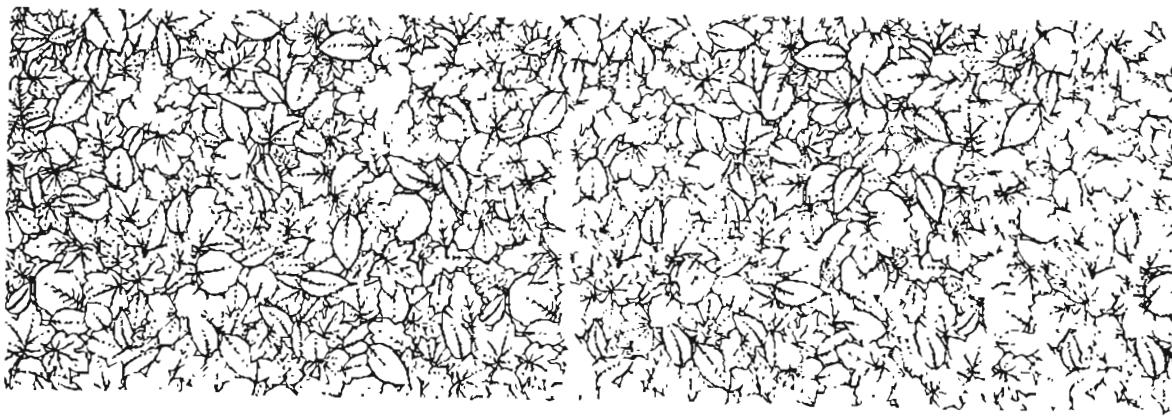

מיר ארגענטיבער קראמעניצער לאנדסלייט פארוין

האָבָן דעם כבּוד צו באָגְרִיכַן אָרְנוֹדְזֶעֶר לֵיבְן אָוּן חַשּׁוּבָן לאָנְצְסְמָאן מַאנְסָס אַלְדוֹבְּבָּרָג
 צו זַיִן וּוּעָדוֹ אַ בּוֹ-שְׂמוֹנִים עַד מָהָה וּשְׁרִים. מִיר פִּיגְיעָרוֹן דַּי דָּזִיקָעַ דָּאָטוּ מִיט אֲרוֹוִים
 פְּרִידְז וּוּילְזַיְר וּוּיְסַן זַיִינָעַ מַעֲשִׂים טּוּבִים לְטוּבָת דעם קְרָאָמְעָנִיצָעַ לְיַלְלַּת פָּרִיְין אָוּן
 מדִינָּה יִשְׂרָאֵל. מִיקָּאוֹן זַאֲגָן מִיט זִיכְּרָעָרְקִיטַּס אַז אַ הַלְּפָטַּפְתַּן זַיִן שֻׁפְעָרִישַׁ לְעַבְנַה הַעַט עַר
 גַּעֲוִוִּידְמַעַט פָּאוֹ דעם זְכָר קְרָאָמְעָנִיצָעַ. אָוִיףַּ דעם זַאֲגָן עֲדוֹת דַּי הַוְּנָדְעָרְטָעָר בְּרִיוֹו וּוּאָס מִיר
 האָבָן פָּוֹן אִים באָקוּמָעַן אִין מְשָׁךְ פָּוֹן דַּי אָפְגָּעָלָאָפְעָנָעַ העַכְעָר דְּרִיְיַה צַעְנְדְּלִיךְ יַאֲרַ; דָּעַר
 "פְּנַקְסַ קְרָמְנִיצָעַ" וּוּאָס אִיז דְּעַרְשִׁיבָּעַן אִין יִשְׂרָאֵל; דַּי לְעוּוּנִיזָּאָן בִּיבְּלִיאָטָעָק אָוּן דַּי 18
 הַעֲפָטָן "יַקְ. יַקְ. קַ." דָּאָס דַּעֲנָעַן וּוּיְרָדְקָעַ עֲדוֹת פָּוֹן מַאנְסָס אַלְדוֹבְּבָּרָגִיס שֻׁפְעָרִישְׁקִיטַּס.
 צו זַיִינָעַ 08 פְּרִילִינָגָס וּוּינְטְשָׁן מִיר אִים, צַוְּזָאמָעַן מִיט זַיִן גַּעֲטְרִיְיַעַר אָוּן חַשּׁוּבָר
 פְּרוֹיַהַן, אַרְיָכָות יִמְים וּשְׁנִים מִיט אָסָךְ גַּעֲזָונַט.

פָּאָר דָּעַר פָּאָרְוּוֹאַלְטוֹנָג אָוּן פְּרִוְיִיעַן קָאַמִּיסִּיעַ.

$\xrightarrow{\text{מְרַדְכִּי כָּז}}$
 (סְעַקְרָעַטָּאָר)

ת ב ח ו מ י מ

רבקה מוצין (חיפה) השaira בת ובן ואח אחים דוד בארגנטינה.

שמעאל מוצין השair בת ובן

שמעון סטולר (חיפה) השair אשה, בן ושבוי אחים

אליעזר אליזמן (עפולה) השair אשה ושתי בנות על אליעזר אליזמן ומקוםו בתנועת הנזער הציוני בקרמניץ וכן חלקו בחיבי החברה בעפולה משנותיה הראשונות בחורבה הבאה.

ברוך קליגמן (שיקAGO) השair את אשתו שני בניים ונכדים.

לוטקה אוטיקער, אשתו של ישראל אוטיקאר זיל השaira בן בקיבוץ בענ.

גרשון שקורניך (ניו-יורק) השair אשה באրהיב ואחות צירנה מילגורום בחיפה.

חייקה זיגאגר (בוז) חיפה השaira את בעלה מאיר, שני בניים בת ונכדים.

רחל מרשק (גוטמן) אשתו של בני מרשק זיל השaira אחראית שתי בנות, בן נכדים ואת האחים ליב ו אברהם.

מרים (מניה) אבירות-ביברמן, היא נפטרת תדשים אחדים אחרי מות בעלה אברהם זיל. מרים השaira אחראית בת, נסדה, נסך ונני מהנכדים.

סימה ירzon (קרמנצ'ו-אסקין) בקיבוץ עין-השופט השaira את בעלה, בת, בן ושלושה נכדים. בת 68 הייתה במוותה.

בסיוף ינוואר השנה נפטרה, אחראי מחלתה ממושכת חנה (חנוליה) אלמנת ג. שאפיר זיל. היא השaira אחראית בת, נסדה ונסך, נינה ובן מהנכדה ונינים, תאומות, מהנכדים.

ב- 1.8.27 נפטרת דוזיה פדרמן בתו של רוביינפלין מקרמניץ.

בפי' ז בשבע, תשי"א 1981 נפטר ישעיהו פישמן, מהפרבר הדובנאי.

*****

*****

***

Ա Կ Լ Ը Ա

ԱՎԵԼԻ ՄԵԳԱԼՈ ՀՕ ՄԼԵԼՈ ԳԼԸԸ՝ ԼԽԵԼ ԾՈՂՋ ԽԼՈ ԸԼԵԼԻ ՄԵԽՈ.
ԱԹԵՍԻ ՇԵՇ-ՀԵԼԸ ԱՎԵԼԸ ԻՆԿ ԱԼԵՎՃՈ ՇԼ ԱՊԱԼ ԱԲՆ ԱՎԵՎՃՈ ԿՎՈԼ ՀԵԼ Խ
ՀՎԻՃԵ ՇԽ ԱՊԱ.՝ ՀԿ ԽԵ ԱԽԵԸԼ ԱՎԼԻԿ ԸԼԵԽԱՄ՝ ՀՔՔԼԵԼ՝ ԼՂՆ ԸԽԱՎԵԼ
ԾԱՅ ԱՎԵԼԻ ԱՎԱ ՀԼԻԸ ԼԵԱԽՆ ՇԵԼ ԱՎԼԵՃ՝ ՏԳԴԵ ՄԽՆ ԽԵԼ ՀԵԼ ԾԿ ԽԳԱԼԻՆ ԱՅԵՒ
ԱՎԱ ՄԵԳԱԼՈ ԱԿ ՇՇԸ ՀԵԼԸ ԻՆԿ ԱՎԼԵՃՈ ԾԽ՝ ԱՎԱՍ ԾԼՎՆ ԱՎԵՎՃՈ. ԸՎՃԼ ԽՀԵԼ

*****

ՀԱՅ ԻԸԸ ԱԼ ՇԵՇ-ՀԵԼԸ ԱՎԵԼԸ ԱՎԼԻԸ ԾԽ՝ ՇԼԼ,

ԱԽ ՄԱԽԼ ԽՈԼ Խ ԽԱՎԸ՝ ԾՎ'ՐԵԸ ՇԵԸ ԼԵԸԸԸԸ՝
ԾՎԸ ՐԵՄ ՀՈԼ ՇՎԵԼ ԵԳԱԼ ԱԽԱ ԼԵԸԸ ԻՆԿ ԽԽԵԼ ԸՎԵՃԼ ԳՎԵԼԼԱ ԸՎԵԼԻ ԲԻՆ.

ԼԽ ԱԿԽԵԼԸՆԿԱՆԳԱ ԱՅ ԼԱՎԱՋԵԸ ՇԼՎՆ ՀԽԼԵՎԵԼ ԾԽ՝
ԾԵԽՆԵԽԭ-ԽՀԵԸ ԵԳԱԼ ԱՎԱԿԱ ԱԽԽԱ ՍԵԸԸ ՑԵԿԼ՝ ԱՎԸ ԻՆԿ ԱՎԵՎ
ԻՎԸԸ.՝

ԽԵՎԵԸ ՇԼԸԸ ՋԱԼ՝ ՇԼԸԸ ՄԱԽԼ ԽՈԼ Խ ԽԱՎԸ՝ ԱՎԸ ԾԵԽՆ ՇԱԽՆ՝ Խ ԽՈԼ ԱՎԵԸ
Շ-Լ, ԾԽԵԼ + ԶՑ. 4.06 ԱՎ ԾԱԽ-ԾԱԼ ԽՈԼ ԱՎԿԱ ՋԱԼ ԽԵԿ ԱՎԸ՝ ԱՎԸ ՑԵԿԼ ՇԼՎՆ

ԱՎԵԼԻ ԱՅՆՎԵՐ ԱՎԱՎՈՒ ՄԽԵԸ-ԾԽՆ ԾՎ ՄՎԼԱԸԸ՝ ՇԼՎՆ ԱՎԵԸ ՀԽԱ ԼԵՎԱՋԵԼ.
ԼՎԵՆ ԼԵՐԱՋԵԼ (ԱՎԵՆ ՑԵԼԱԼ) ՇԼՎՆ ԱՎՆԱԼ ԱՎ ԱՎԱ ՑԵԿԸ՝ ԱԲԳ ՇԱԼՎՆ ԾԽՆ

ՀԽԱ ԽԵՎԸ) ՋԱԼ ՇԵԼ ԱԿ ՄԽԻԸ ՀՐԱՎՈՒ (ԱՎԸ) ՋԱԼ ՄԱԽԼ ԽՈԼ Խ ԽԱՎԸ.

ԱԽԸ ԾԱՎԱԸ ՇՎԵԼԸ ԱԿ ԱԽԸ ՀՈԼ ՀՈԼ Տ ԱՎԵԸ ԱՎԼԵԼԸ ԱԿ ԱԽԸ.
ԱՎԸ ԾԱՎԱԸ ԽԿԱԽ ՄԱԽԼ ԽՈԼ ԽԸԸ ԼԱՎԸ ՀՎԼԻՆ ՎՃԸԸ՝ ԽԿԱԽ ԾՎԸԸ ԾՎՎԵԼԽԽՆ
ՇԼԸԸ ՕՑԵԼ՝ ԾՎԸԸ ԽԿԱԽ ԼԵՎԸ՝ ԾՎԸ ԱԿ ԱԲԸ ԼԵՎԸ՝ ԱՎԵՆ ՑԵԼԱԼ՝ ՇԼ ՏԵ ԱԸ

די פארוואלטונגה און פרויין קאמיסיע באגריטט הארציק די אקטיווע פארוואלטונגה
מייטאלידער חנה און חימס פיעער.

זו די פיעירונגאגן פון זיינער טיעער און ליבע אייניקלער משה-אברהם (אלפרעדא)
זו זיין בר מצווה און פיעיגע (פעליסא) צו איר 15-16 געבורגסטאג. מיר באגריסן
אויך די עלטערן מאנאלא און פופי פיעער.

דעת אלע אסך נחת אין זיין

*

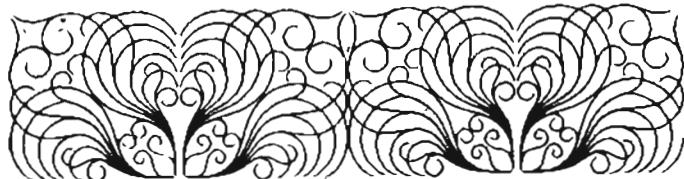
די פארוואלטונגה און פרויין קאמיסיע באגריטט הארציק די פארוואלטונgas מייטאלידער
אסתר און יצחק שפֿאָק און זיינער טאכטער שׁוֹשָׁנָה צו דער חתונה פון זיינער אייניקל און
טאכטער דִּבּוֹרָה מיטן ה. בערנארדא ס. כייז. ווינטשן אויך אסך נחתו

*

די פארוואלטונגה און פרויין קאמיסיע באגריטט הארציק די פארוואלטונgas מייטאלידער
נוטע און חייקע קיפערמאן צום געבורט פון זיינער אייניקל מיר באגריסן אויך די עלטערן
גענייע און פֿעֶבְּלִיָּע. מיר ווינטשן זיין אסך נחת און פרידיז!

*

די פארו. און פרויינט קאמיטיש באגראיסן הארציק מאבי און בערנארדא דארפמן (פארו מיטלאיגידער) צומ געבורט פון זיינער ניי אייניגקל مارטין זעט אין אים אסֶר נתת. די עלטערנו עווא און כארחע וויבנטשן מיר א גריינגע דערציזונג.

תִּקְוָן

אונ העפט "יקול יוצאי קראמעניצי" 21 איז געשען א פארדרוסטיליכער טוות. אוף זיינט 56 אונגעדרן קעפל "אויסטרוקן פון צער".

דארף זיין: "די פארוואלטונג פון קראמעניצער ל.ל. פאראיין און אומלאנד-דרוקט אויס דער לאנדסמאנקע להה שפיגל, ווי אוין די קינדער און זוֹן אפרים, שביר חייקע, איידעם ראובן און איינעקלער דעם טיפטן מיטאגפיל צומ פארלווט פון זיינער פאטער, מאן שווער און זיידע אברהם, זיינט באheit פון צער."

טעות 2

אויף זיינט 56 "אייבערגעגעבן דורך חיים פינייר 50 דאלַי, דארף זיין פון אסֶר שער און נישט ריזיל שער.

ואיתבנו השליחה. די רעדאקסווע.

מ. בז

לייל פאריני פון קראמעבייך אין בוונאס איירעס

נוקראלאגן

שרה פישמאן עייה

אונדזער טיפסטען טרויער מיטגעפיל אונדזער לאנדסמאן
ישעהו פישמאן און קינדער יצחק און פעניך, שניר אסתה ברודער ברוטע, שווועסטער ליפשע
זיעידעל צום פערלוסט פון זיינער פרוי, מוטער, שווועסטער און שווייגער שרה עייה.

ז'יינט אלע באהייט פון צערו

*

אונדזער טיפסטען טרויער מיטגעפיל די פארוואלטונג מיטאלידיינער
ישראל און ראקעל לייבעל

צום פערלוסט פון איר שווועסטער עווא און שוויאגער טאלאמאן עייה. ז'יינט באהייט
 פון צערו

*

אונדזער טיפסטען טרויער מיטגעפיל דער לאנדסמאנקע ביליקע סעגאל צום פערלוסט פון
 איר ליבן מאן אלטער עייה.

ז'יינט באהייט פון צערו

*

ברוך זיינטלאנד עייה

אונדזער טיפסטען טרויער מיטגעפיל דער לאנדסמאנקע חאנצע, דזון הערש און טאכטער
אייטע (ניאטא). צו פערלוסט פון זיינער ליבן מאן, פאטער און זיינע.

*

יחזקאל ארבער עייה

און מאנאט נאוועמבער פאריקעס יאר איז דורך א פאטאלן אקציידענט, אוועקאגעריסטען
 געווארן פון לעבן יחזקאל ארבער, דער מאן פון אונדזער לאנדסמאנקע. פאוורו.
 מיטאלידיינרין פאני רעדזיניך. ז. ארבער איז געווען א אפנעםער פון דער יידישע
 קולטור. אומעטום אף אלע קולטור אונטענומונגען האט מען באגעהנט ז. ארבער איז
 באגלייטונג פון פאנין. ער האט אויר שטענדיך בייגעטראגן מאטעריעל פאר אסך
 אנייציאטיוועס פון די קולטור איבטיטיציעס. צו לעצעט יארן איז ג. געווען איז
 אקטיווער שטיצער און מיטארבייטער פון קראמעבייך צער פאריני.

הערע זיין אנדענקו

INLA NCL N ALLEODA YRGLEKL.

ԽԵԼ ՏՀԱ ԹՋ-ԾԻՇ ԼԼՈՎ ԱՆՁ ՍԿԱ ԽԵԾԵՂԱԿԽՈՅ ԽԵԼ ԽԵԼ ՎՐԱՂԱՋԱԽՅԱՀԵՐ ԽԵԾԵՂ
ԽԵԾԼԻ ՎՐԱՂԱՀ ՑԽԼԼԻԿԴԱԾԵՎ ԱՆԴՎՀԵԼԽՈՅ ԽԵԼ ԳԼԼ ԼԽ ՎՐԵԺԱ ԱՊՄԱՆ ԽԵԼԱ.
ԱՅ ԽԵԾԼԻ ԽԵԼ ԽԵԼ ԼԼԵԶՈՅ ԽԵԼ ԱԼԿՈ ԼԵԼ ԽԵԼ ԽԵԼ ԼԽ ԱՌՈ ԱԼԵԼԽՈՅ ԳԼԼ ԱԵՎՄ.
ԽԵԼ ԼԽ ՇԽԱՌ ԳԼԼ ԼԽ ՎՐԱՂԱՋԱԾԵՎ ԼԽ ԳԼԼԵՐ ՋԿԱԾՈՅ ԽԵԼ ԽԵԼ ԿԽԵԼՋԵՐ ԼԼՈՎ

ԱՆՁ ԽԵԼԻՔՆ ՀՈՎ ՑՆԼՆԵԼ ՊԱՀԱԾ ԽԵԼ ԽԵԼՈՒ ԱՆՀԱ ԱԼԻՆ.

ԽԵԼ ԽԵՐ ԽԵՏԿԱԿԱԿԵՐ ՄԵԼՔՆ ԽԼ ԽԵՐԵՎԱԼ. ԱԾ ԼՀ ՏԱԾԻ ԲԼ ԱՀԱՐԻ ՀՈՒ
ՀԼ ՍԽ ԽԵՏԿԱԿԱՆԻ ԽԼ ԱԾՈ ԱԼԼՔՆ ԽԸ ՎԿԱՀԵՐ ՀԵՏԿԵԴԵԿԱԿԱՆԻ ԱԾԻ ԼՀ

ԱՐԵՎԻ ԽԼ ԽԼԵՎՈՅ ԽԼԵՎՈՅ ՕՎԵ ՄԱ ՀՀ ԽԼԵՎՈՅ ԵԽԼԵՎՈՅ ԽԼԵՎՈՅ.

ԱԼԵԼԻԿԱ ԿԱԼԵԱ ԽԱՎԵԱ. ՀԵ ԽԵԼ ԼԵԼԻԿԱ ԽԳԱԼԸԼԱ ԿՈՒԽՆԻ ԽԵԲ ԽԵԼ ԽԱՎԵԱՀԵՆԻԿԱ
ՍԱ ԼԵԼ ԿԱԼԽԱ. Խ ՀԵ ԼԵԼԸԼԱ ԽԼԵԼ ԿՐԻԵԱ. ՀԵԼԻԿԱ ԽԵԱ. ԻԿԵԱ Հ ՍԱԳՃԵԼԵԿԱ
ԽԼԵԼ ԱՅԾ Զ ԱԿԵԽՈԼ ԽԵԼ ՀԵԼ ԵԼԵՔԸ ԽԳԱԼԸԼԱ ԿՈՒԽՆԻ ԽԵԲ Հ ԱԼԼԱԿԱ ՄԼՔԵԱ. ՀՕ

511 861-4444 X60 1118X GLR1, LKA0.

ԵՆԼԵՆԵԼ ԱԼ ԼՀ ՑԼԿԱՐ ՀԼԼ ԱԼ ԽՀ ԻՆԸ ՎԱԼԼԱ ԽՎԱԾԵԼ ԱԼ ՊԱՆԱԼ ՄԱՆԱԼ
ԼՀ ՑԽԼԼՆՑԱՐԵ ԱԼ ԽԼԵԼԻԿ ԵՆԼԽՀ ՍԱ ԽՀ Ո ԼՀԼԿՎԸ ՀԱ ԵՆԼԱԾԵԼ ՏԻ ԱԼՀԱԾ

ԱՐԵ ԽՀԻ ԿԱԼԼԱԿ ԽԼ . ԽԳՔԷԿ ՈՀԼ ԳԽԼ ԸՀ ԼԵԳՇԼ Խ ԱԼ ՀԱՅԾ ԱՐԵՋ ԿԱԼԵՄ ԱԼԿԱՅԵՐԼ ԿՈՒ
ԳԽԼ ԱԽԵԼ ԵՎԼԱՖԵԼ ԽԽԾ Խ ԿԱԼԵԾ ԼԽ Կ ԸԼԼԱԲ ԽՎ ԼԵՎԵԼ ԽՎ ԼԵՎԵԼ ԽՎ ՆԵ ԵՎԼԱԲԵԼ . ԼԵՎ

ՀԿԵԼՈՎԵԾ ՕՒ-Ը ԵՐԱԽ. Ի ՍԱ ՀՅՈՒՆԵՐ Ի Ա ՋԻԾ Ը ԻՆԳԻ ԸՆԹԱ ԵԲԻ Լ ՀԿԵԼՄ. ԱՆ ՀԽ-ՀԽԵԼ ԱԼԼ ՄԱԾԱ Ը ՀԽ. Ի ԵԿԵՐ ՀԿԵԼԸ Խ Ո ՋԼ ԻՆ ԻՆ ՀԿԵՐ ՄԱԳԱՆ. ԻՆԳ ԸՆԹԱ ԵԿԵՐ Խ Ա ՄԱԽ ԵԿԵԼԸ Լ ՋԼ ՋԼ ԵԱԿ. Խ Ա ԻՆ, Լ Հ Խ ԵԿԵՐ Լ Խ Ա Կ ԵՐ Խ Ա Կ ԵՐ ԵԿԵՐԸ. ԵԽ Լ Լ Խ ԵԿԵՐԸ Ա Կ ԵՐ ԵԿԵՐԸ Խ Ա Կ ԵՐ ԵԿԵՐԸ. Ա Կ ԵՐ ԵԿԵՐԸ Խ Ա Կ ԵՐ ԵԿԵՐԸ Խ Ա Կ ԵՐ ԵԿԵՐԸ. ԵԿԵՐԸ Խ Ա Կ ԵՐ ԵԿԵՐԸ Խ Ա Կ ԵՐ ԵԿԵՐԸ.

Digitized by srujanika@gmail.com

ՀԵՂԻ ՇԽԱԾՈ ՑԼ ՏՎԱՒ

LLCDA XLQD XLL DQGQAL ALLXKL UGAYKRGH LKL GXLL. UGAYKGLKLL GXE, LKIEQ

Ե ՏԽԼԻ. ԽԼ ԵԼԼՎԱՆ ՄԽԱԳԻԿ ԵԼ ԵԽ ՀՈՒ ՏԽԼՎԱՆ ԵԼ ՄԽԱԳԻԿ.

דער וועך פון זיאירגון יוצאי קרמניץ ביישראלי שליטט זיך אונז צו די ווארעמע אונז אויפרכטיקע ווערטער פון אונדזער געטרייינען חבר מרדכי צץ, אונז טילין מיט אונדזער לאנדסלייט אין בויאינאס-איירעם אונז מיט חנהן אונז איר משפה דעם טיפן טרויער נאר דעם חושאן נפטר.

מהיה נשמה צורורה לצורך החימין

כימע (פאכער) פיעער עי"ה

(סון קראמעניז)

משפה. גוטע פרידך און לאנדסלייט דריין אריס וווער טיפסן מיטגעטיל דער אין טריינער געליכענער פורי חנהן, דין ערקי און מאנאל. שיר פומי און מארי. איניקלען. און ריגאנצע משפה. צום פאלוסט פון וווער ליכן אומטאונגסעלען מאן, פאטער, שעוז. וידע און מהוון כימע עי"ה, און ווינטשן זיך צו געפינען אטריסט אין זיער געצלשאפטלעכער ארכעט און מער נישט וויסן פון קיין צער.

טעו נסיע און פור	מלין און ניטל פאלטנירען	חוין מודכי און ציטט צי'ץ
משה ווישטער און פור	יענטע ברוחשעך	וואפלול און בואכיע אקס
חימס סטומיך	משה און פודס פאך	נטע און היינקן קיפשמאן
צץ בראונשטיין (ישראל)	וואוין און פוטאנן	אברטס און פרידע טרייס
טאנטס אונלעבערגן (ישראל)	ישעה פשפאן	צי'ול און אסור שפאנק
יעחק אסאוסקי	בילעט טפאנל	טפה און שעוי לייכמן
אטור פידאנן	איסאק און אדרלאט פעלמאן	ישראל און דוקעל ליכטל
אטאלא און פאלסא קילעטלשטיין	חרם און זשה זדעל	גיטל אקסקוויזט
וואגער אספרטמן	פעלאס און קארלטאמן	חיים און פינע דטל
יזידצן. רג. צי'	יעיז זון פאל	אטור שער און קיסטר
אין צאמלעט	שטמאל מלאך	כתרודא און מאיע דארטמאן ציטט שנידיש
	סוליאוטקי און קיטיש	

"DI PRESSE" — Sábado, 20 de Marzo de 1982

בָּרוּךְ זִיכְּרָעַר עֵיתָה

דער זון פון מענדל מלמד. נפטר געוווארן

דען 11 טן אוגוסט 1980. ער איז

געוווען א ליבעלעכער מעבש און זיינער

און ארנטעלעכער לאנדסמאן. א באוועסט-

זיניקער געצלשאפטלעכער קולטור טווער.

די לעצעט יארן זיך דערנענערט צום

קורעמעניצער ליל פארהיין און געוווען

א שטיינער און א געטרייינער שטענדייקער

ליינבער פון אונדזערע העפטע:

"יקול יוצאי קרמניצי".

ער לאזען אייבער איין טרויער זיינן פרווי חאנצע אקסטיין (ישראל חזנייס טאכטער).
א זון און א טאכטער, איניקלען און א פארצזוויגאטע משפה

ירושע גולברגשפונדונגאגן פון אויסלאנד פאר ספוציילע צוועגן

100	доллер	דוד רפפורט לשם הנצחת משפחתו שנספה בשואה, בספר זיכור	7.3.81
100	"	מ' יצחק וווקמן מעORTH-חטיטם לניצבים לפשת	22.3.81
50	"	נמקבל מדוד רפפורט בשם קבוצת אנשי קרמניץ עבור נקראולוג לזכרו של יצחק זוקמן זיל	3.5.81
100	"	מ. חייט טיביטשער ואשתו בזמן קבלת-פניות עבורם, לשם ההנצחה ביזכורה-בונן את הוריו ומשפחתו שנספה בשואה	28.6.81
<hr/>		בסה"כ	<hr/>
40	доллер	אבי מרגלית צביבל, לזכרו של אביה יצחק וקמן זיל.	12.7.81
<hr/>		<hr/>	<hr/>
390			

שפונדונגאגן פון אויסלאנד פאר אוונזער
ארגון און פאר יקול יוצאי קרמניץ ושותמסקי

100	доллер	יצחק וווקמן אמריקא	28.9.80
25	"	פרווי מינה און ברנארד רוזנבליט	21.10.80
100	"	ליואון גורנדאר קנאנדא	26.11.80
20	"	פרווי טוביה און שם קפלן ביי דיזער וויזיט אין ישראל	22.2.81
20	"	חייט טיביטשער דורך ציארנע שקורניך ביי איהר וויזיט אין אמריקה	13.3.81
200	"	פרווי פאניע גרבער-רעזנייך ארגעטעןיא	4.5.81
20	"	מאرك דעסער קנאנדא	26.5.81
20	"	מקס דעסער	26.5.81
50	"	מר חייט טיביטשער ברוקליין ביי זיין באזון אין ישראל מייט זיין פרווי	28.6.81
25	"	מר א. שטיינברג מונטראיאל	2.6.81
200	"	פרווי הילדע שווארツאפאעל אמריקה לזכר בעלה זיל	2.7.81
30	"	דייר מארק צץ	2.7.81
<hr/>		בסה"כ	<hr/>
810		<hr/>	<hr/>

ירושע גולברג

**תשולםים שהוכנסו לבנק הדואר עבור חוברת מס' 17
על ידי אנשי קרמנץ' ושותפק**

200.-	אברהם אבון	25.-	אברהם גוקון
20.-	צוקרמן	25.-	יצחק סובול
" 20.-	בלה צורף	20.-	נדיר רחל
" 20.-	קריווין יעקב	30.-	וויסמן דאב
" 20.-	רויר שמחה	30.-	בודקן אברהם
" 20.-	עטרה סייזוק	20.-	חסיד אברהם זימונה
" 20.-	גדליה קוונזדור	20.-	אברהם רוייכמן
" 20.-	ויסמן שרה	20.-	לויתן משה
" 20.-	וונדר נחמייה	20.-	שריריהו גוכשטיין
" 20.-	וולקן/קוצר/פולה	20.-	פרנקל אברהם
" 20.-	שניאידר נחמן	20.-	יוקולוס מרדכי
" 20.-	גרין טובה	20.-	רחל פישרמן
" 20.-	יצחק אלוזמן	20.-	מרימ שניאידר
" 15.-	סאל שמואל	25.-	קרלר יוסף ואנניה
" 20.-	מרימ דימנט הורביץ	20.-	ספיר יוסף
" 20.-	בט שרה (פטישי)	20.-	דאב קליגמן
" 20.-	אמיתי חנה	10.-	ברץ יצחק
" 50.-	ראובן לופטין	20.-	שפילפוגל ברוניה
" 50.-	שיפריס בללה	20.-	משה בקר
" 20.-	חנה ברשוף (קורפרשטיין)	20.-	מנחם פלץ
" 20.-	כהן רחל	20.-	רחל סנדרוביץ'
" 30.-	ציזין יהושע	10.-	אברהם פינגרוט
" 30.-	שניאידר אליהו	20.-	רבקה אולדברג
" 30.-	נומן אלכסנדר	20.-	יעקב איתח
" 30.-	אסתר לרנר	20.-	אל חן (ליברמן)
" 20.-	בל שם ומשפחה שלום	20.-	הופמן מלכה
" 20.-	לויתן אריה	20.-	ספר מלכה
" 20.-	יאשפע אריה	20.-	ביברמן רבקה
" 20.-	אנגלמן בללה	20.-	בקימר דוד
" 20.-	פייזל פנחס (כינורי)	10.-	טוקר דוד
" 20.-	צבי הורביץ	20.-	ג'. טולר
" 20.-	צבי שופמן	20.-	נעמי ספקטור
" 20.-	קסלר יצחק	20.-	שלום אוטיקר
" 20.-	מלכה בגנוביץ'	20.-	משה קוזין
" 20.-	אליהו הר-צידון	20.-	שטיינברג ברוניה
" 20.-	אללה בן דב	20.-	זלץ יוסף
" 20.-	קנטור בת-שבע	20.-	שרה דגן
" 20.-	גולני שלום	20.-	משה צור (קרמנצי וגסקי)
" 50.-	אבי ציזין חנה	20.-	בצפיינט尼克 אלה
" 50.-	גולצ'יר מאיר (כפר מסריק)	15.-	טובה להאם
" 50.-	קרקובסקי שלום	20.-	סימה ירונ (קרמנצי וגסקי)
" 50.-	קרמר אברהם	15.-	לובה קרביץ
" 50.-	זונר לייאן (נס ציונה)	20.-	פסח ווישביוב
" 50.-	מאיר זייגר	10.-	שמעאל רפלוביץ
" 50.-	אפשטיין יעקב	20.-	יוסף אבידר
" 40.-	אגינצברג אהרון	20.-	מלכה ביברמן

המשך חלומותיהם עבדור יי' קול יוצאי קרומנייז ושותקן

50.-	שקל	יצחק חרוש	-.	שקל	פסיס דבורה (צטראינסקי)
" 20.-		שלמה פולטורה	"	20.-	גורביין מרדכי
" 20.-		הדסה גולדנברג	"	20.-	פישמן דבורה
" 20.-		רחל מרשה - גוטמן	"	20.-	פונדייק משה
" 20.-		דוד לופטין	"	20.-	לייביביש קוץ'יר
" 100.-		אבי שפיר רבקה (ראשלויץ) -.	"	20.-	ברמן יעקב
" 20.-		סוקולר מרדכי	"	20.-	פייבל ריביכמן
" 40.-		מנוסובייך (חדרה)	"	20.-	סוניה ברשאף (גרטמן)
" 10.-		שלמה סקולסקי	"	20.-	זיגאר ליאובה
" 10.-		אבי מניה טמצע (רחובות)	"	20.-	יוקליס נח
" 11.-		שפ' בורשטיין עיי' שרה	"	20.-	פישר (קוטשר) חייה
" 20.-		פיקס זיל	"	20.-	אהרון סלאו (אלטשטיין)
" 20.-		שרה פיקס	"	20.-	איידנפרס מרימ
" 20.-		שפ' צמן	"	100.-	אבי מלכה היימן גבעתיים
" 10.-		שפ' נתן טפר	"	100.-	אבי הינדה ופלטיאל שביט
" 10.-		פלה זיכליין	"	20.-	אלפרין צפורה (עיי' פורטנוי) -.
" 50.-		אבי חנה ציזין	"	30.-	דואים אברהם "
" 70.-		פניה איש-טוב (ירושלים) -.	"	20.-	שרה רוכבל
			"	20.-	אבי גולוב ליובה

- 504.-

סה"כ

- 550.-

סה"כ

יהושע גולברג

תרומות למטרות מילנchrom

1.8.3.1.3 גב' עדינה פולטוק לזכר של יעקב שפיר ואחיה אברהם זיל 500 שקל גב' חנה שפיר לזכר בנה אברהם זיל 200 "	גב' חסיד אתי לזכר בעלה אברהם שנפטר לפני שנתים מר גדרון קוטלר עברו נקרולוג לזכר הוריו ברינוינה ואריה קוטלר זיל 360 "	מאריות מר כהן ונדיצה פלנץ לזכר אמת ברונינה בראשפ שנפטרה זיל 50	גב' עדינה פולטוק ואשתו לאה לזכר אביה אברהם אביר (ביברמן) זיל 500 שקל	האריות ביברמן לזכר אחיה אברהם אביר ביברמן זיל 500	גב' נעמי אינציבורג ירושלים, במלאת חמיש שנים למותו של בעלה יצחק זיל 1000 "	מאר' יצחק מטיוק ואשתו לאה לזכר אביה אברהם אביר (ביברמן) זיל 150 "	האריות ביברמן לזכר אחיה אברהם אביר ביברמן זיל 100	למותו של בעלה יצחק זיל 100	איינגי' שרון יצחק חיפה לזכר אביו שרון (שורצפל) יוסף זיל 3160 שקל	משפחת מנוסוביץ והבת ברכה לזכר אביהם דב מנוסוביץ זיל 1500 שקל	גב' צביה השקן לזכר הוריה, חנוליה וייעקב שפיר, אחיה אברהם זיל, ביחד עם רבקה שפיר, אלמנתו של אברהם.
סה"כ 4660 שקל											

דו"ח על מטich בשנת 1980

ס. י. ה	תנוועה ב- 1980	פ. ר. ט. י. מ	מס. ס.ד.
5,191.31			יתרה ליום 31.12.79
1,250			נתקבלו תרומות בהתאם לרשומות
150			קנינה
716.40			רבייה בשנת 1980
2,116.40	800 34,087.84 15.4 הימרה		
	359.87 (" 16,305.63 " 13.5 "		
	400 (" 21,240.44 " 11.8 "		
	100 (" 3,953.15 " 14.3 "		
<u>431.53</u>	<u>1,684.87</u>	<u>25 (" 1,042.40 " 25.3 "</u>	
<u>5,622.84</u>		<u>76,629.46</u>	

долרים קנדיים

262.75	יתרה ליום 31.12.79
140.00	
<u>176.13</u>	נתקבלו תרומות רבייה בשנת
<u>438.88</u>	<u>1980</u>

קרן מלגות לבית ספר באור עקיבא ע"י שומסק

74,949	יתרה ליום 31.12.79
12,500	נ赔予 1980 סטפנדיות לאربעה תלמידים
<u>14,516.87</u>	המצב ליום 31.12.80 - 31.11.100 יחידות ישבייט" ב ס נ

בערך ע"י: שרגא ויסמן
אריה מורדייש

רשימת המורמים בדולרים

סכום	שם	מספר ס.ד.
50	מוריס מזר	1
100	ויקמן יצחק	2
25	רפופורט דוד	3
50	רדזיזיילובר מנוס	4
25	דסר מרימ	5
300	בני עירנו בארגנטינה	6
50	" טורהה	7
150	מרי טולרמן	8
100	ביב פרד	9
200	פייער חנה וחיכים	10
25	קגן ויליאם	11
100	ויקמן יצחק	12
25	מיינה ובנצוי רוזנבליט	13
50	גורדנר ליאון	14
1250	סה"כ	

דולרים קנדיים

100	מרגלית יוסף
40	דסר מרק ומקס
140	סה"כ

נערכ עיגי: שרגא ויסמן

אריה מורדיש

יהושע גולברג

**פירוט הכנסות והוצאות בערב האזכרה השנתית
שהתקיימה ביום 14.8.1980 בשמינר הקבוצים**

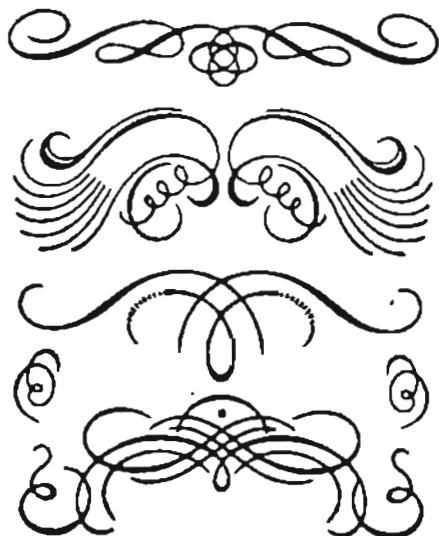
ה朦胧פה של חב' שמואל טיגיטלמן	הכנסה	basis ש"	1,270 שקל
" " "	" "	" "	790
" " "	" "	" "	262
בסהיבך 2,322 שקל			

הוצאות:

העבר שתיחה קרה לבקובוקים עיי פישל טמר	246 שקל
העבר הוצאות טקס להביא את השתיחה לאזכרה	
ונסיעה אחורי האזכרה עם כספים ומסמכים	24.8 "
הוצאות דואר ונסיעות עיי ברנסטינן צבי	25 "
<u>סהיכם 295.8 שקל</u>	

למחמת בכוקר הוכנס לבנק הפועלים במזומן	1,962 שקל
בצ'קים	" 120
2,262	

בהתאם לקבלת המצורפות.

אריה מולדש

תְּבִיבָה: שְׁלֹמֵה לְעָדָה

דרכו הומלכה והכירה בראן 1980

ALVIL LINE DREDGER - LALONDA

העפם 18

זְרוּמָעַנְצָעֶר
אוֹ שְׁוֹמְקָצָעֶר
לְאַנְדָקָלְוִיט
שְׂבָעַתְוִימֶט

אוֹ וְשֵׁרְאַלְגָּ אוֹ אַוְקָלְנָד